

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 2 sierpnia 2004 r.

nr 144

TREŚĆ:

Poz.:

KONTRAKT WOJEWÓDZKI:

- 2462** – Kontrakt dla Województwa Dolnośląskiego na rok 2004 zawarty dnia 29 kwietnia 2004 r. pomiędzy Radą Ministrów i Samorządem Województwa Dolnośląskiego 13506

POSTANOWIENIE:

- 2463** – Komisarza Wyborczego w Legnicy z dnia 22 lipca 2004 r. o przeprowadzeniu referendum gminnego w sprawie odwołania Wójta Gminy Żukowice 13568

OBWIESZCZENIE:

- 2464** – Komisarza Wyborczego w Legnicy z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie podania do publicznej wiadomości wyników wyborów uzupełniających do Rady Gminy w Radwanicach 13570

2462
KONTRAKT
DLA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
NA ROK 2004

zawarty^{*)} dnia 29 kwietnia 2004r. w Warszawie pomiędzy Radą Ministrów, zwaną dalej „stroną rządową”, reprezentowaną przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i Samorządem Województwa Dolnośląskiego, zwanym dalej „stroną samorządową”, reprezentowanym przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego, zwany dalej „kontraktem”.

Art. 1

Strony zgodnie stwierdzają, że dla osiągnięcia celów związanych z rozwojem regionalnym realizowanych na obszarze Województwa Dolnośląskiego ponosić będą nakłady finansowe na realizację wspólnie ustalonych działań, w wysokości określonej w kontrakcie, oraz stosować będą ustalone w kontrakcie zasady wdrażania, monitorowania, oceny oraz kontroli tych działań.

Art. 2

Priorytety kontraktu są zgodne z priorytetami określonymi w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004 – 2006.

Art. 3

1. Wyboru zadań, które będą realizowane w ramach kontraktu strona samorządowa dokonuje po jego podpisaniu zgodnie z procedurą określoną w załączniku 5 (§ 2 – 7) do kontraktu.
2. Wybór zadań, o którym mowa w ust. 1 powinien być dokonany w ciągu 3 miesięcy od daty podpisania kontraktu.
3. Zadania, o których mowa w ust. 1 muszą wynikać z działań określonych i przyjętych przez strony kontraktu oraz wpisywać się w priorytety i działania określone w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004 - 2006.
4. Wykaz zadań wybranych do realizacji, wraz ze stosowną Uchwałą Zarządu Województwa stanowi załącznik nr 6 do kontraktu.
5. Ustalenia zawarte w ust. 1-4 nie dotyczą inwestycji wieloletnich jednostek samorządu terytorialnego oraz projektów realizowanych na terenie danego województwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III.

Art. 4

Wszelkie działania realizowane w ramach kontraktu, a wynikające z priorytetów określonych w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego, podlegają procedurom realizacyjnym, monitoringowi i oceny określonym dla tego programu operacyjnego.

Art. 5

Wszelkie działania wynikające z programów objętych Inicjatywą Wspólnotową INTERREG III, a realizowane w ramach kontraktu podlegają procedurom realizacyjnym, monitoringowi i oceny określonym w przyjętych wcześniej ustaleniach w tym zakresie.

Art. 6

Wszelkie działania realizowane w ramach kontraktu uwzględniać będą specyfikę Województwa Dolnośląskiego i jego sytuację społeczno-ekonomiczną, tak by stwarzać podstawy dla zmian prowadzących do wzrostu poziomu życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego Województwa.

Art. 7

Strony postanawiają, że realizacja kontraktu będzie przebiegała z poszanowaniem zasad subsydiarności, partnerstwa, ochrony środowiska, zapewnienia równości szans na rynku pracy oraz efektywności i koncentracji wydatkowania środków publicznych.

^{*)} podstawą zawarcia niniejszego kontraktu są: ustawa z dnia 26 listopada 1998r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003r. Nr15 poz.148, Nr 45 poz. 391, Nr 65 poz. 594, Nr 96 poz. 874, Nr 166 poz. 1611 i Nr 189 poz. 1851 oraz z 2004r. Nr 19 poz. 177), art. 16 i 23 ustawy z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 48 poz. 550, Nr 95, poz. 1041 i Nr 109, poz. 1158 z 2001 r., Nr 45, poz. 497, Nr 100, poz. 1085, Nr 111, poz. 1197 i Nr 154, poz. 1800 z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 66, poz. 596 i Nr 230, poz. 1921 oraz z 2003 r. Nr 84, poz. 774) oraz art. 35 ustawy budżetowej na rok 2004 z dnia 23 stycznia 2004 r. (Dz. U. Nr 17 poz. 167).

Art. 8

Strony zawierają kontrakt na okres od dnia jego podpisania do dnia 31 grudnia 2004 r., z zastrzeżeniem, że wydatkowanie środków objętych kontraktem ulega przedłużeniu w odniesieniu do kwot wydatków nie zrealizowanych w trakcie roku budżetowego, pod warunkiem uwzględnienia tych kwot w rozporządzeniu Rady Ministrów, o którym mowa w art. 102 ust. 3 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o finansach publicznych.

Art. 9

Na realizację kontraktu Strony przeznaczają łącznie **96.816 tys. zł.** Źródłami finansowania kontraktu są:

- 1) środki udostępnione przez stronę rządową (pochodzące z budżetu państwa określone w ustawie budżetowej na rok 2004 jako środki na kontrakty wojewódzkie oraz współfinansowanie programów rozwoju regionalnego),
- 2) środki udostępnione przez stronę samorządową (pochodzące z budżetów jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów).

Art. 10

Strona rządowa udostępni na realizację kontraktu w roku 2004 łącznie **79.137 tys. zł** ze środków krajowych pochodzących z budżetu państwa, w tym:

- 1) na współfinansowanie zadań własnych samorządów oraz na rozliczenie inwestycji wieloletnich jednostek samorządu terytorialnego:

62.937 tys. zł

- 2) na współfinansowanie projektów zawartych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz realizowanych w ramach IW INTERREG III:

16.200 tys. zł

Art. 11

Strona rządowa udostępni samorządowi Województwa Dolnośląskiego środki (poza limitem określonym w art. 35 ustawy budżetowej na rok 2004) z przeznaczeniem na inwestycje w środki trwałe w zakresie regionalnych pasażerskich przewozów kolejowych:

12.500 tys. zł

Art. 12

W odniesieniu do środków określonych w art. 44 i załączniku nr 16 ustawy budżetowej na rok 2004, Strony uznają za objętą kontraktem tę część tych środków, która zostanie przyznana Województwu Dolnośląskiemu na podstawie wystąpienia Zarządu Województwa.

Art. 13

1. Przewidywana wielkość środków na realizację kontraktu w roku 2004 udostępnionych przez stronę samorządową wynosi łącznie **17.679 tys. zł.** Źródłami finansowania ze strony samorządu terytorialnego są budżety:

- 1) województwa,
- 2) powiatów,
- 3) gmin,
- 4) innych podmiotów.

2. Kwota określona w ust.1 nie obejmuje środków przeznaczonych przez stronę samorządową na współfinansowanie projektów realizowanych w ramach ZPORR i IW INTERREG III.

Art. 14 *

1. Na obszarze Województwa Dolnośląskiego w roku 2004 będą realizowane następujące inwestycje wieloletnie jednostek samorządu terytorialnego:

a) Szpital Miejski „Latawiec” w Świdnicy - kwota finansowania z budżetu państwa w 2004 r.: **10.000 tys. zł;**
(nazwa inwestycji zgodna z zapisem załącznika nr 7 do ustawy budżetowej na rok 2000)

b) Szpital w Miliczu - kwota finansowania z budżetu państwa w 2004 r.: **3.000 tys. zł;**
(nazwa inwestycji zgodna z zapisem załącznika nr 7 do ustawy budżetowej na rok 2000)

c) Modernizacja obiektu Opery Dolnośląskiej - kwota finansowania z budżetu państwa w 2004 r.: **10.000 tys. zł.**
(nazwa inwestycji zgodna z zapisem załącznika nr 7 do ustawy budżetowej na rok 2000)

Art. 15

Na mocy postanowień kontraktu nie można nadać ani przywrócić żadnej inwestycji statusu inwestycji wieloletniej jednostki samorządu terytorialnego w rozumieniu art. 78 ustawy o finansach publicznych.

Art. 16

1. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze Województwa Dolnośląskiego określa załącznik nr 1 do kontraktu.
2. Priorytety i działania realizowane w ramach kontraktu określa załącznik nr 2 do kontraktu.
3. Plan finansowy kontraktu określa załącznik nr 3 do kontraktu.
4. Sposoby realizacji praw i obowiązków Stron kontraktu określa załącznik nr 4 do kontraktu.
5. Procedury wyboru i realizacji zadań określa załącznik nr 5 do kontraktu.
6. Wykaz zadań wybranych do realizacji w ramach kontraktu określa załącznik nr 6 do kontraktu (*aneksem do załącznika jest stosowna Uchwała Zarządu Województwa*).
7. Wzór karty zadania określa załącznik nr 7 do kontraktu.
8. Wzór raportu kwartalnego/rocznego składanego przez podmioty uprawnione do Zarządu Województwa określa załącznik nr 8 do kontraktu.
9. Wzór raportu kwartalnego/rocznego na temat przebiegu realizacji kontraktu składany przez Zarząd Województwa do Wojewody określa załącznik nr 9 do kontraktu.
10. Wzór umowy do kontraktu o dofinansowaniu zadania ze środków pochodzących z budżetu państwa zwanej „umową wykonawczą” określa załącznik nr 10 do kontraktu.
11. Wniosek o wypłatę dotacji określa załącznik nr 11 do kontraktu.

Art. 17

1. Wszystkie załączniki stanowią integralną część kontraktu.
2. Załącznik nr 6 – zgodnie z zapisem art.3 kontraktu oraz załącznik nr 7 stanowiący zbiór zestandaryzowanych kart wszystkich zadań objętych kontraktem zostają dołączone do dokumentu po jego podpisaniu.
3. Załącznik nr 7, w przypadku gdy ilość zadań jest większa niż 30, może funkcjonować jako odrębny dokument, oznaczony na stronie tytułowej klauzulą: „*Niniejszy zbiór kart zadań stanowi integralną część kontraktu dla województwa dolnośląskiego na rok 2004.*”. Każda karta zadania, bez względu na sposób dołączenia do kontraktu, powinna być uwierzytelniona przez odpowiednią merytoryczną komórkę Urzędu Marszałkowskiego.
4. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego w części dotyczącej ustaleń ogólnych, procedur itp. oraz w części dotyczącej Województwa Dolnośląskiego stanowi integralną część kontraktu pozostając odrębnym dokumentem.
5. Programy realizowane w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III w częściach dotyczących ustaleń ogólnych, procedur itp. oraz w częściach dotyczących Województwa Dolnośląskiego stanowią integralną część kontraktu pozostając odrębnymi dokumentami.

* art. 12 zostaje wpisany do kontraktów tylko tych województw, na terenie których w roku 2004 będą realizowane inwestycje wieloletnie jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 18

1. Zmiany i rozwiązanie kontraktu następują w trybie określonym w art. 21-22 ustawy o zasadach wspierania rozwoju regionalnego.
2. Strony kontraktu wyrażają zgodę na wprowadzenie, w trybie art. 21 ust. 4 ustawy o zasadach wspierania rozwoju regionalnego, zmian do kontraktu niezbędnych dla dostosowania jego postanowień do regionalnych programów operacyjnych wynikających z ustawy o Narodowym Planie Rozwoju (po jej wejściu w życie).

Art. 19

1. Realizacja kontraktu rozpoczyna się z chwilą podpisania przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz marszałka województwa.
2. Tekst kontraktu oraz zmiany w jego postanowieniach, o których mowa w art. 18 podlegają opublikowaniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Art. 20

Kontrakt sporządzono w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przeznaczony jest dla strony samorządowej, a dwa dla strony rządowej.

Załącznik nr 1 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze Województwa Dolnośląskiego.

§ 1. Uwarunkowania społeczno - gospodarcze rozwoju województwa.

1.1 WPROWADZENIE¹

Dolny Śląsk to region położony w południowo-zachodniej części Polski, którego strategiczne położenie podkreśla sąsiedztwo od południa z Republiką Czeską natomiast od zachodu z Niemcami. Usytuowane jest na skrzyżowaniu szlaków handlowych wschód – zachód oraz północ-południe, które po dziś dzień stanowią kluczowe arterie komunikacyjne Europy. Przepływająca przez Dolny Śląsk rzeka Odra jest jednym z symboli regionu - łączy w sobie znaczenie komunikacyjne z walorami przyrodniczymi. Stanowi doskonałą drogę tranzytową pomiędzy Dolnym Śląskiem a bałtyckimi portami morskimi i poprzez sieć kanałów z całym systemem śródlądowych dróg wodnych Europy. Stolica województwa - Wrocław posiada niezwykle atrakcyjną lokalizację z uwagi na niewielką odległość od stolic sąsiednich krajów europejskich.

Województwo Dolnośląskie zajmuje obszar 19 948 km², co stanowi 6,4% powierzchni całego kraju. Pod względem zajmowanego obszaru zajmuje 7 miejsce wśród 16 województw.

1.2. ROZWÓJ DEMOGRAFICZNY²

1.2.1. Ludność – stan i struktura.

Województwo dolnośląskie zamieszkiwane jest przez 2.904,7 tys. osób, co stanowi 7,7% ludności Polski. Natomiast liczba mieszkańców największego w regionie miasta, jakim jest Wrocław, wynosi 639.150 osób.

Gęstość zaludnienia na Dolnym Śląsku wynosi 145,6 mieszkańców na km², kształtując się powyżej średniej krajowej wynoszącej 122,3 mieszkańców na km². Pod względem liczby mieszkańców na kilometr kwadratowy region plasuje się na trzecim miejscu w kraju i przewyższa średnią w krajach UE (116,1 os/km²) o ok. 30 osób na km².

Województwo dolnośląskie charakteryzuje się wysokim poziomem urbanizacji demograficznej. W miastach mieszka 71,4% ogółu ludności regionu, podczas gdy przeciętnie w kraju 61,8%. Jedna trzecia liczby dolnoślązaków zamieszkuje cztery miasta na prawach powiatów, tj. Wrocław, Wałbrzych, Legnicę i Jelenią Górę, będących głównymi ośrodkami demograficznymi i gospodarczymi województwa.

Struktura ludności według płci jest zbliżona do wzorca krajowego. Niemal 52% ogółu ludności stanowią kobiety (w kraju 51,6%), natomiast mężczyźni – 48,41% (w kraju 48,4%).

Struktura wiekowa mieszkańców Dolnego Śląska przedstawia się następująco:

- udział ludności w wieku przedprodukcyjnym - 21,5% (w kraju 23,2%),
- ludność w wieku produkcyjnym – 63,2% (średnia krajowa 61,8%),
- ludność w wieku poprodukcyjnym – 15,2% (w całym kraju 15,0%).

Prezentowane proporcje wiekowe wyznaczają istotną właściwość struktury społecznej regionu tzw. obciążenie ekonomiczne ludności. Obciążenie to mierzone liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym

¹ Podane informacje stanowią streszczenie „Analizy aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” zawartej w Zintegrowanym Programie Wojewódzkim dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2006.

Dane statystyczne przedstawione w „Analizie ...” pochodzą z publikowanych i niepublikowanych opracowań Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Statystycznego we Wrocławiu. Dodatkowo, w celu dokonania międzynarodowej analizy porównawczej, wykorzystano publikacje Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej (EUROSTAT)

² w celu zapewnienia porównywalności informacji – dane liczbowe przedstawione zostały według stanu na koniec 2002r.

przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 43,4 % w województwie dolnośląskim, natomiast w krajach UE 41,4%.

Można także określić wskaźnik „zależności” osób w wieku powyżej 60 roku życia., do ludności w wieku od 20 do 59 lat, tj. najbardziej czynnych zawodowo. Wskaźnik ten mierzy stopień ekonomicznego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ze strony dorosłej ludności niepracującej i w województwie dolnośląskim wynosi odpowiednio 29,5 % natomiast w krajach UE – 39,2%. Niski poziom wskaźnika oznacza potencjał ekonomiczny dla regionu, jakim jest relatywnie młody wiek jego mieszkańców.

1.2.2. Zasoby pracy.

- Aktywność ekonomiczna ludności

Liczba ludności w wieku ponad 15 lat w województwie dolnośląskim wynosi 2423,1 tys. osób, z których 1276,2 tys., tj. 52,7% stanowią aktywni zawodowo, z tego 950 tys. osób to pracujący, a 326 tys. osób to bezrobotni. Stopa aktywności zawodowej ludności w regionie jest niższa od notowanej przeciętnie w kraju (55,5%) oraz w Unii Europejskiej (56,5%).

Największą aktywnością charakteryzuje się ludność zamieszkała w powiatach: głogowskim (58,0%), oławskim (57,5%) i wrocławskim (57,4%), natomiast najmniejszą w mieście Wałbrzychu (48,5%) i powiatach: wałbrzyskim (48,1%) i dzierzoniowskim (49,7%).

Analizując rynek pracy z dynamicznego punktu widzenia, sytuacja polskich obywateli pogarsza się, co w szczególności dotyczy mieszkańców Dolnego Śląska. W latach 1998-2002, ludność krajów UE wykazywała coraz większą aktywność na rynku pracy, zdobywając zatrudnienie i w ten sposób obniżając stopę bezrobocia. Jednakże w Polsce, a tym samym w regionie dolnośląskim dał się zauważyć spadek aktywności ekonomicznej ludności, przede wszystkim z uwagi na znaczący ubytek miejsc pracy. Na skutek upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu nastąpił spadek wartości wskaźników zatrudnienia i znaczny wzrost poziomu stopy bezrobocia (o prawie 15 pkt %). Fakt ten potwierdza pogarszającą się sytuację ekonomiczną województwa w ostatnich latach.

Zjawiskiem, w tym przypadku pozytywnym, różniącym województwo dolnośląskie od 15 krajów członkowskich UE jest duży udział kobiet w rynku pracy. W maju 2002 roku (według wyników NSP) liczba aktywnej ekonomicznie ludności Dolnego Śląska wyniosła 1276,2 tys. osób, z których 682,5 tys. osób stanowili mężczyźni (53,5%), zaś 593,7 tys. osób to kobiety (46,5%). W krajach UE proporcje te wynoszą odpowiednio: 56,6% aktywnych ekonomicznie mężczyzn oraz 43,4% kobiet.

Wskaźnik aktywności ekonomicznej mężczyzn w województwie sięga 61,7%, tj. mniejszy niż w 15 krajach członkowskich UE (65,9%) i przeciętnie w kraju (62,9%). Wskaźnik aktywności ekonomicznej kobiet w regionie (48,0%) jest natomiast zbliżony do poziomu notowanego w UE (47,7%) i niższy od przeciętnego wskaźnika w kraju (48,8%).

Z tego też względu, typową cechą zarówno dla województwa dolnośląskiego, jak i dla innych regionów Polski jest większy udział kobiet w rynku pracy, a ponadto wyższe wskaźniki aktywności ekonomicznej młodszych wiekiem grup ludności.

- Bezrobocie.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego liczba bezrobotnych w województwie dolnośląskim wyniosła 326,4 tys. osób, z czego mężczyźni stanowili 174,8 tys. osób (53,6% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych), a kobiety 151,6 tys. osób. Analizując strukturę według wieku, 89,7 tys. bezrobotnych stanowiły osoby poniżej 25 roku życia (27,5% ogółu), wśród których było 49,3 tys. mężczyzn i 40,4 tys. kobiet. Z łącznej liczby bezrobotnych, 45,8% pozostawało bez pracy od ponad roku.

W związku z powyższym stopa bezrobocia w regionie, mierzona stosunkiem liczby bezrobotnych do łącznej liczby ludności ekonomicznie aktywnej, wyniosła 23,3%. Jest to bardzo wysoki wskaźnik, mówiący o pogorszeniu się sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza jeżeli weźmiemy pod uwagę to, że przekracza on o ponad 3 punkty procentowe stopę bezrobocia w całym kraju, o niemal 9 punktów w stosunku do krajów kandydackich oraz o ponad 15 punktów stopę bezrobocia notowaną w krajach członkowskich UE.

Szczególnie niekorzystna jest sytuacja młodzieży na rynku pracy. Najwyższe bezrobocie występuje w grupie osób w wieku 15 – 24 lata. Wyniki spisu z 2002r. pokazują, że liczba bezrobotnych w tym wieku wyniosła 89,7 tys. osób, a stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 48,5% (według badania BAEL – 50,2%) i była prawie dwukrotnie wyższa niż stopa bezrobocia ogółem (wedle wyników NSP - 25,6%, a w badaniu BAEL – 23,3%). W krajach kandydujących odsetek ten wynosił niespełna 33%, a w krajach Unii Europejskiej jedynie 14,6% (czyli ponad 3-krotnie mniej aniżeli w regionie dolnośląskim).

Ponadto w latach 1998-2002 problem ze znalezieniem pracy przez młodych ludzi w województwie dolnośląskim zaostrzał się (jego skala zwiększyła się ponad 2-krotnie), mimo relatywnie trudniejszej sytuacji

(w porównaniu z innymi regionami kraju). Taki stan jest odwróceniem sytuacji obserwowanej statystycznie w krajach UE, gdyż sytuacja młodych ludzi poszukujących pracy uległa w nich wyraźnej poprawie.

Jedną z niekorzystnych cech, którą stwierdza się również w strukturze bezrobotnych jest niski odsetek osób z wykształceniem wyższym (akademickim). Ponadto ponad 60% bezrobotnych w województwie dolnośląskim ma jedynie wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe. Osoby z wyższym wykształceniem stanowią jedynie 4% ogółu bezrobotnych.

Trudności ze znalezieniem pracy na tym terenie mają charakter zarówno ilościowy, jak też jakościowy - 52,7% bezrobotnych pozostawało bez pracy dłużej niż jeden rok. Choć w latach 1998-2000 udział tej grupy bezrobotnych zmniejszył się, to od 2001 roku widoczny jest ponowny wzrost w tym zakresie, nie oznacza poprawy sytuacji na regionalnym rynku pracy.

Gospodarcze trudności województwa i całego kraju odbijają się bardzo niekorzystnie na sytuacji kobiet. W latach 1998-2002 odsetek kobiet, które występują na rynku pracy, lecz nie mogą znaleźć zatrudnienia, zwiększył się o ponad 16 punktów procentowych.

Stopa bezrobocia wśród kobiet w regionie wynosi 25,6% i jest wyższa o blisko 5 punktów od wskaźnika ogólnokrajowego w tym zakresie. Wskaźnik ten jest szczególnie niepokojący, gdy porówna się go ze średnią dla 15 krajów członkowskich UE, która wynosi 8,6%.

1.3. ROZWÓJ GOSPODARCZY.

1.3.1. Gospodarka – stan i struktura.

Na terenie województwa dolnośląskiego w systemie REGON zarejestrowanych było (według stanu na wrzesień 2003 roku) 303,0 tys. podmiotów gospodarczych. Większość z nich (288,5 tys., czyli 95,2%) stanowiły podmioty sektora prywatnego, zaś jedynie 14,5 tys. firmy sektora publicznego. Wśród firm prywatnych prowadzących działalność gospodarczą, zdecydowaną większość stanowią firmy jednoosobowe (80,2% łącznej liczby podmiotów prywatnych). Ponadto ok. 96% ogółu zarejestrowanych podmiotów stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające do 10 pracowników, zaś niecałe 0,2% zatrudniające ponad 250 pracowników.

Małe i średnie przedsiębiorstwa dominują w takich sektorach działalności gospodarczej jak: obsługa nieruchomości, reklama, handel oraz pośrednictwo finansowe.

Miernikiem przedsiębiorczości lokalnych społeczności w okresie transformacji gospodarki jest zwykle liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadająca na każdy tysiąc ludności. Wskaźnik ten w województwie dolnośląskim osiągnął w 2002 roku poziom 101,6, w kraju natomiast był wyraźnie niższy i wyniósł 90,7. Pod tym względem województwo dolnośląskie zajmuje czwarte miejsce w Polsce. Najwyższe poziomy rozwoju lokalnej przedsiębiorczości notowano w miastach: Karpacz (179 zarejestrowanych podmiotów na 1000 ludności), Kłodzko (170), Szczawno Zdrój (170), Szklarska Poręba (148) i Wrocław (146), najniższe zaś w gminach wiejskich: Ruja w powiecie legnickim (37) i Zagrodno w powiecie złotoryjskim (43).

Struktura produkcyjna województwa według rodzajów (sektorów) działalności - według danych z 2001 roku, jest podobna do struktury ogólnokrajowej, jednak dalece odbiega od „unijnego wzorca struktury gospodarczej”. Stwarza to niezwykle istotny problem w zakresie konkurencyjności ekonomicznej wobec sąsiednich regionów europejskich. W województwie dolnośląskim można zaobserwować nadmierne „obciążenie” sektora: rolnictwo, hodowla, leśnictwo, łowiectwo, rybołówstwo oraz sektora przemysł w porównaniu ze strukturą gospodarczą krajów UE.

Na Dolnym Śląsku obserwuje się nadmierne „uzależnienie” od sektorów: przemysł i budownictwo, które wytwarzają aż ok. 34% łącznej wartości dodanej brutto (w krajach UE te rodzaje aktywności ekonomicznej wykazują udział niższy niż 7 pkt %)

Udział w tworzeniu wartości dodanej brutto sektora: rolnictwo, hodowla, łowiectwo, leśnictwo oraz rybołówstwo i rybactwo wynosi w województwie 2,7% i jest również wyższy od średniej unijnej (2%).

Niewielkie znaczenie dla regionu mają usługi pośrednictwa finansowego oraz obsługi nieruchomości i firm. Ich udział w tworzeniu PKB regionu wynosi zaledwie 14,4%, podczas gdy w krajach UE wskaźnik ten wynosi 27,4%.

W porównaniu z całym krajem sytuacja Dolnego Śląska jest nieco bardziej korzystna. Niższa od przeciętnej jest zależność od rolnictwa, leśnictwa, hodowli, rybołówstwa i rybactwa oraz usług nierynkowych, zaś silniejsza od przemysłu.

Strukturę gospodarczą województwa należy rozpatrywać także pod kątem udziału poszczególnych dziedzin aktywności ekonomicznej w ogólnej wydajności pracy. Porównanie wydajności pracy w skali województwa z wielkościami odnotowywanymi w krajach UE wskazuje na niekorzystną dla regionu sytuację. Zarówno Dolny Śląsk jak i cały kraj powinny zmodernizować procesy gospodarcze w celu zbliżenia się do

unijnych poziomów wydajności. Wartość dodana w krajach UE była w 2000 roku ok. 5,5 razy wyższa w porównaniu z województwem dolnośląskim, a ponad 6-krotnie w porównaniu ze wskaźnikiem ogólnopolskim. (Na Dolnym Śląsku obserwuje się wyższy od średniej krajowej poziom wydajności pracy w sektorze rolnictwa i w przemyśle, natomiast w pozostałych sektorach odwrotnie.)

Kolejnym wskaźnikiem przedstawiającym strukturę i znaczenie sektorów gospodarki narodowej jest liczba pracujących. Struktura pracujących w województwie dolnośląskim różni się zasadniczo od struktury krajowej oraz unijnej. W 2002 roku kształtowała się następująco:

- rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo – zatrudnionych 8,72% ogółu pracujących (w kraju – 16,3%, w UE – 4,3%),
- przemysł i budownictwo – 31,85% (w kraju 30%, w UE – 29%),
- usługi – 59,43% (w kraju – 51%, w UE – 66,7%).

1.3.2. Rolnictwo.

Udział rolnictwa w wartości dodanej brutto całego województwa w 2001r. wynosił 382,1 mln EUR, co stanowi 2,73%. Jest to więc poziom większy, niż w przypadku rolnictwa UE (2,12%), a jednocześnie jest on nieco mniejszy niż ogólnie w Polsce (3,76%). Jeżeli chodzi o wartość dodaną brutto do całego krajowego rolnictwa, województwo dolnośląskie z udziałem 5,7% zajmuje szóste miejsce w kraju.

Liczba pracujących w sektorze rolnym na Dolnym Śląsku wynosi 161,8 tys. osób, co stanowi 4,1% osób pracujących w rolnictwie w Polsce.

W ponad połowie gmin województwa występują optymalne warunki glebowo-klimatyczne do rozwoju rolnictwa. Jak wynika z danych GUS w maju 2002r. znaczna część z 1039,5 tys. ha użytków rolnych w regionie dolnośląskim stanowią grunty orne zajmujące powierzchnię 858,4 tys. ha, tj. 82,6% całości.

Gospodarstwa rolne sektora prywatnego w 2002 roku posiadały w użytkowaniu prawie 942,3 tys. ha użytków rolnych, tj. 90,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Biorąc pod uwagę strukturę własności tych użytków rolnych należy podkreślić, że 78,7% ich arealu stanowi własność rolników indywidualnych. Wskaźnik własności ziemi pozostającej w rękach indywidualnych rolników w województwie dolnośląskim, w porównaniu z krajem (przeciętnie – 87,9% użytków rolnych), jest niski. Gospodarstw rolnych w sektorze prywatnym było 141,2 tys. (99,9% ogólnej liczby), w tym gospodarstw indywidualnych – 140,8 tys., tj. 99,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych.

Gospodarstwa rolne sektora publicznego użytkowały 97,2 tys. ha, tj. 9,3% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Województwo Dolnośląskie (po lubuskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim) należy do województw z dość znacznym udziałem gospodarstw tego sektora.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych jednego gospodarstwa rolnego w województwie wyniosła w 2002r. - 7,35 ha (w kraju 6,59 ha), w tym powierzchnia jednego gospodarstwa o areale powyżej 1 ha użytków rolnych – 12,22 ha (w kraju – 9,60 ha). Pod względem przeciętnej powierzchni użytków rolnych jednego gospodarstwa rolnego Dolny Śląsk lokował się na 9 miejscu w kraju.

Średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego w województwie w 2002 roku wyniosła 13,1 ha, podczas gdy przeciętnie w kraju o 5 ha mniej (8,1 ha), zaś w krajach Unii Europejskiej o 5 ha więcej (18,4 ha). Dane te dowodzą niekorzystnej struktury agrarnej rolnictwa i nadmiernego rozdrobnienia gospodarstw rolnych na Dolnym Śląsku.

1.3.3. Przemysł.

Województwo dolnośląskie należy do najbardziej uprzemysłowionych regionów kraju. Wartość produkcji sprzedanej w 2002r wyniosła 34.930 mln zł (7,1% produkcji przemysłowej kraju), co lokuje region na 4 miejscu w Polsce. Natomiast wskaźnik ten w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa wynosi 11,8 tys. zł (Polska prawie 12,6 tys. zł) co w rezultacie daje 6 miejscu w kraju.

Udział przemysłu (rozumianego jako: górnictwo i kopalnictwo, działalność produkcyjna i zaopatrywanie w energię elektryczną) w wartości dodanej brutto województwa w 2001r. wynosił 3.715,3 milionów EUR, tj. 26,52% i był wyższy w porównaniu z całym krajem. Natomiast w przypadku budownictwa – jego udział w wartości dodanej brutto województwa w 2001r, wynosił 1022,6 milionów EUR, co stanowiło 7,3%; Także w tym przypadku wskaźnik osiągnął wyższy poziom od średniej krajowej (6,93%). Pod względem udziału w wartości dodanej brutto województwa zarówno przemysł jak i budownictwo zajmują 4 miejsce w kraju.

Liczba osób pracujących na Dolnym Śląsku w przemyśle wynosi 320,1 tys. osób, zaś w budownictwie 70,0 tys. osób, co w skali całego kraju daje województwu odpowiednio wskaźniki 7,9% i 8,2%.

Dominującymi branżami przemysłu w województwie dolnośląskim są:

- produkcja artykułów spożywczych i napojów;
- produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych;
- produkcja maszyn i urządzeń;
- górnictwo i kopalnictwo;
- zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę;
- produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych (w tym przemysł szklarski i ceramiczny);
- produkcja tkanin.

Znaczna część produkcji przemysłowej Dolnego Śląska przypada na przemysł wydobywczy, którego produkty pojawiają się na europejskich i światowych rynkach popytu. Najlepszym przykładem takiego produktu jest miedź elektrolityczna wydobywana i przetwarzana w Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym. Wydobywanie i przetwórstwo miedzi zorganizowane jest w ramach jednego przedsiębiorstwa KGHM Polska Miedź S.A., które zatrudniając ok. 20 tys. osób, jest największym przedsiębiorstwem województwa. Jednocześnie województwo dolnośląskie produkuje także w innych branżach przemysłu, tj.: produkcja sprzętu AGD (pralki, chłodziarki i zamrażarki), produkcja wyrobów ceramicznych i ze szkła, produkcja wyrobów z bawełny, materiałów budowlanych oraz środków czystości (chemia gospodarcza).

Na terenie Dolnego Śląska przemysł nie jest równomiernie rozmieszczony. Największym ośrodkiem jest aglomeracja Wrocławia, gdzie zatrudnionych jest ok. 21% pracujących w dolnośląskim przemyśle. Ponadto znaczące koncentracje przemysłu związane są z większymi ośrodkami miejskimi (Wałbrzych, Legnica, Jelenia Góra, Lubin, Świdnica). Warto także wskazać, iż na terenie województwa funkcjonują trzy Specjalne Strefy Ekonomiczne:

- Wałbrzyska SSE (podstrefy: Wałbrzych, Dzierżoniów, Kłodzko, Nowa Ruda, Kudowa Zdrój, Jelcz-Laskowice, Żarów i Nysa),
- Kamiennogórska SSE Małej Przedsiębiorczości (podstrefy: w Kamiennej Górze, Nowogrodźcu i Jaworze)
- Legnicka SSE (podstrefy: w Legnicy, Legnickim Polu, Polkowicach, Krzywej, Lubinie i Złotorzy).

Do problemów sektora przemysłowego w województwie dolnośląskim należy zaliczyć:

- niska skłonność do inwestowania przedsiębiorstw lokalnych ze względu na brak lub stosunkowo małe zasoby własnego kapitału,
- wysoki stopień zużycia środków trwałych wymagających gruntownej modernizacji,
- wieloletnie opóźnienia we wdrażaniu innowacji i nowoczesnych technologii, brak systemu wspierającego rozwój i wdrażanie nowoczesnych technologii w przedsiębiorstwach,
- niewystarczająca działalność marketingowa przedsiębiorstw,

1.3.4. Usługi.

W sektorze usług można wyodrębnić trzy następujące rodzaje działalności:

1. handel i transport (handel, sprzedaż i naprawę pojazdów samochodowych, hotele i restauracje, transport, gospodarka magazynowa i łączność);
2. pośrednictwo (pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm);
3. usługi nierynkowe (administracja publiczna i obrona narodowa, ochrona zdrowia i opieka socjalna, edukacja, działalność usługowa komunalna, socjalna oraz indywidualna).

Udział sektora handlu i transportu w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa, wynosi 3972,5 milionów EUR, co stanowi 28,36% (w kraju przeciętnie 29,61%). Jeśli chodzi o sektor pośrednictwa, to jego udział w tworzeniu wartości dodanej brutto w tym regionie, sięgający kwoty 1946,4 milionów EUR, stanowi 19,9% (w kraju przeciętnie 14,6%). Natomiast udział usług nierynkowych w tworzeniu wartości dodanej brutto w województwie dolnośląskim, z kwotą 2968,5 milionów EUR, stanowi 21,19% (w kraju 20,58%).

Pod względem wartości dodanej brutto wytwarzanej region dolnośląski zajmuje odpowiednio: w sektorze handlu i transportu - 5 miejsce w kraju, w sektorze pośrednictwa - 4 miejsce, a w sektorze usług nierynkowych - 3 lokatę wśród województw kraju.

Liczba pracujących w województwie dolnośląskim w sektorze handlu i transportu wynosi 236,4 tys. osób (7,8% łącznego zatrudnienia w tym sektorze w kraju), w sektorze pośrednictwa - 97,5 tys. osób (8,4%), a w sektorze usług nierynkowych - 225,6 tys. (8,0%).

1.3.5. Turystyka

Województwo dolnośląskie należy do województw dysponujących dużymi możliwościami w kreowaniu usług turystyczno-uzdrowiskowych. Znajduje się tu również spora grupa obiektów zabytkowych, w tym obszary turystyczne o znaczeniu międzynarodowym.

Na podstawie danych statystycznych można zauważyć tendencję wzrostową liczby turystycznych obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania. W latach 1999-2002 nastąpił wzrost osób korzystających z miejsc noclegowych w regionie dolnośląskim o ponad 24%. Tendencję wzrostową w analizowanym okresie wykazywał także odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów w województwie (w 2002 roku 20,3%), choć nadal jest niższy od średniej krajowej (22,2%).

Dolny Śląsk znany jest ze swoich wód leczniczych. Na terenie województwa znajduje się 11 miejscowości uzdrowiskowych: w Kotlinie Kłodzkiej, w rejonie Jeleniej Góry, Wałbrzycha i w Górach Izerskich. Wody dolnośląskie znane są od średniowiecza, już w XVIII i XIX wieku przyciągały licznych kuracjuszy z całej Europy. Uzdrowiska dolnośląskie są także znanymi i ulubionymi ośrodkami turystycznymi i urlopowymi.

Jednym z największych kompleksów leśnych w Polsce są Bory Dolnośląskie, ich powierzchnia obejmuje przeszło 150 tys. hektarów. Przez Dolny Śląsk wiódł szlak cysterski. Dolnośląskie cysterskie klasztory były ośrodkami postępu gospodarczego i kulturalnego, wywierając przemożny wpływ na rozwój ziem, na których się znajdowały (zespół cysterski w Lubiążu).

Dolny Śląsk jest najbogatszą w minerały i szlachetne kruszce częścią Polski i jednym z największych w Europie obszarów występowania kamieni szlachetnych i ozdobnych.

1.3.6. Kapitał zagraniczny.

Województwo dolnośląskie pod względem liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego plasowało się w listopadzie 2003 roku na drugim miejscu. (Na Dolnym Śląsku funkcjonuje 778 spółek spośród 48.488 funkcjonujących ogółem w kraju). Kapitał zagraniczny zainwestowany w województwie pochodzi głównie z Niemiec (37%), Wielkiej Brytanii (14%), Holandii (13,6%), USA (10,8%) i Austrii (3,5%).

1.3.7. Wspieranie rozwoju gospodarczego.

Na Dolnym Śląsku działa kilkanaście instytucji wspierania rozwoju regionalnego tj.: 5 ośrodków szkoleniowo-doradczych, 2 lokalne fundusze pożyczkowe i gwarancyjno-pożyczkowe, 5 inkubatorów przedsiębiorczości i centrów/parków technologicznych, 1 centrum transferu technologii pełniące rolę pośrednika opracowującego i wyszukującego wśród podmiotów naukowo-badawczych projekty o charakterze innowacyjnym, mogące nadawać się do komercjalizacji (w Polsce istnieją 3 takie centra, w tym jedno we Wrocławiu) oraz 1 fundusz venture capital.

Instytucje rozwoju regionalnego to przede wszystkim agencje rozwoju regionalnego i lokalnego powołane do bezpośredniej realizacji przedsięwzięć rozwojowych i koordynacji działań innych podmiotów regionalnych. Należy zaliczyć tu również instytucje wspierające przedsiębiorczość, inkubatory przedsiębiorczości, ośrodki wspierania biznesu, ośrodki informacji gospodarczej, promocji, fundusze kapitałowe oraz inne instytucje pozarządowe (stowarzyszenia, kluby). Do aktywnie działających agencji na terenie naszego województwa należą ARR „ARLEG” w Legnicy, KARR w Jeleniej Górze, DARR w Wałbrzychu, ARR „AGROREG” w Nowej Rudzie oraz WARR we Wrocławiu. Agencje Rozwoju Regionalnego współpracują z wieloma instytucjami.

1.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1.4.1. Komunikacja

Sieć kolejowa

W roku 2002 na województwo dolnośląskie przypadało 8,9% łącznej długości linii kolejowych kraju. Łączna długość 1848 km normalnotorowych linii kolejowych przebiegających przez województwo plasuje Dolny Śląsk się na trzecim miejscu w kraju (po śląskim i wielkopolskim). Z łącznej długości linii kolejowych, 1060 km przypada na linie zelektryfikowane, 794 km są liniami dwu- lub wielotorowymi, reszta zaś to pozostałe rodzaje szlaków kolejowych. Oznacza to, że 43,0% linii kolejowych w województwie stanowią szlaki dwutorowe

(w krajach UE średnio tylko 36,7%), a 57,4% - linie zelektryfikowane (w krajach UE średnio tylko 51,6%). Wskaźniki te świadczą o relatywnie rozwiniętej sieci kolejowej w regionie dolnośląskim w odniesieniu nie tylko do kraju, lecz także do Unii Europejskiej.

Wskaźnik gęstości linii kolejowych w regionie dolnośląskim wynosi 9,3 km/100km², podczas gdy w kraju – 6,6 km/100km², a w Unii Europejskiej – 4,6 km/100km². Dane te nie oznaczają jednakże, iż województwo dolnośląskie ma sieć infrastruktury kolejowej o wyższej jakości niż kraje Unii Europejskiej. Szlaki kolejowe Dolnego Śląska należą bowiem do najbardziej przestarzałych w całym kraju (według WBU pozytywną ocenę stanu technicznego sieci kolejowej ma ok. 75% linii znaczenia państwowego i ok. 70% linii pozostałych). Ponadto powodzie, które nawiedziły ten region w latach 1997 i 1998 spowodowały szkody na niektórych odcinkach szlaków kolejowych, które jak dotychczas nie zostały naprawione.

Sieć drogowa.

Jeśli chodzi o sieć drogową, sytuacja na Dolnym Śląsku jest lepsza w porównaniu z resztą kraju, jednak nadal występuje spora różnica w stosunku do wskaźników obserwowanych w sąsiednich krajach europejskich. Różnica ta uwidacznia się w sposób szczególny pod względem długości autostrad. Długość autostrad w całym kraju w latach 1995-2002 wynosiła 405 km, natomiast na Dolnym Śląsku - 111 km, tj. 0,56 km/100 km²

Łączna długość dróg o twardej nawierzchni na Dolnym Śląsku w 2002 roku wynosiła ponad 18 tys. km, co stanowiło 7,3% krajowej sieci drogowej. Wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej wynosi natomiast w regionie 90,7 km/100km², w kraju – 80,0 km/100km², a w krajach UE – 122,9 km/100 km².

Dla oceny stanu dróg należy uwzględnić także bezpieczeństwo na drogach. W 2001 roku, w wypadkach drogowych na Dolnym Śląsku rannych zostało 4395 osób, zaś 377 osób poniosło śmierć. W przeliczeniu natomiast na 100 tys. zarejestrowanych samochodów, w regionie dolnośląskim przypada 36,5 ofiar śmiertelnych wypadków drogowych, a w kraju – 37,6. Chociaż w porównaniu z pozostałymi województwami wskaźniki te nie są wysokie (10 miejsce w kraju), jednakże są one znacznie wyższe od notowanych w Europie (ok. 3-krotnie wyższe od średniej UE).

Ruch na drogach Dolnego Śląska w ciągu ostatnich 5 lat zwiększył się od 40% do 50% (na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych). W niektórych rejonach województwa dolnośląskiego natężenie ruchu drogowego sięga 10 tys. pojazdów samochodowych na dobę (według informacji z WBU, na drogach krajowych nr 5 i 8, czyli międzynarodowych F-261 i F-67, wskaźnik ten wynosi nawet 20 tys. pojazdów na dobę poza granicami miasta). Jednakże w tym względzie występują znaczne różnice. Wyższe wskaźniki odnotowuje się dla Wrocławia oraz dla północnych rejonów województwa, znacznie niższe zaś dla jego południowych obszarów.

Podstawowa sieć drogowa (drogi krajowe i wojewódzkie) na Dolnym Śląsku jest trzecią co do długości w kraju (ponad 3,7 tys. km w 2002 roku).

Uzupełnieniem podstawowej sieci drogowej regionu dolnośląskiego są drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni, których długość w końcu 2002 roku wynosiła prawie 14,7 tys. km. Stan tychże dróg budzi także poważne zastrzeżenia ich użytkowników.

Transport lotniczy.

Jedynym w województwie lotniskiem o randze krajowej znajduje się we Wrocławiu (Port Lotniczy Wrocław S.A. na Strachowicach), z którego realizowane są połączenia lotnicze z Warszawą i czterema miastami europejskimi, Frankfurtem n/M, Kopenhagą, Monachium i Wiedniem.

We Wrocławiu w 2001 roku przyloty i odloty pasażerskie wynosiły ponad 153 tys. osób na liniach krajowych oraz ponad 84 tys. w ruchu międzynarodowym. Wrocławski port lotniczy jest w stanie obsłużyć rocznie 500 tys. pasażerów. W przewozach towarowych, łączna masa ładunków w roku 2001 wyniosła niemal 1,2 tys. ton (z czego w ruchu krajowym ponad 436 ton, a w zagranicznym – ponad 736 ton)

Drogi wodne śródlądowe.

Przez województwo przepływa rzeka Odra, będąca śródlądową drogą wodną od Kędzierzyna-Koźła (w województwie opolskim) do Szczecina (portu leżącego nad Bałtykiem) o łącznej długości 742 km. Na obszarze województwa dolnośląskiego znajduje się kilka portów rzecznych: dwa z nich położone są we Wrocławiu (port Miejski i port Popowice), dwa inne znajdują się w Malczycach i Głogowie, przy czym ich znaczenie eksploatacyjne jest niewielkie.

1.4.2. Infrastruktura komunalna

Zaopatrzenie w wodę

Dostawy wody w województwie opierają się na zasobach wód podziemnych jak i powierzchniowych. W roku 2001 na potrzeby ludności regionu pobrano 194,8 hm³ wody, z czego 47,3 hm³ stanowiły wody z ujęć powierzchniowych, zaś 120,5 hm³ z zasobów wód głębinowych.

Na podstawie monitoringu krajowego użytkowych wód podziemnych prowadzonego na Dolnym Śląsku w latach 1991-2002 stwierdzono, że jakość wód podziemnych wykazuje tendencję zmniejszania się wód najwyższej i wysokiej jakości na korzyść wód średniej i niskiej jakości. W 2002 r. wody o najwyższej i wysokiej klasie jakości (Ia i Ib) stanowiły 6%, wody średniej klasy jakości (II) 48,5%, a wody niskiej jakości (III) 45,5%.

W końcu 2002 roku łączna długość sieci wodociągowej na Dolnym Śląsku wynosiła ponad 12,3 tys. km, co stanowiło 5,5% łącznej długości sieci wodociągowej całego kraju. W 2001 roku łączne zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe w regionie wyniosło 107,5 hm³, z czego 82,1% przypadało na miasta, a jedynie niespełna 18% na tereny wiejskie. Wszystkie miasta regionu posiadają sieć wodociągową, a korzysta z niej przeciętnie ponad 96% ogółu ludności. Na przeważającym obszarze województwa w ostatnich latach zaznaczył się znaczny przyrost sieci. W latach 1998-2002 jej długość wzrosła o niemal 1300 km.

Sieć kanalizacyjna.

Łączna długość rozdzielczej sieci kanalizacyjnej w województwie dolnośląskim w 2002 roku wynosiła blisko 5,6 tys. km, co stanowiło 9,1% długości sieci w kraju. Najdłuższą rozdzielczą siecią kanalizacyjną dysponował Wrocław (787,1 km sieci) oraz powiat lubiński (472,7 km), najkrótszą zaś powiaty: górowski (31,2 km) i milicki (39,5 km).

Znaczna część sieci kanalizacyjnej związana była przestrzennie z miastami (ok. 2/3 jej długości). Dostępność sieci dla mieszkańców miast jest jednak zróżnicowana. W 2001 roku w najwyższym stopniu z urządzeń kanalizacyjnych korzystać mogła ludność Pieńska w powiecie zgorzeleckim (100% ludności), Świdnicy (99,3% mieszkańców) i Lubina (99,2%), w najniższym zaś mieszkańcy Prusic w powiecie trzebnickim (jedynie 3,8% ludności), Międzyzlesia w powiecie kłodzkim (14,0% ludności) i Jedliny Zdrój w powiecie wałbrzyskim (16,8%), podczas gdy w skali miast kraju wskaźnik ten wynosił 83,6%, a przeciętnie w miastach województwa – 90,3%.

Na terenach wiejskich Dolnego Śląska istnieją relatywnie niewielkie odcinki sieci kanalizacyjnej. Średnio w województwie dolnośląskim na wieś przypada tylko ok. 33% ogólnej długości rozdzielczej sieci kanalizacyjnej (w kraju – 34,4%). Powszechnie ścieki z terenów wiejskich odprowadzane są do osadników gnilnych.

Dostawy gazu

Ludność Dolnego Śląska zaopatrywana jest w metan i w gaz ziemny. Długość rozdzielczej sieci gazowej w województwie w 2002 roku wynosiła 7024 km. Odbiorcami gazu jest prawie 587 tys. gospodarstw domowych, które w 2001 roku zużyły ponad 327 hm³ gazu. Ponad 93% zużycia gazu dotyczy gospodarstw domowych funkcjonujących w miastach.

W 2001 roku w najwyższym stopniu z gazu sieciowego korzystać mogła ludność Zgorzelca (100% mieszkańców) i Głuszycy w powiecie wałbrzyskim (98,2%), w najniższym zaś (pomijając ludność 17 miast nie zaopatrywanych w gaz sieciowy) mieszkańcy Pieńska w powiecie zgorzeleckim (jedynie 0,1% ludności) oraz Świeradowa Zdroju w powiecie lubańskim (18,1% ludności), podczas gdy w skali miast kraju wskaźnik ten wynosił 70,9%, a przeciętnie w miastach województwa – 83,1%.

Dostawy energii elektrycznej

Województwo posiada dobrze rozwiniętą sieć energetyczną, dzięki której zapewnione jest stabilne dostarczanie energii elektrycznej do odbiorców przemysłowych i prywatnych. Występujące obecnie zapotrzebowanie na energię elektryczną z terenu województwa dolnośląskiego pokrywana jest z Elektrowni „Turów” i Elektrowni Opole.

Elektrownie zlokalizowane w regionie dolnośląskim wyprodukowały w 2001 roku łącznie niemal 12,3 tys. GWh energii elektrycznej, co stanowiło 8,4% produkcji krajowej (5 miejsce w kraju). Elektrownie te dysponowały łączną mocą 2919,6 MW, z czego 98,1% dotyczyło elektrowni cieplnych, zaś niespełna 2% elektrowni wodnych. W krajach UE, łączna produkcja energii elektrycznej rozkłada się następująco: 20,3% z elektrowni wodnych, 24,8% z nuklearnych, zaś 55% produkują elektrownie ciepłe.

Łączne zużycie energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe (765 tys.) w województwie dolnośląskim w roku 2001 wyniosło 1348,7 GWh, na mieszkańca zaś przypadało 635,2 kWh (w kraju nieco więcej – 671,2 kWh).

Łączność

W roku 2002 na Dolnym Śląsku było ponad 1 mln abonentów telefonii przewodowej, co stanowiło niemal 9% ogólnej ich liczby w Polsce. Odnośnie powszechności wyposażenia w telefoniczne łącza główne województwo dolnośląskie wyróżnia się na tle średniej krajowej, ponieważ na każdy tysiąc mieszkańców przypada ponad 351 łączy, podczas gdy w kraju jest ich 307. Pod tym względem, jedynie województwo mazowieckie wyprzedza region Dolnego Śląska. W krajach UE notuje się jednak zdecydowanie wyższy poziom upowszechnienia telefonii przewodowej (na 1000 ludności przypada ponad 770 abonentów).

1.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

1.5.1. Edukacja.

System oświaty na Dolnym Śląsku obejmuje sieć różnych placówek, do których uczęszcza ponad 700 tys. dzieci, młodzieży i dorosłych.

W 2002 roku w regionie dolnośląskim funkcjonowało 507 przedszkoli oraz liczne oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. W placówkach tych przebywało prawie 60 tys. dzieci, czyli 53,7% ogółu dzieci w wieku 3-6 lat (w kraju przeciętnie – ok. 50%).

Regionalną sieć szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) na początku roku szkolnego 2002/2003 tworzyły 842 szkoły (w tym 795 podległych gminom), a sieć gimnazjów 363 placówki (w tym 322 szkół gminnych). Do szkół podstawowych w tym okresie uczęszczało prawie 205 tys. uczniów, do gimnazjów zaś niemal 120 tys. uczniów.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. szkolnictwo ponadpodstawowe (w tym średnie ogólnokształcące i zawodowe) przeszło w gestię powiatów oraz samorządu województwa. Ogółem w województwie dolnośląskim na początku roku szkolnego 2002/2003 funkcjonowało 177 liceów ogólnokształcących (55,6 tys. uczniów) oraz 552 średnie szkoły zawodowe (84,2 tys. uczniów). Pod względem liczby uczniów w szkołach średnich dla młodzieży, województwo dolnośląskie zajmuje 5 miejsce w kraju (po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i małopolskim). Ponadto do szkół policealnych na terenie województwa uczęszcza 24,2 tys. uczniów, co daje regionowi dolnośląskiemu 3 miejsce w kraju (po województwie śląskim i mazowieckim). Na potrzeby nowoczesnego kształcenia zawodowego w województwie dolnośląskim funkcjonuje obecnie 5 Centrów Kształcenia Praktycznego, jednak funkcjonujące przy szkołach zawodowych warsztaty szkolne są niedostatecznie wyposażone w nowoczesny sprzęt dydaktyczny.

Większość szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowana jest w miastach. Do największych ośrodków tego szkolnictwa należą miasta: Wrocław, Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych, Świdnica, Lubin, Bolesławiec, Kłodzko i Dzierżoniów.

Szczególnie istotną rolę, ze społecznego punktu widzenia, w systemie edukacji województwa odgrywa szkolnictwo specjalne. Na terenie regionu w roku szkolnym 2002/2003 funkcjonowało 11,9% wszystkich specjalnych szkół podstawowych w kraju, 12,0% gimnazjów specjalnych oraz 9,3% specjalnych zasadniczych i średnich szkół zawodowych. Stolica województwa jest liczącym się w kraju ośrodkiem szkolnictwa specjalnego. Działają tam w różnej formie np. klasy integracyjne, terapeutyczne i wyrównawcze, 17 szkół podstawowych, 17 gimnazjów, 14 szkół zasadniczych, średnich zawodowych i policealnych oraz 4 licea ogólnokształcące. Kadra i baza tych szkół stanowi ogromny potencjał, który może i powinien być szansą w procesie reorientacji zawodowej, jaka czeka społeczeństwo choćby z powodów demograficznych.

Istotną rolę w dolnośląskim systemie edukacji odgrywają szkoły wyższe. Większość uczelni ma swoje siedziby we Wrocławiu. Placówki szkolnictwa wyższego funkcjonują także w innych miastach regionu, a mianowicie w Legnicy, w Wałbrzychu i w Jeleniej Górze i z roku na rok rozszerzają swoją ofertę kształcenia o nowe, potrzebne regionowi kierunki. Ponadto w kilku innych ośrodkach działalność edukacyjną prowadzą wydziały, filie i punkty konsultacyjne szkół wyższych oraz powołane w ubiegłym roku niepaństwowe wyższe szkoły zawodowe. Rok akademicki 2002/2003 w wyższych uczelniach województwa dolnośląskiego rozpoczęło ponad 151 tys. studentów (8,5% ogółu studentów w kraju), co oznacza podwojenie liczby studiujących w stosunku do roku 1995/1996. Pod względem liczby studiujących w szkołach wyższych region dolnośląski plasuje się na 4 miejscu w kraju (po województwach: mazowieckim, śląskim i małopolskim). Absolwenci wyższych uczelni z terenu województwa (ponad 26,3 tys.) stanowili natomiast 7,7% wszystkich kończących naukę w tego typu szkołach w Polsce.

1.5.2. Kultura.

Dolny Śląsk posiada wiele instytucji kultury i placówek upowszechniania kultury. Centrum kulturalnym województwa dolnośląskiego jest miasto Wrocław. Oprócz Wrocławia ważną rolę w rozwoju kultury pełnią w głównej mierze miasta, m.in. Legnica, Jelenia Góra, Wałbrzych, Świdnica, Głogów. Ogółem na terenie Dolnego Śląska znajdują się 42 placówki muzealne, które między innymi w 2002 r. zorganizowały łącznie 332 wystawy. Istotną zmianą w stosunku do lat ubiegłych był w roku 2002 wzrost zbiorów muzealnych do 1129,7 tys., przy czym niestety odnotowano niepokojący fakt zmniejszenia ilości osób zwiedzających obiekty muzealne do 970,7 osób. W regionie znajduje się również kilkadziesiąt instytucji artystycznych (np. opera, operetka, teatry, filharmonie), które ogółem posiadają 5499 miejsc na widowni. W 2002 instytucje te zrealizowały 4351 przedsięwzięć kulturalnych, odnotowując sukcesywny wzrost frekwencji, co świadczy o zwiększeniu zainteresowania wśród osób zamieszkujących oraz odwiedzających region. Istotny wkład w rozwój kultury mają liczne biblioteki naukowe, specjalistyczne, publiczne i czytelnice prasy, obiekty kultury religijnej, opactwa, klasztory i seminaria duchowne (np. znajdujące się w ramach europejskiego szlaku cystersów), liczne stacje telewizyjne i rozgłośnie radiowe o zasięgu regionalnym i lokalnym, galerie i salony wystawiennicze, kina, zespoły muzyczne, chóry, zespoły taneczne itd.

Śląsk jest jednym z najwcześniej zasiedlonych obszarów Polski, a jego dzieje polityczne ściśle związane są z historią innych państw, jak choćby Czech czy też Niemiec. Miało to wpływ na powstanie najbogatszych i najcenniejszych obiektów zabytkowych w Polsce. Zachowały się tu m.in. cenne układy urbanistyczne oraz zespoły i obiekty architektury. Istotną kwestią jest, że obiekty te znajdują się zarówno w większych miejscowościach (np. Wrocław, Legnica, Jelenia Góra, Świdnica), ale także w mniejszych miejscowościach, często na obszarach wiejskich i o dużym poziomie bezrobocia (np. Krzeszów, Henryków, Legnickie Pole).

Województwo Dolnośląskie pod względem zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru dóbr kultury znajduje się na pierwszym miejscu w kraju. Według danych Ośrodka Dokumentacji Zabytków, Dolny Śląsk posiada łącznie 8.172 obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków (stan na rok 1999). W ogólnej liczbie :

- Układy urbanistyczne	117
- Architektura i budownictwo	5444
- Parki i cmentarze	1018
- Obiekty przemysłowe	214
- Stanowiska archeologiczne	1419

Do podstawowych problemów dziedziny ochrony zabytków należy zaliczyć:

- zły stan techniczny obiektów zabytkowych oraz brak środków finansowych na ich rewaloryzację i odbudowę,
- niedostateczna ochrona obiektów zabytkowych w regionie;
- nieuwzględnianie charakteru regionalnej architektury w nowych inwestycjach.

1.5.3. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.

W końcu 2002 roku na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 76 szpitali ogólnych dysponujących ponad 15,1 tys. łóżek rzeczywistych (8,0% ogólnej liczby łóżek szpitalnych w kraju). Wskaźnik łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców wyniósł w 2002 roku 52,0 i był wyższy od średniego krajowego (49,2). Pod tym względem województwo zajmuje 5 miejsce w kraju (po śląskim, łódzkim, podlaskim i lubelskim).

Ambulatoryjna podstawowa opieka zdrowotna sprawowana była w roku 2002 przez sieć 406 przychodni oraz 139 ośrodków zdrowia.

W 2001 roku na 10 000 mieszkańców przypadało 23,1 lekarzy (kraj - 22,4) oraz 2,8 stomatologów (kraj - 2,6). Wskaźniki te potwierdzają relatywnie wyższą dostępność personelu służby zdrowia na terenie województwa dolnośląskiego. W krajach Unii Europejskiej wskaźnik ten mieścił się w granicach od ok. 180 osób na lekarza we Włoszech, ok. 240 osób w Hiszpanii, ok. 280 osób w Niemczech do ok. 450 osób w Irlandii i ok. 710 w Wielkiej Brytanii.

Specyfiką województwa jest lecznictwo uzdrowiskowe. Region dolnośląski należy do czołowych w Polsce obszarów lecznictwa uzdrowiskowego, w którym działa 11 uzdrowisk statutowych (Kudowa Zdrój, Łądek Zdrój, Polanica Zdrój, Duszniki Zdrój, Szczawno Zdrój, Cieplice Zdrój, Długopole Zdrój, Świeradów Zdrój, Kowary, Jedlina Zdrój, Przerzeczyn Zdrój) i 4 tzw. miejscowości uzdrowiskowe, uzdrowiska potencjalne (Trzebnica, Kowary, Bolków). Baza uzdrowiskowa liczy 45 szpitale i sanatoria uzdrowiskowe, które dysponują

ponad 5,6 tys. łóżek. W uzdrowiskach działa 10 zakładów przyrodoleczniczych, dodatkowo obsługujących kuracjuszy leczonych ambulatoryjnie. Oprócz bazy ściśle związanej z uzdrowiskami na Dolnym Śląsku działają sanatoria rehabilitacyjne i prewentoria.

Na terenie województwa dolnośląskiego zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym. Dla realizacji zadań samorządu województwa z zakresu pomocy społecznej powołany zaś został Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej.

Charakterystykę wybranych instytucji pomocy społecznej w regionie dolnośląskim w 2001 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1

Rodzaj instytucji	Liczba placówek	Liczba miejsc
Ośrodki Wsparcia	55	2936
W tym: środowiskowe domy samopomocy	10	319
Dzienne domy pomocy	19	1471
Noclegownie	8	193
Ośrodki opiekuńcze i opiekuńczo-wychowawcze	11	674
Ośrodki adopcyjno-opiekuńcze	5	x
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	113	5166
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (domy i zakłady)	63	5874

1.6. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

1.6.1. Stan i ochrona środowiska przyrodniczego.

Na terenie województwa dolnośląskiego w celu zachowania najcenniejszych walorów środowiska i zapobiegania jego dalszej degradacji tworzony jest regionalny system ochrony przyrody, stanowiący część systemu krajowego i obejmujący wszystkie formy ochrony prawnej wymienione w ustawie o ochronie przyrody. Obecnie ochronie podlega 20,2% powierzchni województwa (docelowo ok. 35-40%). Do najważniejszych obszarów prawnie chronionych należą Karkonoski Park Narodowy i Park Narodowy Gór Stołowych.

Obszary zdewastowane i zdegradowane na terenie województwa dolnośląskiego są związane przede wszystkim z działalnością wydobywczą i przemysłową; znaczny udział mają również tereny byłych radzieckich baz wojskowych. Pod względem powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania (w końcu 2002 roku – 8424 ha) region dolnośląski zajmuje 2 miejsce w kraju (po wielkopolskim). Do najbardziej zdegradowanych i wymagających rekultywacji obszarów należą: tereny LGOM-u, obszar wałbrzysko – noworudzki, obszar turoszowski, tereny byłych baz wojskowych w dawnych województwach: legnickim i jeleniogórskim oraz tereny wydobywania surowców skalnych.

1.6.2. Zanieczyszczenie powietrza.

Województwo dolnośląskie znajduje się w grupie województw o najwyższej ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. W województwie dolnośląskim w 2002 roku wyemitowano do powietrza 87,7 tys. ton gazów (bez dwutlenku węgla) i 14,2 tys. ton pyłów. Stanowi to znaczny odsetek globalnej emisji gazów i pyłów na terenie Polski. W przypadku emisji gazów jest to 4,6% ogółu emisji (na terenie Polski – 1914,6 tys. ton), a w przypadku pyłów – 10,1% (na terenie Polski 140,3 tys. ton). Pod względem rozmiarów emisji pyłowych zanieczyszczeń powietrza region dolnośląski zajmuje 2 miejsce w kraju (po śląskim), a zanieczyszczeń gazowych – 6 lokatę.

Wysoki poziom zanieczyszczeń powietrza dotyczy w szczególności następujących obszarów: aglomeracji miejsko – przemysłowych Wrocławia, Legnicy – Głogowskiego Okręgu Miedziowego, Wałbrzycha oraz rejonu powiatów: zgorzeleckiego, części bolesławieckiego, lubańskiego, lwóweckiego, jeleniogórskiego, kamiennogórskiego, wałbrzyskiego, kłodzkiego, ząbkowickiego, dzierzoniowskiego, świdnickiego oraz części strzebińskiego, złotoryjskiego i jaworskiego.

Na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego i polsko-czeskiego występuje znaczne skupienie zakładów związanych z przemysłem wydobywczym i energetycznym (kilkanaście wielkich elektrowni zlokalizowanych w południowej Saksonii, północnych Czechach i tylko jedna – „Turów” w Polsce).

1.6.3. Gospodarka ściekowa.

Według stanu na koniec 2002 roku w województwie dolnośląskim funkcjonowały 144 komunalne biologiczne oczyszczalnie ścieków oraz 52 - pozwalające na podwyższone usuwanie biogenów. Procesem oczyszczania poddano łącznie ponad 173 hm³ ścieków, w tym niemal 40% oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Relatywnie najwyższy stopień wyposażenia w tego typu urządzenia wykazują powiaty lubiński (16 komunalnych biologicznych oczyszczalni ścieków) oraz jeleniogórski, wrocławski i złotoryjski (po 9 oczyszczalni ścieków).

Komunalne oczyszczalnie ścieków w województwie dolnośląskim w 2002 roku swym zasięgiem obejmowały 74,1% ogółu ludności, podczas gdy w kraju wyraźnie mniej (jedynie 57,1%), a w krajach UE nieco więcej (ok. 73%). Pod względem przepustowości biologicznych komunalnych oczyszczalni ścieków (ponad 455 dm³ dziennie) i oczyszczalni zapewniających podwyższone usuwanie biogenów (niemal 370 dm³ dziennie) województwo dolnośląskie zajmuje 3 miejsce w kraju (po śląskim i mazowieckim).

Aktualnie w zasięgu obsługi oczyszczalni ścieków zamieszkuje ponad 90% ludności miejskiej (w kraju 84%). Na terenach wiejskich tylko ok. 20% ludności zamieszkuje w zasięgu obsługi oczyszczalni ścieków (w kraju jedynie 14% ludności wiejskiej).

1.6.4. Gospodarka odpadami.

Według ewidencji WIOŚ we Wrocławiu w 2002 r. w województwie dolnośląskim eksploatowano 139 składowisk odpadów komunalnych, zajmujących powierzchnię ok. 336 ha. W roku 2002 na składowiska komunalne przyjęto ok. 3,91 mln m³ niesegregowanych odpadów komunalnych stałych, co dało na koniec 2002 r. łączne nagromadzenie ok. 38 mln m³ odpadów. W porównaniu do roku 2001 nagromadzenie odpadów komunalnych zwiększyło się o 11%.

Pojemność wielu istniejących wysypisk w województwie wyczerpuje się. Rozwiązane problemy gospodarki odpadami w zakresie ich składowania do 2005 roku ma 8 jednostek szczebla powiatowego, z tego 2 miasta na prawach powiatu (Legnica i Wałbrzych) oraz powiaty: głogowski, lubiński, milicki, oławski, strzebiński i złotoryjski.

W województwie dolnośląskim - według danych GUS - w 2002 r. wywieziono ok. 1031,9 tys. ton stałych odpadów komunalnych, z czego z terenu Wrocławia ok. 223,7 tys. ton (21,7% ogółu wywiezionych); z Legnicy ok. 65,6 tys. ton (6,4%); z Jeleniej Góry 60,8 tys. ton (5,9%); z Wałbrzycha 45,2 tys. ton (4,3%). Z odpadów komunalnych w 2002 r. wyselekcjonowano w województwie dolnośląskim jedynie ok. 4839,3 ton surowców wtórnych, tj. 0,5% ogółu wywiezionych odpadów.

Oprócz odpadów komunalnych, na terenie województwa występują również odpady przemysłowe. Pod względem ilości wytworzonych odpadów przemysłowych województwo dolnośląskie znajduje się w czołówce województw Polski. W Polsce wytworzono w 2002 r. ok. 117,8 mln ton odpadów pochodzenia przemysłowego. Odpady pochodzące z województwa dolnośląskiego (tj. 31 974,4 tys. ton) stanowią ok. 27,1%, odpadów wytworzonych w kraju. Daje to drugie miejsce (po województwie śląskim) pod względem ilości odpadów wytworzonych. Województwo dolnośląskie zajmuje także drugie miejsce pod względem ilości odpadów poddanych odzyskowi. Odpady nieszkodliwe na Dolnym Śląsku (6 571,4 tys. ton) stanowią ok. 31,6% wszystkich nieszkodliwych odpadów w Polsce. Pod tym względem województwo dolnośląskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju.

Z łącznej ilości odpadów nieszkodliwych ok. 6,4 mln ton (98,8%) zostało zdeponowanych na składowiskach, a tylko 7 tys. ton nieszkodliwiono innymi metodami. Składowanie stanowi zatem nadal dominujący sposób nieszkodliwiania odpadów w województwie. Pod względem ilości zdeponowanych odpadów województwo dolnośląskie znajduje się na pierwszym miejscu w kraju.

Głównym źródłem odpadów przemysłowych na terenie województwa dolnośląskiego są zakłady zlokalizowane w powiatach: polkowickim, m. Wrocław, zgorzeleckim, m. Legnica, lubańskim, górowskim, lubińskim i wałbrzyskim. Największym wytwórcą odpadów przemysłowych jest KGHM „Polska Miedź” S.A. Oddział Zakłady Wzbogacania Rud w Polkowicach – 79% ogólnej ilości wytworzonych odpadów.

Odpady przemysłowe składowane są na terenie województwa na 53 składowiskach przemysłowych o łącznej powierzchni 1679,4 ha i sumarycznej pojemności ok. 375 mln m³. Największym z nich jest zbiornik odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most” w Rudnej (pow. 1410 ha i poj. 350 mln m³). Z innych składowisk przemysłowych zlokalizowanych na terenie województwa wymienić należy składowiska: Zakładów

Chemicznych „Rokita” w Brzegu Dolnym, Zakładów Chemicznych „Wizów” w Bolesławcu i Zakładów Tworzyw i Farb w Złotym Stoku.

1.7. WYRÓWNANIE SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN.

W województwie dolnośląskim, podobnie jak w całym kraju, poziom udziału kobiet we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, ogólnie rzecz biorąc, jest zadowalający, aczkolwiek jest nadal wiele do zrobienia aby osiągnąć pełną równość szans, jeśli chodzi o uczestnictwo kobiet w porównywalnie z mężczyznami, w życiu samorządowym, w pełnieniu stanowisk kierowniczych w życiu gospodarczym oraz umowne warunki zatrudnienia i płacy.

W województwie dolnośląskim kobiety stanowią 47,0% ogółu pracujących. W 2002 roku 48,0% kobiet w wieku powyżej 15 lat wykazywało aktywność zawodową, a wskaźnik ten jest zbliżony w stosunku do analogicznej wielkości dla krajów UE (47,7%). Tak więc, podczas gdy w krajach UE poziom aktywności zawodowej mężczyzn o ponad 18 punktów % przewyższa poziom wskaźnika dla kobiet, to w regionie dolnośląskim różnica ta sięga 13,7 pkt% (relacja 61,7% do 48,0%).

W województwie dolnośląskim, tak jak i w całej Polsce, kobiety napotykały na poważne trudności ze znalezieniem pracy. Udział bezrobotnych kobiet zmniejszył się z 59,5% w 1998 roku do 52,3% ogółu zarejestrowanych w regionie bezrobotnych w końcu września 2003 roku. Dowodzi to zdecydowanie wyższej dynamiki przyrostu liczby bezrobotnych mężczyzn aniżeli kobiet w tym okresie.

Sytuacja kobiet na rynku pracy na Dolnym Śląsku jest jednak gorsza niż w innych częściach kraju. Stopa bezrobocia wśród kobiet w regionie (25,6%) przewyższa o blisko 5 punktów procentowych średnią krajową (20,9%). Wskaźnik ten jest szczególnie niepokojący, jeśli – w tym zakresie - porówna się go ze średnią dla 15 krajów członkowskich UE, gdzie wynosi 8,6%.

§ 2. Pomoc publiczna dla regionu udzielona w latach 2001-2003:

- 1) krajowa,
- 2) zagraniczna.

Ad.1 Krajowa pomoc publiczna dla województwa dolnośląskiego w latach 2001 – 2003.

a) Kontrakt Wojewódzki dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2001-2003.

Kontrakty wojewódzkie są pierwszym w Polsce znaczącym ustawowym przedsięwzięciem z zakresu rozwoju regionalnego. Utworzone cztery lata temu nowe województwa, których głównym zadaniem jest kreowanie polityki rozwoju regionalnego, po raz pierwszy uzyskały przeznaczone na ten cel środki.

Kontrakt Wojewódzki dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2001-2003 został zawarty 19 czerwca 2001r. w Warszawie pomiędzy Radą Ministrów i Samorządem Województwa Dolnośląskiego. Rządowy Program Wsparcia umożliwił częściowe zrealizowanie zadań zgłoszonych do „Zintegrowanego Programu Wojewódzkiego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2001-2003”, uchwalonego w styczniu 2001 roku.

Kontrakt Wojewódzki dla Województwa Dolnośląskiego w latach 2001 – 2003 obejmował realizację 156 zadań w ramach sześciu priorytetów:

Priorytety	Ilość zadań	Planowana kwota dotacji na lata 2001 –2003 w tys. zł
I. Rozwój gospodarczy	11	6.167
II. Infrastruktura techniczna	10	10.080
III. Środowisko	18	22.628
IV. Rozwój obszarów wiejskich	4	500
V. Infrastruktura społeczna	102	129.161
VI. Kultura	11	47.356
OGÓLEM	156	215.892

W województwie dolnośląskim na realizację kontraktu przeznaczono do dyspozycji samorządu województwa łącznie **215,892 mln zł** z budżetu państwa.

W latach 2001 – 2003 wydatkowano kwotę ogółem w wys. **202,433 mln zł** (w tym 12,281 mln. zł środki niewygasające z wpływem roku budżetowego 2003 do wydatkowania w terminie do 30.04.04 r.). Jeżeli środki niewygasające z wpływem roku 2003 zostaną wydatkowane w pełnej wysokości to należy stwierdzić, że wykorzystanie przyznanych środków w ramach kontraktu wojewódzkiego kształtowało się na poziomie ok. **93,8 %**.

Doświadczenia zebrane przy programowaniu kontraktów i ich realizacji posłużyły bezpośrednio przygotowaniom Polski do udziału w polityce strukturalnej Unii Europejskiej. Ich sposób programowania jak i zasady wdrażania, są zbliżone do zasad, które będą obowiązywały przy wdrażaniu programów rozwoju regionalnego współfinansowanych przez fundusze strukturalne po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Warto też zwrócić uwagę na pozaekonomiczny aspekt sprawy, polegający na stworzeniu kadrze urzędniczej administracji zarówno samorządowej, jak i rządowej możliwości podejmowania działań wg standardów zbliżonych do obowiązujących w krajach UE.

Ad.2 Zagraniczna pomoc publiczna dla województwa dolnośląskiego w latach 2001 – 2003

Realizacja programów pomocowych UE na Dolnym Śląsku do 2000 r.

W województwie dolnośląskim do roku 2000 wsparcie ze środków przedakcesyjnego programu Phare koncentrowało się głównie na obszarze dotkniętym likwidacją wałbrzyskiego zagłębia węglowego oraz na obszarze pogranicza Polsko-Niemieckiego. Istotną kwestią było także usuwanie szkód popowodziowych. Do najważniejszych realizowanych omawianym okresie programów należały:

- Phare STRUDER (1994 – 1997) realizowany na terenie byłego województwa wałbrzyskiego. Program współfinansował przedsięwzięcia z zakresu małej infrastruktury, dotacji dla przedsiębiorstw,

programów szkoleniowych i doradczych dla przedsiębiorstw, wsparcia promocji regionalnej, wsparcia administracji lokalnej.

- Phare CBC – program współfinansował przedsięwzięcia wspierające Polsko – Niemiecką oraz Polsko – Czeską współpracę transgraniczną. Wspierane były przedsięwzięcia z zakresu dużej infrastruktury, szkoleń językowych, wyjazdów studialnych, wspólnych imprez kulturalnych itp.
- Phare RAPID – program wspierający małą infrastrukturę na obszarach wiejskich oraz przygotowanie strategii rozwoju dla byłego województwa wałbrzyskiego.

Realizacja programów pomocowych UE na Dolnym Śląsku po 2000 r.

Po roku 2000 pomoc finansowa UE dla krajów kandydujących uległa znacznemu zwiększeniu. Zmieniła się również strategia pomocy, która od tego czasu koncentrowała się na przygotowaniu krajów kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej. Utworzono nowe instrumenty, które oprócz wsparcia finansowego miały przygotowywać Polską administrację do aktywnego uczestniczenia w politykach UE po akcesji.

Pierwszy z instrumentów przedakcesyjnych, program Phare uległ znaczącej zmianie, od roku 2000 mówi się o „Nowej Orientacji” tego programu.

W ramach Phare na projekty inwestycyjne przeznaczono 70% środków i 30% na projekty dotyczące pomocy instytucjonalnej. Program współfinansuje projekty dotyczące dostosowania polskiego prawodawstwa do prawa wspólnotowego jak również wzmocnienia administracji państwowej. Pomoc inwestycyjna koncentruje się na wzmocnieniu infrastruktury niezbędnej z punktu widzenia przyjmowania prawa wspólnotowego oraz na działaniach służących zwiększeniu spójności społeczno gospodarczej pomiędzy Polską a Unią Europejską.

Bardzo istotną rolą programu Phare po roku 2000 jest administracyjne przygotowanie polskich województw samorządowych do udziału w polityce regionalnej UE.

Program ISPA oprócz wsparcia dla dużych inwestycji infrastrukturalnych z zakresu ochrony środowiska i transportu ma za zadanie również przygotowanie administracji polskiej do efektywnego wykorzystania Funduszu Spójności.

Program SAPARD wspierający rozwój obszarów wiejskich oraz modernizację sektora rolno-spożywczego ma stworzyć administracyjne podstawy do przyszłego wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej oraz wspierać dostosowanie rolnictwa i obszarów wiejskich do standardów unijnych.

PROGRAM PHARE.

Program Phare 2000 Komponent Krajowy

Na terenie województwa dolnośląskiego od drugiego półrocza 2001 r. dostępne były środki na wsparcie Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MŚP). W ramach programu realizowano następujące działania:

1. Krajowy Program Rozwoju Eksportu – Program Promocji Eksportu (program zakończony we wrześniu 2002).
2. Krajowy Program Rozwoju Eksportu – Wprowadzenie do eksportu (program zakończony we wrześniu 2002).
3. Krajowy Program Rozwoju MŚP – Wstęp do jakości (program zakończony we wrześniu 2003 r.).
4. Krajowy Program Rozwoju MŚP – Innowacje i technologie dla rozwoju przedsiębiorstw.
5. Krajowy Program Rozwoju MŚP – Przygotowanie do działania na rynku europejskim.

Środki programu wydatkowane były za pośrednictwem Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A., pełniącej funkcje Regionalnej Instytucji Finansującej w naszym województwie. Łącznie w ramach wyżej przedstawionych działań MŚP w naszym województwie uzyskały 504,3 tys. EURO na 6722,6 tys. EURO alokowanych na kraj.

Program Phare ESC – SSG (Economic and Social Cohesion – Spójność Społeczno-Gospodarcza) w latach 2001-2003.

Suma środków UE przeznaczonych dla Polski na lata 2000-2003 wynosi 634,7 mln EURO, z czego województwo dolnośląskie powinno otrzymać bezpośrednio 24,3 mln EURO oraz środki z komponentu krajowego, które są dostępne dla wszystkich MŚP.

Województwo Dolnośląskie nie uczestniczyło w programie Phare Spójność Społeczno-Gospodarcza (SSG) 2000, który dostępny był tylko dla 5 województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, śląskiego i warmińsko-mazurskiego.

Program Phare SSG dzieli się na trzy grupy działań:

1. Duże projekty infrastrukturalne związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury transportowej oraz poprawą jakości środowiska (minimalne dofinansowanie Phare na zadanie 2 mln Euro)
2. Wsparcie Małych i Średnich Przedsiębiorstw,
3. Rozwój Zasobów Ludzkich.

Duże projekty infrastrukturalne.

Dolny Śląsk otrzymał dofinansowanie w ramach programu Phare 2002 i 2003. W roku 2002 na ten komponent w województwie dolnośląskim przeznaczono 7,87 mln Euro. Programem zarządza Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, instytucją wdrażającą jest Władza Wdrażająca Program Współpracy Przygranicznej Phare, natomiast głównym zadaniem samorządu wojewódzkiego jest zgłoszenie propozycji projektów do realizacji.

W roku 2002 wybrano do realizacji 3 projekty:

- PL2002/000-580.06.06 - Rozwój ekonomiczny Poniatowa (Urząd Miejski w Wałbrzychu),
- PL2002/000-580.06.07 - Trasa przemysłowa we Wrocławiu (Zarząd Dróg i Komunikacji we Wrocławiu),
- PL2002/000-580.06.08 - Rozwój turystyki w Podgórzynie (Urząd Gminy Podgórzyn).

W programie Phare SSG na rok 2003 na duże projekty infrastrukturalne dla naszego województwa przeznaczono kwotę 7,1 mln Euro. Ostatecznie, po uwagach Komisji Europejskiej, do realizacji przyjęte zostały 3 projekty:

- PL2003/004-379/5/5 – Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w Bielawie (Urząd Miasta i Gminy Bielawa),
- PL2003/004-379/5/6 – Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Karpacz poprzez rozbudowę infrastruktury ochrony środowiska (Urząd Miejski w Karpaczu),
- PL2003/004-379/5/7 – Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Głogowa poprzez uzbrojenie Zachodniej dzielnicy Przemysłowej (Urząd Miejski w Głogowie).

Wsparcie Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Programem zarządza Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej a instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, która zleciła realizację części zadań na poziomie regionalnym - Regionalnym Instytucjom Finansującym (RIF). W naszym województwie rolę tę powierzono Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. Województwo Dolnośląskie zostało zakwalifikowane do uczestniczenia w tym komponentie programu w latach 2001-2003.

Poniżej zamieszczono programy dotacji dla MŚP, dostępnych w ramach **Phare 2001 SSG**:

- Fundusz Dotacji Inwestycyjnych – budżet całkowity dla województwa dolnośląskiego wynosi 1,982 mln EURO
- Program Rozwoju Przedsiębiorstw Internetowych – budżet całkowity programu: 4,40 mln EUR, z czego dla Dolnego Śląska przewidziano 0,299 mln EUR
- Program Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych – budżet dla Dolnego Śląska to 0,376 mln EURO.
- Program Rozwoju Przedsiębiorstw budżet dla Dolnego Śląska to 0,316 mln EUR

Uruchomienie działań w ramach programu Phare 2001 rozpoczęło się w 2003.

Zgodnie z Programem Operacyjnym dla Phare SSG przewidywano następujące kwoty dotacji unijnych dla naszego regionu w ramach Phare SSG wsparcie MSP:

- 2001 – 2,23 mln euro
- 2002 – 1,6 mln euro
- 2003 – 1,5 mln euro

W pierwszej połowie 2004 r. zostanie uruchomiony program **Phare 2002 SSG**, natomiast najprawdopodobniej w drugiej połowie roku 2004 zostanie udostępniony Phare 2003 SSG.

Phare SSG RZL (Rozwój Zasobów Ludzkich).

Programem zarządza Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej a instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, która zleciła realizację części zadań na poziomie regionalnym Wojewódzkim Urzędowi Pracy. Za realizację komponentu Rozwój Zasobów Ludzkich Phare SSG w naszym regionie odpowiada Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy (DWUP).

W „Kontrakcie Wojewódzkim dla Województwa Dolnośląskiego” zapisano dotację w wysokości 1,671 mln Euro na realizację komponentu **Phare SSG 2001-** „Rozwój Zasobów Ludzkich”. Pozostałe środki pochodzą z budżetu państwa. W ramach tego program zdecydowano o sfinansowaniu 4 następujących działań:

- a) Działanie 1: Aktywne działania rynku pracy - świadczenie usług rynku pracy dla bezrobotnych oraz innych osób mających trudności na rynku pracy (na realizację tego działania zostanie przeznaczony około 1,270 mln Euro)
- b) Działanie 2: Promocja przedsiębiorczości (na realizację tego działania zostanie przeznaczona kwota około 0,400 mln Euro)
- c) Działanie 3: Zwiększenie zdolności adaptacyjnych, szkolenie dla pracowników MŚP (na realizację tego działania zostanie przeznaczona kwota około 0,190 mln Euro)
- d) Działanie 4: Pomoc w rozwijaniu lokalnej współpracy partnerskiej na rzecz zatrudnienia (na realizację tego działania zostanie przeznaczona kwota około 0,370 mln Euro).

Szkolenia organizowane w ramach programu Phare 2001 rozpoczną się w styczniu 2004 r. Wszystkie zadania realizowane są zgodnie z harmonogramem ustalonym przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Następne edycje Programów (Phare 2002 i 2003) są kontynuacją założeń programu Phare 2001.

Dotychczas opracowano propozycje fiszy projektu komponentu „Rozwój Zasobów Ludzkich” do programu **Phare 2002** – Dolnośląski Program Doskonalenia Kwalifikacji Kadr II na kwotę 1,560 mln Euro, w tym ze środków Phare 1,170 mln Euro. W tej edycji PHARE szkolenia dla MŚP w regionie realizować będzie w porozumieniu z PARP Regionalna Instytucja Finansująca, pozostałe trzy działania – PARP w porozumieniu z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy. Przewidywany termin rozpoczęcia procedury przetargowej – początek 2004.

Na realizację programu **Phare SSG 2003** zaplanowano 1,200 mln. W lipcu 2003 opracowano wstępną wersję fiszy projektu do programu Phare 2003 dla województwa dolnośląskiego. Działania, jakie zostały zaproponowane w tej edycji stanowią powtórzenie działań z lat poprzednich.

Program Współpracy Przygranicznej Phare CBC

Na Program Współpracy Przygranicznej Phare (Phare CBC) po roku 2000 strona polska otrzymywała rocznie 54 mln Euro wsparcia unijnego na wszystkie rejony graniczne.

Zdecydowanie najwięcej środków 44 mln Euro rocznie, przeznaczane było na pogranicze polsko-niemieckie. Kwota ta była dzielona następująco:

- 39 mln Euro na wsparcie dużych projektów w trzech regionach transgranicznych, w tym na region dolnośląski ok. 9,36 mln Euro (24%),
- 2 mln Euro na wsparcie bezpieczeństwa granicy w trzech regionach (dotacje dla Policji i Straży Granicznej)
- 2 mln Euro na Fundusz Małych Projektów Euroregionalnych – po około 0,5 mln Euro. na cztery Euroregiony (na terenie Dolnego Śląska Fundusz Małych Projektów zarządzany jest przez jeden Euroregion – „Nysa” z siedzibą w Jeleniej Górze).
- 1 mln Euro na pomoc techniczną

Phare CBC Polska - Niemcy w województwie dolnośląskim.

W latach 2000-2003 Województwo Dolnośląskie otrzymało łącznie w ramach programu Phare CBC Polska-Niemcy około 40 mln euro, w tym około 2 mln na Fundusz Małych Projektów. Programem Phare CBC Polska-Niemcy 2000-2003 w regionie dolnośląskim objęty był teren czterech powiatów przygranicznych: zgorzeleckiego, lubańskiego, bolesławieckiego oraz lwóweckiego (dla dużych projektów) oraz teren polskiej części Euroregionu Nysa (dla Funduszu Małych Projektów).

W ramach dużych projektów realizowano przede wszystkim projekty infrastrukturalne o wartości dotacji z Phare CBC powyżej 2 mln Euro. Łącznie w latach 2000-2003 zatwierdzono do realizacji 16 takich projektów (po 4 w każdej z edycji programu w omawianym okresie). Większość, bo aż 11 projektów

dotyczyło infrastruktury ochrony środowiska, natomiast 5 projektów związanych jest z modernizacją infrastruktury drogowej.

W ramach edycji programu Phare CBC 2000 Polska-Niemcy władze polskiej części Euroregionu „Nysa” były odpowiedzialne za nabór projektów do nowoutworzonego Funduszu Małych Projektów Infrastrukturalnych (dotacja od 50 tys. do 300 tys. Euro na projekt). Pierwotnie Fundusz ten dysponował kwotą dotacji 1,410 mln Euroz czego postanowiono dotować 7 projektów. Dodatkowe dwa projekty spełniające kryteria formalne i techniczne zostały dofinansowane z rezerwowych środków Phare CBC.

Ponadto w ramach edycji Phare CBC 2001 został uruchomiony z kwotą dotacji 480 tys. Euro „Schemat Wsparcia Infrastruktury Okołobiznesowej” na projekty przyczyniające się do rozwoju gospodarczego na pograniczu (dotacja od 50 do 300 tys. na projekt). Podobny program z dotacją 400 tys. Euro został zapisany w edycji Phare 2003.

Priorytety programu dotyczyły rozwoju gospodarczego, przestrzennego i środowiska oraz współpracy społeczno-kulturalnej terenów pogranicza dolnośląsko-saksońskiego.

Poniżej przedstawiono wyciąg z „drzewa celów” zamieszczonego we Wspólnym Dokumentcie Programowym.

Priorytety Programu Phare CBC Polska-Niemcy.

CEL NADRZĘDNY:		
WZROST KONKURENCYJNOŚCI I POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA NA OBSZARZE POGRANICZA		
Poprawa transgranicznego rozwoju gospodarczego	Poprawa transgranicznego rozwoju przestrzennego i środowiska	Poprawa transgranicznego rozwoju społeczno –kulturalnego
Priorytet A: Rozwój gospodarczy i współpraca przedsiębiorstw	Priorytet C: Środowisko	Priorytet E: Kształcenie, szkolenie i zatrudnienie
Priorytet B: Infrastruktura	Priorytet D: Rozwój obszarów wiejskiej i miejskiej, rolnictwo	Priorytet F: Współpraca (kultura, kwestie społeczne, bezpieczeństwo)

Najwięcej środków, prawie 60 % otrzymanej dotacji zostało przeznaczone na projekty dotyczące ochrony środowiska (priorytet C Wspólnego Dokumentu Programowego).

Realizowane projekty dotyczące zagadnień ekologicznych zlokalizowane są w dorzeczu trzech rzek: granicznej Nysy Łużyckiej oraz Kwisy i Bobru. Dzięki pomocy programu Phare CBC udało się rozwiązać najważniejsze problemy związane z ochroną środowiska na pograniczu dolnośląsko-saksońskim.

Na drugim miejscu pod względem alokacji środków są zadania związane z infrastrukturą drogową – priorytet B Wspólnego Dokumentu Programowego. Przeznaczono na te inwestycje ponad 30 % przyznanej dotacji. Inwestycje drogowe realizowane w latach 2000-2003 związane są z rozbudową systemu komunikacyjnego do przejść granicznych w okolicach Zgorzelca. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wymaga jednak o wiele znaczniejszych inwestycji drogowych na pograniczu. Dlatego też w ramach Inicjatywy INTERREG przewidywane są kolejne duże inwestycje komunikacyjne.

Projekty dotyczące rozwoju gospodarczego (priorytet A) realizowane w ramach Phare CBC w latach 2000-2003 dotyczyły przede wszystkim rozwoju turystyki i infrastruktury z nią związanej.

Wsparcie otrzymały także projekty realizowane w ramach priorytetu F „Współpraca – kultura, sprawy socjalne, bezpieczeństwo”. Projekty te dofinansowywane są przede wszystkim w ramach Euroregionalnego Funduszu Małych Projektów (dotacja na projekt od 1 tys. do 50 tys. Euro).

Ze względu na potrzebę opracowania i zatwierdzenia procedury wyboru i zatwierdzenia Funduszy Małych Projektów dopiero w marcu 2002 rozpoczęto nabór projektów do Funduszu w ramach programu Phare CBC 2000. W ramach tej edycji Funduszu Euroregion „Nysa” dysponował kwotą dotacji wynoszącą 475 tys. Euro. Dotację przyznano 42 projektom (zrealizowanych zostało 41 – jeden projekt został anulowany). Większość projektów to przedsięwzięcia o charakterze "wymiany kulturalnej", względnie dotyczące "zasobów ludzkich". Przeprowadzono także nabór i wybór projektów do Funduszu Małych Projektów Phare CBC 2001.

Phare CBC Polska-Czechy.

W przypadku Programu Współpracy Przygranicznej Phare, Polska otrzymuje średnio 5 mln Euro rocznie (z tego ok. 4,5 mln Euro na projekty infrastrukturalne i ok. 0,5 mln Euro na Fundusz Małych Projektów). Kwota ta przypada na trzy województwa całego pogranicza polsko-czeskiego.

W województwie dolnośląskim programem objęto powiaty umiejscowione wzdłuż granicy polsko-czeskiej, takie jak: bolesławiecki, dzierzoniowski, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, kłodzki, lubański, lwówecki, strzebiński, świdnicki, wałbrzyski, ząbkowicki, zgorzelecki, złotoryjski oraz miasto na prawach powiatu: Jelenia Góra.

Na terenie pogranicza polsko-czeskiego Phare CBC II działa Euroregion Glacensis oraz Euroregion Nysa.

Poniżej przedstawiono wyciąg z drzewa celów, jakie zostały sformułowane dla Wspólnego Dokumentu Programowego pogranicza polsko-czeskiego:

Priorytety Programu Phare CBC Polska-Czechy.

MISJA / CEL NADRZĘDNY PROGRAMU: Wysoki standard cywilizacyjny oraz stopień rozwoju społecznego i gospodarczego oparty o zwornikową funkcję obszaru – na styku rozwijających się struktur społecznych, gospodarczych i przestrzennych sąsiadujących.		
I. Strategiczne priorytety rozwoju w sferze społecznej	II. Strategiczne priorytety rozwoju w sferze ekonomicznej	III. Strategiczne priorytety rozwoju w dziedzinie kształtowania środowiska
I.1. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji społecznej, zanik cech peryferyjności i marginalizacji obszaru	II.1. Funkcjonowanie silnych wzajemnych powiązań kooperacyjnych w sferze gospodarczej	III.1. Przestrzeń o wysokich walorach środowiska i krajobrazu
I.2. Wzajemne poznanie społeczności obu stron pogranicza	II.2. Gospodarcze wykorzystanie funkcji pośredniczących obszaru w przepływie osób, dóbr i informacji pomiędzy obu krajami, jako składowej procesu integracji europejskiej	III.2. Wspólny system monitoringu i planowania rozwoju

Program Phare CBC Polska - Czechy podzielony jest na dwa zasadnicze komponenty:

- a) Duże projekty infrastrukturalne w województwie dolnośląskim
W latach 2001-2003 przeznaczono kwotę 6,800 mln Euro na dofinansowanie 3 projektów drogowych
- b) Fundusz Małych Projektów Euroregionalnych Polska - Czechy

Euroregion Nysa oraz Euroregion Glacensis w ramach środków Phare 2000 dysponowały kwotą łączną dotacji prawie 400 tys. Euro, natomiast w ramach środków programów Phare 2001-2003 będą dysponować kwotą łączną dotacji wynoszącą prawie 600 tys. Euro. W ramach Funduszu Małych Projektów dofinansowanie na projekt wynosi od 1 tys. do 50 tys. Euro.

Projekt współpracy bliźniaczej w ramach programu Phare Institutional Building.

Projekty Twinningowe (współpracy bliźniaczej) stanowią jeden z instrumentów służących przygotowaniu przyszłych krajów członkowskich do skutecznej absorpcji środków unijnych oraz wdrożenia dorobku prawnego UE. Projekt Twinningowy Województwa Dolnośląskiego pt. „Wzmocnianie Administracji odpowiedzialnej za Politykę Regionalną” oparty był o współpracę z partnerami hiszpańskimi: Castilla y León i Comunidad de Madrid:

Ogólne cele projektu to:

- przygotowanie wymaganych reform na poziomie administracyjnym, budżetowym i instytucjonalnym w odniesieniu do przyszłego uczestnictwa Dolnego Śląska w polityce spójności społeczno-ekonomicznej UE;
- wzmocnienie zdolności administracji regionalnej w obliczu uczestnictwa w unijnych programach przedakcesyjnych i strukturalnych;
- pomoc w opracowaniu Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

Budżet projektu wynosił 636,363 Euro a jego realizacja trwała 20 miesięcy.

W ramach projektu zorganizowano ok. 25 sesji szkoleniowych, 3 wizyty studyjne dla administracji regionalnej, wydano kilka publikacji oraz uruchomiono stronę internetową poświęconą tematyce Funduszy Strukturalnych (www.umwd.pl/twinnig).

Najważniejszym elementem projektu była stała pomoc doradcy przedakcesyjnego i innych ekspertów hiszpańskich podczas opracowywania dokumentów programowych służących późniejszemu uruchomieniu Funduszy Strukturalnych w Polsce i w naszym regionie.

Program ISPA.

Pomoc UE w ramach programu ISPA ukierunkowana jest na osiągnięcie w krajach kandydujących standardów unijnych w zakresie infrastruktury transportowej (drogi w obrębie Korytarzy Paneuropejskich) oraz w dziedzinie ochrony środowiska (zaopatrzenie w wodę pitną, oczyszczanie ścieków, utylizacja odpadów itp.). Wysokość dotacji z ISPA dla Polski to ok. 250-350 mln Euro rocznie. Minimalna dotacja dla projektu wynosi 5 mln Euro (min. 75 % wartości projektu). Samorząd województwa nie pośredniczy we wdrażaniu programu ISPA w regionie. Zarządzanie programem odbywa się na szczeblu centralnym poprzez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dla projektów dotyczących ochrony środowiska oraz Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej dla projektów transportowych.

Poniżej przedstawiono projekty realizowane w ramach ISPA w województwie dolnośląskim:

Beneficjent	Opis projektu	Dotacja z UE (w mln Euro)	Całkowita wartość projektu (w mln Euro)
Urząd Miejski Wrocławia	Program rozwoju usług gospodarki odpadami, w tym: - rekultywacja składowiska odpadów na Maślicach - projekt docelowego systemu gospodarki odpadami	13,46	20,4
Urząd Miejski Wrocławia	Poprawa jakości wody we Wrocławiu	36,54	65,2
Urząd Miasta i Gminy Bolesławiec	Oczyszczanie ścieków w Bolesławcu	10,95	18,8
Urząd Miejski Jeleniej Góry	Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Jeleniej Górze	28,02	40,6
Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych – Wrocław	Przebudowa autostrady A-4 na odcinku Krzywa – Wrocław:	189,53	252
PKP PLK S.A. oddział regionalny we Wrocławiu	Modernizacja linii kolejowej E-30 na odcinku Zgorzelec – Węgliniec , Węgliniec – Bielawa Dolna ,	83	62
PKP PLK S.A. oddział regionalny we Wrocławiu	Modernizacja linii kolejowej E-30 odcinek Węgliniec-Legnica	92	123
Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych – Wrocław	Przygotowanie dokumentacji przetargowej dla projektu: Przebudowa autostrady A-4 na odcinku Krzywa – Wrocław:	4,96	6,63
Urząd Miasta Wałbrzycha	Program porządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin Wałbrzyskiego Związku Wodociągów i Kanalizacji	34,4	51,7

Program SAPARD

Zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej środki SAPARD zostaną wykorzystane do wspierania następujących działań:

1. Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych.
Projekty w ramach tego komponentu dotyczą restrukturyzacji przedsiębiorstw, tak, aby zwiększyć ich konkurencyjność na jednolitym rynku oraz dostosować ich produkcje do norm UE. Projekty realizowane są w zakresie przetwórstwa artykułów pochodzenia zwierzęcego, warzyw i owoców.
2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych.
Pomoc gospodarstwom rolnym w sprostaniu wymogom UE dotyczącym produkcji żywności, jak również mające na celu poprawę warunków życia i pracy rolników.
3. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich
Składane projekty mają za zadanie poprawę standardu życia mieszkańców obszarów wiejskich, jak również zwiększenie atrakcyjności tych terenów dla potencjalnych inwestorów. Zakres przewidzianych inwestycji to: zaopatrzenie w wodę pitną, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, gospodarka odpadami, drogi gminne i powiatowe, zaopatrzenie w energię.
4. Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich
Główny nacisk położono na tworzenie źródeł dodatkowego pozarolniczego dochodu w gospodarstwach rolnych, miejsc pracy poza rolnictwem na obszarach wiejskich oraz publiczną infrastrukturę turystyczną na obszarach wiejskich.

W oparciu o decyzję Komisji Europejskiej z dnia 9 lipca 2002 r. o przekazaniu Polsce zarządzania Programem SAPARD, w dniu 17 lipca 2002 r. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) rozpoczęła nabór wniosków o pomoc finansową w 3 działaniach:

1. „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych”.
2. „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”.
3. „Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich”.

Oraz

4. „Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich” – Agencja w dniu 3.12.2003 rozpoczęła nabór wniosków do tego działania. Wnioski na w/w działania przyjmowane są w ramach czterech Rocznych Umów Finansowych (2000, 2001, 2002, 2003).

Program Wspierania Finansowego Małych i Średnich Gmin w Obszarze Infrastruktury i Ochrony Środowiska i Infrastruktury

Program zainicjowany został w listopadzie 2001 r. podpisaniem listu intencyjnego przez władze Województwa Dolnośląskiego i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Celem porozumienia jest współpraca zmierzająca do stworzenia i wdrożenia koncepcji finansowania inwestycji infrastrukturalnych zlokalizowanych w małych i średnich gminach województwa dolnośląskiego, które dotychczas miały ograniczony dostęp do kredytów i grantów na długoterminowe finansowanie zadań własnych.

Długoterminowym celem programu będzie wykorzystanie stworzonego mechanizmu do realizacji zadań inwestycyjnych z interwencją Funduszu Spójności i Funduszy Strukturalnych po roku 2004.

Program jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszu Phare Tacis udostępnionych poprzez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (ok. 1 mln EUR na wsparcie techniczne i instytucjonalne).

W pierwszym etapie pracy zidentyfikowano przedsięwzięcia zlokalizowane na terenie województwa dolnośląskiego, które mogą zostać włączone do **Programu Wspierania Finansowego Małych i Średnich Gmin w Obszarze Infrastruktury**.

Z uwagi na cel, jakiemu miała służyć faza identyfikacji, tj. przygotowaniu pilotowej aplikacji do funduszy unijnych, koniecznym elementem pracy było określenie kryteriów weryfikacji zadań i gmin. Uwzględniono wymogi unijnego instrumentu finansowego, jakim są Fundusz Spójności i fundusze strukturalne.

Oceniono i zweryfikowano zdania ze 109 gmin regionu z czego w 63 gminach zaawansowanie dokumentacyjne, przygotowanie formalno-prawne i ekonomiczne przedsięwzięć inwestycyjnych (144 zadania na kwotę ok. 1,4 mld PLN) oceniono jako kwalifikujące się do interwencji funduszy pomocowych.

Wytypowano pakiety projektów o największej wartości, najlepiej spełniające kryteria Funduszu Spójności :

- **Pakiet Barycz**, czyli zadania z zakresu: Gospodarka wodno-ściekowa na terenie Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Doliny Baryczy (10 gmin: wartość projektu: ok. 570 mln. zł),

- **Pakiet Kaczawa** czyli projekt związany z ochroną wód zlewni Kaczawy zgłaszany przez Unię Gmin Śląskich (22 gminy: wartość projektu: ok. 509 mln.zł.).
- **Pakiet Karkonosze**, czyli zadania tworzące Karkonoski System Kanalizacji Sanitarnej (6 gmin: wartość projektu: ok. 180 mln. zł)
- **Pakiet Olawa-Śleza**, czyli zadania związane z Programem Ochrony Zlewni Rzek Śleza i Olawa 13 gmin: wartość projektu: ok. 322 mln. zł.),

oraz

- tzw. **Pakiet Strukturalny** - pojedyncze zadania (6 gmin: wartość sumaryczna zadań ok. 88 mln. zł.) z terenu całego województwa przygotowane i nadające się do aplikowania o fundusze strukturalne.

Kontynuacja programu w latach 2004-2006 i późniejszych polegać będzie na technicznym i instytucjonalnym wsparciu projektów obszarowych (pakiety projektów) w aplikowaniu o współfinansowanie Funduszu Spójności oraz pojedynczych projektów w uzyskaniu współfinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach ZPORR.

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) Banku Światowego.

Program realizuje trzy następujące cele:

- zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich;
- wsparcie procesu umacniania administracji samorządowej i procesów rozwoju regionalnego;
- zapewnienie Polsce pomocy w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej.

Na mocy porozumienia o przyznaniu środków oraz o warunkach i sposobach realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich w Województwie Dolnośląskim zawartego 12 października 2000 r. pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Marszałkiem Województwa Dolnośląskiego - Dolny Śląsk otrzymał środki w wysokości 1 135 tys. EURO na realizację Programu w ramach komponentu C – **infrastruktura obszarów wiejskich** z łącznej kwoty 44.540 tys. USD na obszarze całej Polski.

W ramach dostępnych środków na terenie naszego województwa sfinansowano dotychczas 12 inwestycji w tym:

- z zakresu budowy modernizacji dróg - 6 projektów
- zaopatrzenia w wodę – 2 projekty
- odprowadzania i oczyszczania ścieków – 4 projekty

Ponadto w ramach komponentu C w 2002 roku przeprowadzono szkolenia dla jednostek samorządów terytorialnych (głównie dla osób zajmujących się inwestycjami). Łącznie, do końca listopada 2002 przeszkolono 215 takich pracowników.

W ramach komponentu B3 – Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej przeprowadzone zostały szkolenia dla pracowników administracji publicznej - 41 jednostek samorządowych. Szkolenia te mają na celu podniesienie usług świadczonych przez członków lokalnych władz i urzędników administracji publicznej oraz zbudowanie odpowiedniego potencjału dla wdrażania zasad i przepisów Unii Europejskiej.

§ 3. Zakładane efekty społeczne i gospodarcze do osiągnięcia w roku 2004 w związku z realizacją kontraktu

1. Wyszczególnienie priorytetów i działań realizowanych w ramach Kontraktu w roku 2004.

Program Wsparcia na 2004 r określił dwa priorytety służące realizacji celu generalnego Programu jakim jest wspieranie rozwoju społeczno - gospodarczego kraju oraz poszczególnych jego województw dla wzmocnienia konkurencyjności, wzrostu poziomu życia i spójności społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej, zarówno w relacjach wewnętrznych, jak i z państwami oraz regionami Wspólnoty Europejskiej.

PRIORYTET I - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz społecznej w regionie.

PRIORYTET II - Pobudzanie inicjatyw gospodarczych i społecznych służących podnoszeniu jakości życia mieszkańców regionu.

W ramach priorytetu I w roku 2004 na obszarze województwa dolnośląskiego będą realizowane trzy działania:

- Działanie I.4 Unowocześnienie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia.
- Działanie I.5 Restrukturyzacja i unowocześnienie bazy : oświatowo – wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno - sportowo - rekreacyjnej i kulturalnej.
- Działanie I.6 Modernizacja bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej.

W ramach priorytetu II w roku 2004 na obszarze województwa dolnośląskiego będzie realizowane 1 działanie:

- Działanie II.1 Tworzenie oraz dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych.

2. Uzasadnienie wyboru działań.

Nr działania	Pełna nazwa identyfikacyjna działania (zgodna z nazewnictwem przyjętym w Programie wsparcia na rok 2004)	Uzasadnienie wyboru działania (ze wskazaniem programu z którego działanie się wywodzi)	Charakterystyka działania z określeniem % udziału działania w ogólnej kwocie dotacji przeznaczonej w Kontrakcie na zadania własne jst
PRIORYTET I - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz społecznej w regionie.			
I.4	Unowocześnienie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia.	<p>Działanie powyższe jest zgodne:</p> <p>a) ze „Strategią rozwoju województwa Dolnośląskiego”: Sfera socjalna. Domena strategii „Zdrowie”.</p> <p>b) z „Zintegrowanym Programem Wojewódzkim dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2006”:</p> <p>priorytet 1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów.</p> <p>Celem priorytetu jest wzrost atrakcyjności regionu jako miejsca zamieszkania, pracy, pobytu i obsługi, a szczególnie jako miejsca inwestycji i koncentracji działalności gospodarczej, społecznej i kulturalnej.</p> <p><u>działanie 1.3</u> Regionalna infrastruktura społeczna, poddziałanie 2 - Infrastruktura służby zdrowia o znaczeniu regionalnym.</p> <p>Głównym celem działania jest zapewnienie warunków do poprawy zdrowia mieszkańców regionu poprzez dostępność do wysoko -specjalistycznych usług medycznych na poziomie ponadlokalnym.</p> <p>priorytet 3 Rozwój lokalny.</p> <p>Głównym celem priorytetu jest aktywizacja społeczna i gospodarcza ośrodków lokalnych i ponadlokalnych</p>	<p>Na realizację działania planuje się przeznaczyć kwotę 30 mln zł, tj.</p> <p style="text-align: center;">47,67 %</p> <p>ogólnej kwoty dotacji przeznaczonej w Programie Wsparcia na zadania własne jednostek samorządu terytorialnego.</p> <p>Środki w ramach tego działania zostaną przeznaczone na <u>kontynuację inwestycji wieloletnich</u> wymien. w załączniku nr 7 do ustawy budżetowej na 2000 r:</p>

		<p>położonych na obszarach zagrożonych marginalizacją oraz włączenie ich w procesy rozwoju kraju i Europy. Projekty rozwojowe będą obejmować m.in. rozbudowę i modernizację lokalnej infrastruktury społecznej związanej z funkcjami usługowymi tj. edukacja, kultura, opieka społeczna, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, rtc.</p> <p><u>działanie 3.5</u> Lokalna infrastruktura społeczna, poddziałanie 2 - Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia. Główny cel działania to poprawa zdrowia mieszkańców, jak również dostępność do usług medycznych na poziomie lokalnym.</p>	<p>- Szpital „Latawiec” w Świdnicy - 10 mln zł - Szpital w Miliczu - 3 mln zł</p> <p>oraz na <u>kontynuację zadań wieloletnich Samorządu Województwa:</u></p> <p>- Budowa pawilonu szpitalnego i bloku operacyjnego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. J. Gromkowskiego, ul. Koszarowa we Wrocławiu – 14 mln zł - Adaptacja z rozbudową Dolnośląskiego Centrum Onkologii – 3 mln zł.</p>
I.5	<p>Restrukturyzacja i unowocześnienie bazy : oświatowo – wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno – sportowo - rekreacyjnej i kulturalnej.</p>	<p>Działanie powyższe jest zgodne:</p> <p>a) ze „Strategią rozwoju województwa Dolnośląskiego na lata 2001 –2006”: Sfera zasobów ludzkich, domeny strategii: „Edukacja” i „Kultura”.</p> <p>b) z „Zintegrowanym Programem Wojewódzkim dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2006”: priorytet 1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów. Celem priorytetu jest wzrost atrakcyjności regionu jako miejsca zamieszkania, pracy, pobytu i obsługi, a szczególnie jako miejsca inwestycji i koncentracji działalności gospodarczej, społecznej i kulturalnej.</p> <p>- <u>działanie 1.3</u> Regionalna infrastruktura społeczna. poddziałanie 1 - Regionalna infrastruktura edukacyjna. Celem działania jest poprawa warunków kształcenia na poziomie wyższym mieszkańców regionu poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej, w tym także uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p><u>działanie 1.4</u> <u>Rozwój turystyki i kultury.</u> poddziałanie 1 – Kultura oraz poddziałanie 2 Turystyka. Celem działania jest wzrost znaczenia kultury i turystyki jako czynnika wpływającego na zwiększenie zatrudnienia, poziom życia mieszkańców oraz rozwój społeczno – gospodarczy regionu. Cel będzie realizowany m.in. poprzez wsparcie dla odbudowy, rozbudowy, adaptacji i modernizacji oraz konserwacji obiektów o podstawowym znaczeniu dla kultury regionalnej i narodowej. W ramach działania wspierane będzie infrastruktura z zakresu rozwoju masowej turystyki.</p> <p>priorytet 3 Rozwój lokalny. Głównym celem priorytetu jest aktywizacja społeczna i gospodarcza ośrodków lokalnych i ponadlokalnych położonych na obszarach zagrożonych marginalizacją oraz włączenie ich w procesy rozwoju kraju i Europy. Projekty rozwojowe będą obejmować m.in. rozbudowę</p>	<p>Na realizację działania planuje się przeznaczyć kwotę 20 mln zł, tj.</p> <p>31,78 % ogólnej kwoty dotacji przeznaczonej w Programie Wsparcia na zadania własne jednostek samorządu terytorialnego.</p> <p>Środki w ramach tego działania planuje się przeznaczyć na <u>kontynuację inw. wieloletnich</u> wymienionych w zał. nr 7 do ustawy budżetowej na 2000 r (działanie 1.4.1 ZPW):</p> <p>- Modernizacja obiektu Opery Dolnośląskiej we Wrocławiu – w wys. 10 mln zł</p> <p>oraz</p> <p>- na zadania (w ramach działania 3.5.1 ZPW) wspierające lokalną bazę oświatowo – wychowawczą poprzez budowę, rozbudowę i modernizację oraz wyposażenie obiektów</p>

		<p>i modernizację lokalnej infrastruktury społecznej związanej z funkcjami usługowymi tj. edukacja, kultura, opieka społeczna, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, etc.</p> <p>- <u>działanie 3.5</u> Lokalna infrastruktura społeczna, poddziałanie 1 - Lokalna infrastruktura edukacyjna. Główny cel działania jest podniesienie jakości kształcenia poprzez polepszenie bazy placówek funkcjonujących w systemie oświaty (m.in. wspieranie lokalnej infrastruktury edukacyjnej poprzez budowę, rozbudowę i modernizację oraz wyposażenie obiektów oświatowych.</p>	<p>oświatowo-wychowawczych na obszarze województwa – w wys. ok. 10 mln zł.</p>
I.6	Modernizacja bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej.	<p>Działanie powyższe jest zgodne:</p> <p>a) ze „Strategią rozwoju województwa Dolnośląskiego na lata 2001 – 2006”: Sfera socjalna, domena strategii: „Opieka społeczna”.</p> <p>b) z „Zintegrowanym Programem Wojewódzkim dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2006”: priorytet 3 Rozwój lokalny.</p> <p>Głównym celem priorytetu jest aktywizacja społeczna i gospodarcza ośrodków lokalnych i ponadlokalnych położonych na obszarach zagrożonych marginalizacją oraz włączenie ich w procesy rozwoju kraju i Europy. Projekty rozwojowe będą obejmować m.in. rozbudowę i modernizację lokalnej infrastruktury społecznej związanej z funkcjami usługowymi tj. edukacja, kultura, opieka społeczna, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, etc.</p> <p>- <u>działanie 3.2</u> Obszary podlegające restrukturyzacji. W ramach działania realizowane będą m.in. projekty dotyczące rozbudowy i poprawy stanu infrastruktury społecznej (w tym poprawy stanu i modernizacji obiektów zabytkowych),</p> <p>- <u>działanie 3.5</u> Lokalna infrastruktura społeczna, poddziałanie 2 - Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia. Główny cel poddziałania to poprawa zdrowia mieszkańców, jak również dostępność do dobrej jakości usług medycznych i socjalnych na poziomie lokalnym. Cel będzie realizowany m.in. poprzez podwyższenie standardów opieki medycznej i pomocy społecznej oraz wsparcie modernizacji infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia.</p>	<p>Na realizację działania planuje się przeznaczyć kwotę 10 mln zł, tj.</p> <p>15,89 %</p> <p>ogólnej kwoty dotacji przeznaczonej w Programie Wsparcia na zadania własne jednostek samorządu terytorialnego.</p> <p>Środki w ramach tego działania zostaną przeznaczone na <u>zadania dotyczące modernizacji bazy z zakresu pomocy i opieki społecznej.</u></p>
PRIORYTET II - Pobudzanie inicjatyw gospodarczych i społecznych służących podnoszeniu jakości życia mieszkańców regionu.			
II.1	Tworzenie oraz dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych.	<p>Działanie powyższe jest zgodne:</p> <p>a) ze „Strategią rozwoju województwa Dolnośląskiego na lata 2001 – 2006”: Sfera gospodarcza, domena strategii: „Przedsiębiorczość”.</p> <p>b) z „Zintegrowanym Programem Wojewódzkim dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2006”: priorytet 2 wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionie.</p> <p>Głównym celem priorytetu jest poprawa warunków rozwoju i doskonalenia regionalnych i lokalnych zasobów ludzkich. Wsparcie publiczne w ramach tego priorytetu dotyczy m.in. promowania przedsiębiorczości poprzez pomoc szkoleniową –doradczą oraz finansową dla osób podejmujących działalność gospodarczą.</p>	<p>Na realizację działania planuje się przeznaczyć kwotę 2,937 mln zł, tj.</p> <p>4,66 %</p> <p>ogólnej kwoty dotacji przeznaczonej w Programie Wsparcia na zadania własne jednostek samorządu terytorialnego.</p>

	<p><u>działanie 2.5</u> Promocja przedsiębiorczości. Celem działania jest wzrost przedsiębiorczości poprzez wsparcie dla osób podejmujących i rozwijających działalność gospodarczą, w tym usługi szkoleniowo – doradcze oraz bezwrotna pomoc kapitałowa w formie materialnego wsparcia umożliwiającego sfinansowanie pierwszych wydatków.</p> <p>priorytet 3 Rozwój lokalny. Głównym celem priorytetu jest aktywizacja społeczna i gospodarcza ośrodków lokalnych i ponadlokalnych położonych na obszarach zagrożonych marginalizacją oraz włączenie ich w procesy rozwoju kraju i Europy.</p> <p><u>działanie 3.4</u> Mikroprzedsiębiorstwa. Celem działania jest wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości poprzez wspomaganie mikroprzedsiębiorstw w początkowym okresie ich działalności. Działanie 3.4 obejmuje m.in. tworzenie i dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych oraz wsparcie poprzez dotacje inwestycyjne i doradztwo.</p>	Środki w ramach tego działania zostaną przeznaczone na zadania wspierające rozwój małej i średniej przedsiębiorczości tj. dokapitalizowanie regionalnego funduszu poręczeń kredytowych
OGÓLEM środki na realizację zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego i zadania wieloletnie		100 %
		62.937.000 zł

3. Zakładane efekty społeczne i gospodarcze do osiągnięcia w roku 2004 w związku z realizacją kontraktu.

1) Działanie I.4 – Unowocześnienie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia.

a) Cele działania:

- 1) zapewnienie warunków do poprawy zdrowia mieszkańców regionu poprzez dostępność do wysoko-specjalistycznych usług medycznych na poziomie ponadlokalnym, w tym:
 - poprawa warunków leczenia pacjentów z zastosowaniem najnowszych standardów w regionalnych klinikach specjalistycznych publicznej służby zdrowia,
 - zmniejszenie czasu oczekiwania na operacje i zabiegi dostępne tylko w ośrodkach regionalnych,
 - sprzyjanie rozwojowi klinik i szpitali o zasięgu ponadregionalnym, z uwzględnieniem prywatnej służby zdrowia mogącej przynosić dodatkowe korzyści dla regionu,
 - zwiększenie roli profilaktyki,
 - zwiększenie roli badań okresowych w celu wczesnej wykrywalności chorób,
 - zmniejszenie czasu oczekiwania na pomoc lekarską po wypadkach i katastrofach.
- 2) poprawa zdrowia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępności do usług medycznych na poziomie lokalnym, m.in.:
 - podwyższenie standardów opieki medycznej,
 - zapewnienie odpowiedniego wyposażenia lokalnych placówek służby zdrowia,
 - zwiększenie ilości badań profilaktycznych na poziomie lokalnym w celu zmniejszenia kosztów leczenia specjalistycznego,
 - zmniejszenie czasu oczekiwania na pomoc lekarską,
 - wyrównywanie dostępu do infrastruktury ochrony zdrowia.

b) Uzasadnienie:

W końcu 2002 roku na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 76 szpitali ogólnych dysponujących ponad 15,1 tys. łóżek rzeczywistych. Wskaźnik łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców wyniósł w 2002 roku 52,0 i był wyższy od średniego krajowego (49,2). Pod tym względem województwo zajmuje 5 miejsce w kraju (po śląskim, łódzkim, podlaskim i lubelskim). Na 1 lekarza w regionie dolnośląskim przypada ok. 430 osób. W krajach Unii Europejskiej wskaźnik ten mieści się w granicach od ok. 180 osób na lekarza we Włoszech, ok. 240 osób w Hiszpanii, ok. 280 osób w Niemczech do ok. 450 osób w Irlandii i ok. 710 w Wielkiej Brytanii. Wskaźniki liczby osób na lekarza w regionie dolnośląskim i w Polsce są zatem przeciętne, nieodpowiednia jednak infrastruktura ochrony zdrowia, która utrudnia dostęp do badań lekarskich (np. brak sprzętu medycznego). Niedorozwój tej infrastruktury, brak medycznych systemów informacyjnych, słaba dostępność usług medycznych oraz w zakresie wdrażania programów edukacji zdrowotnej wśród ludności uznane zostały za najistotniejsze słabości w analizie społeczno-ekonomicznej województwa dolnośląskiego.

Analiza społeczno – gospodarcza województwa dolnośląskiego wskazuje, iż podstawowa opieka zdrowotna sprawowana jest przez sieć 406 przychodni oraz 139 ośrodków zdrowia. Charakteryzują się one niedoborem odpowiedniego sprzętu medycznego do diagnozowania chorób oraz złym stanem infrastruktury. Powoduje to istotne przestrzenne i funkcjonalne nierówności w dostępie społeczności lokalnych do specjalistycznych badań diagnostycznych.

Konieczne są działania ukierunkowane na poprawę stanu zdrowia mieszkańców, szczególnie na terenach wiejskich i w małych miastach, gdzie najniższy jest dostęp do badań profilaktycznych. Niezbędne jest również zapewnienie wszystkim mieszkańcom pełnej dostępności do dobrej jakości usług medycznych i socjalnych, poprzez wsparcie infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia.

Dane demograficzne wskazują, że społeczeństwo polskie (w tym i dolnośląskie) cechuje postępujący proces starzenia. Wiąże się z tym także wzrost schorzeń geriatrycznych.

Dostęp mieszkańców miast i wsi do infrastruktury ochrony zdrowia jest obecnie zróżnicowany i w wielu przypadkach dyskryminujący dla mieszkańców wsi.

c) Rodzaje realizowanych projektów.

W ramach tego działania realizowane będą projekty dotyczące m.in.:

- modernizacji (remontów) istniejących oraz budowa i rozbudowa nowych regionalnych obiektów związanych z ochroną zdrowia,
- zakupu i modernizacji wyposażenia (w tym przede wszystkim sprzętu medycznego i urządzeń specjalistycznych) do placówek o charakterze regionalnym ze szczególnym uwzględnieniem sprzętu do diagnozowania i leczenia najniebezpieczniejszych chorób (np. rak) oraz powodujących trwałe kalectwo (np. choroby i urazy kości),
- projekty sprzyjające promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej,
- programy profilaktyczne w zakresie badań diagnostycznych mieszkańców regionu,
- wsparcie placówek pogotowia ratunkowego,
- remonty i modernizacje lokalnych placówek służby zdrowia,
- wyposażenie lokalnych placówek służby zdrowia w podstawowy sprzęt diagnostyczny,
- tworzenie warunków sprzyjających regularnym badaniom okresowymi profilaktycznym mieszkańców.

Zadania zakwalifikowane do realizacji	Zakres obszaru wyboru zadań wg. Załącznika 1 do Programu Wsparcia na 2004 r.	Obszary wsparcia – podregiony (NTS 3) wg Załącznika nr 2 do Programu Wsparcia na 2004 r.
Szpital „Latawiec” w Świdnicy – inwestycja wieloletnia	851 OCHRONA ZDROWIA 85111 Szpitale ogólne	Podregion jeleniogórsko – wałbrzyski
Szpital w Miliczu – inwestycja wieloletnia	851 OCHRONA ZDROWIA 85111 Szpitale ogólne	Podregion wrocławski
Budowa pawilonu szpitalnego i bloku operacyjnego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Jerzego Gromkowskiego we Wrocławiu	851 OCHRONA ZDROWIA 85111 Szpitale ogólne	m. Wrocław
Adaptacja z rozbudową Dolnośląskiego Centrum Onkologii	851 OCHRONA ZDROWIA 85111 Szpitale ogólne	m. Wrocław

d) Finansowanie działania.

Działanie będzie finansowane w 100 % ze środków budżetu państwa. Kwota w wys. 30 mln zł zostanie przeznaczona na:

a) kontynuację inwestycji wieloletnich wymienionych w załączniku nr 7 do ustawy budżetowej na 2000 r.:

- Szpital „Latawiec” w Świdnicy - 10 mln zł
- Szpital w Miliczu - 3 mln zł

b) kontynuację zadań wieloletnich Samorządu Województwa:

- Budowa pawilonu szpitalnego i bloku operacyjnego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Jerzego Gromkowskiego, ul. Koszarowa we Wrocławiu – 14 mln zł
- Adaptacja z rozbudową Dolnośląskiego Centrum Onkologii – 3 mln zł.

e) Spodziewane rezultaty:

- skrócenie czasu oczekiwania pacjentów na zabiegi i operacje specjalistyczne dostępne tylko w ośrodkach regionalnych,
- zwiększenie liczby osób korzystających rocznie z badań wymagających specjalistycznego sprzętu,
- zmniejszenie lub zahamowanie wzrostu liczby osób zapadających na choroby cywilizacyjne, które można uniknąć dzięki profilaktyce i badaniom okresowym,
- poprawa warunków socjalnych pacjentów i personelu medycznego,
- podniesienie jakości i ilości świadczonych usług medycznych przez placówki objęte kontraktem,
- zmniejszenie kosztów leczenia oraz społecznych i ekonomicznych skutków zachorowań,
- zwiększenie skuteczności diagnozowania i poprawności kierowania osób do specjalistycznych ośrodków regionalnych,
- zmniejszenie lub zahamowanie wzrostu liczby osób zapadających na choroby cywilizacyjne,
- obniżenie poziomu śmiertelności mieszkańców na terenach wiejskich i oddalonych od specjalistycznych centrów opieki zdrowotnej.

f) Wskaźniki monitoringu:

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania
liczba zrealizowanych projektów, ilość i jakość urządzeń zakupionych w ramach projektów, liczba placówek objętych projektami, powierzchnia zmodernizowanych i nowo wybudowanych obiektów,	wzrost liczby osób korzystających z wysoko - specjalistycznych usług medycznych placówek regionalnych, wzrost wczesnych rozpoznań jednostek chorobowych	obniżenie zachorowalności np. na choroby nowotworowe, - liczba osób wyleczonych z chorób groźących kalectwem - zwiększenie liczby osób korzystających z wysoko – specjalistycznych badań. - obniżenie kosztów leczenia związanych z późnym rozpoznaniem chorób. - liczba osób i rodzin, które poradziły sobie z sytuacją kryzysową

2) Działanie I.5 - Restrukturyzacja i unowocześnienie bazy : oświatowo – wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno – sportowo -rekreacyjnej i kulturalnej.**a) Cele działania:**

- 1) Wzrost znaczenia kultury jako czynnika wpływającego na zwiększenie zatrudnienia, poziom życia mieszkańców oraz rozwój społeczno – gospodarczy. Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez:
 - wsparcie dla odbudowy, rozbudowy, adaptacji i modernizacji obiektów o podstawowym znaczeniu dla kultury narodowej i regionalnej;
 - wsparcie dla konserwacji i restauracji zabytków ruchomych związanych z kulturą Dolnego Śląska;
- 2) Podniesienie jakości kształcenia poprzez polepszenie bazy placówek funkcjonujących w systemie oświaty, a w konsekwencji wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z obszarów wiejskich i restrukturyzowanych. Cele szczegółowe obejmują między innymi:

- wspieranie lokalnej infrastruktury edukacyjnej poprzez budowę, rozbudowę i modernizację oraz wyposażanie obiektów oświatowych,
- podniesienie jakości kształcenia,
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich oraz miejskich,
- sprzyjanie i wspieranie korzystania z systemu oświaty przez mieszkańców obszarów wiejskich, mieszkańców obszarów po PGR oraz obszarów górskich (szczególnie dla uczniów pochodzących z rodzin nieuprzywilejowanych).

b) Uzasadnienie.

Specyfiką Dolnego Śląska jest to, że liczne zasoby kulturowe Dolnego Śląska są wyjątkowo zróżnicowane zarówno pod względem historycznym, jak i geograficznym. Głównym ośrodkiem kulturalnym jest stolica województwa dolnośląskiego. Przeciwwagą dla niego są dwa podregiony: podregion jeleniogórsko – wałbrzyski i podregion legnicki. Placówki kultury i sztuki pełnią ważną rolę w krzewieniu i upowszechnianiu kultury wśród ludności oraz pobudzaniu aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym.

Dolny Śląsk charakteryzuje się również największą liczbą obiektów zabytkowych w Polsce. Wiele z nich, ze względu na swoją rangę artystyczną czy historyczną, jest składnikiem całej kultury europejskiej. Niestety większość obiektów zabytkowych zarówno nieruchomych, jak i ruchomych wymaga niezwłocznych prac naprawczych, konserwacyjnych bądź przystosowawczych. Potrzeby natychmiastowych prac ratowniczych zdegradowanych obiektów zabytkowych są znaczne.

Województwo dolnośląskie nie dysponuje odpowiednią bazą, zapleczem technicznym oraz odpowiednim (nowoczesnym) wyposażeniem obiektów, ułatwiającego realizację różnorodnych przedsięwzięć kulturalnych, które wyraźnie wpływałyby na wzrost atrakcyjności regionu. Wielkim utrudnieniem dla realizacji projektów kulturalnych jest brak obiektów spełniających wielofunkcyjną rolę. Poważnym problemem w tworzeniu odpowiedniego zaplecza kulturalnego, na co wskazano w analizie społeczno – gospodarczej, są niezaspokajanie od wielu lat potrzeby finansowe w zakresie opieki nad sferą kultury, które ze względu na swą specyfikę stale rosną (w szczególności w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego).

Tworzenie nowej sieci szkolnej, wymuszone reformą systemu edukacji, z braku odpowiednich środków nie zostało do dzisiaj dokończony. Gęsta sieć osadnictwa miejskiego w regionie dolnośląskim (ponad 90 miejscowości o statusie miasta) skutkuje większym zapotrzebowaniem inwestycyjnym w gminach, zarówno miejskich, jak i miejsko-wiejskich, a zwłaszcza w małych miastach, gdzie z oferty edukacyjnej korzystają również dzieci z okolicznych obszarów wiejskich. Istnieje także potrzeba organizowania i rozwoju kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym we wszystkich miejscowościach mających status miasta, gdyż konieczność dalekiego dojazdu uczniów do szkoły ogranicza szanse dzieci i młodzieży z najbiedniejszych rodzin wiejskich.

Znaczny obszar województwa dolnośląskiego to obszary górskie, w których ze względu na utrudniony dowóz dzieci konieczne jest zachowanie i inwestowanie w lokalną infrastrukturę edukacyjną oraz jej modernizowanie. Ponadto przedsięwzięcia inwestycyjne wymusza nieodpowiedni stan szkolnych obiektów sportowych (boisk, sal gimnastycznych), zwłaszcza w gminach wiejskich i w małych miastach. Należy także pamiętać, iż po powodzi w 1997 r. nie wszędzie udało się w pełni odbudować infrastrukturę edukacyjną.

c) Rodzaje projektów mających podstawowe znaczenie dla osiągnięcia celów działania to m.in.:

- inwestycje w sferze kultury, mające na celu rozwój i poprawę stanu obiektów kultury (szczególnie obiektów zabytkowych) oraz ich efektywne wykorzystanie;
- projekty mające na celu wykonanie kompleksowych prac konserwatorskich, restauracyjnych,
- projekty ukierunkowane na ułatwienie dostępu osób niepełnosprawnych do obiektów i imprez kulturalnych;
- projekty związane z budową, rozbudową nowych oraz modernizacją istniejących pomieszczeń dydaktycznych (przedszkolnych i szkolnych, bibliotek, obiektów sportowych i rekreacyjnych)
- zakup wyposażenia dla placówek oświatowych uwzględniający przede wszystkim nowoczesne technologie i naukę języków obcych.
- remonty i modernizacja bazy socjalnej dla uczniów (bursy, internaty, itp.);

Zadania zakwalifikowane do realizacji	Zakres obszaru wyboru zadań wg. Załącznika 1 do Programu Wsparcia na 2004 r.	Obszary wsparcia – podregiony (NTS 3) wg Załącznika nr 2 do Programu Wsparcia na 2004 r.
Modernizacja obiektu Opery Dolnośląskiej - inwestycja wieloletnia.	921 KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO 92107 Teatry muzyczne, opery i operetki	m. Wrocław
Pozostałe zadania z tego działania będą wybierane po podpisaniu kontraktu wojewódzkiego z zakresu oświaty i wychowania (dział 801) oraz edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854).	801 OŚWIATA I WYCHOWANIE 80101, 80102 szkoły podstawowe (także specjalne), 80104, 80105 przedszkola (także specjalne), 80110, 80111 gimnazja (także specjalne), 80120, 80121 licea ogólnokształcące (także specjalne), 80123, 80124 licea profilowane (także specjalne), 80130, 80134 szkoły zawodowe (także specjalne), 80132 szkoły artystyczne, 80140 centra kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz ośrodki dokształcania zawodowego, 80141 zakłady kształcenia nauczycieli, 80147 biblioteki pedagogiczne. 854 EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA 85402, 85403 specjalne ośrodki wychowawcze (także szkolno – wychowawcze), 85406 poradnie psychologiczno – pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne, 85407 placówki wychowania pozaszkolnego, 85410 internaty i bursy szkolne, 85411 domy wczasów dziecięcych, 85417 szkolne schroniska młodzieżowe, 85420 młodzieżowe ośrodki wychowawcze, 85421 młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne.	Wszystkie podregiony: - jeleniogórsko – wałbrzyski, - legnicki, - wrocławski, - m. Wrocław

d) Finansowanie działania.

Na finansowanie działania planowana jest kwota 26.700 tys. zł, z tego z budżetu państwa planowana jest kwota 20.000 tys. zł co 75 % nakładów zaplanowanych na działanie.

Kwota z budżetu państwa w wys. 20 mln zł zostanie przeznaczona na:

- kontynuację inwestycji wieloletniej wymienionej w załączniku nr 7 do ustawy budżetowej na 2000 r.: Modernizacja obiektu Opery Dolnośląskiej – 10 mln zł,
- realizację zadań z zakresu oświaty i wychowania (dział 801) oraz edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854), które będą wybierane po podpisaniu kontraktu wojewódzkiego. Dofinansowanie tych zadań środkami z budżetu państwa może wynosić do 50 % kosztów inwestycji zaplanowanych do poniesienia w 2004 r. (w przypadku gmin leżących na obszarze powiatów uznanych, na podstawie odrębnych przepisów, za szczególnie zagrożone bezrobociem strukturalnym, dofinansowanie z budżetu państwa nie może przekroczyć poziomu 75 %).

e) Spodziewane rezultaty.

Realizacja działania przyczyni się do:

- wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności regionu dla inwestorów i turystów poprzez wzbogacenia oferty kulturalnej i turystycznej,
- wzrostu zatrudnienia w dziedzinie kultury i w sferach gospodarki bezpośrednio z nią związanych;
- rewaloryzacji cennych architektonicznych i urbanistycznych układów i obiektów zabytkowych;
- wzrostu dostępności mieszkańców regionu (w tym niepełnosprawnych) do oferty placówek kultury,
- zwiększenie dostępności infrastruktury edukacyjnej, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży wiejskiej,
- poprawa jakości prowadzenia zajęć dydaktycznych,

- zwiększenie dostępności i obniżenie kosztów korzystania z usług w systemie oświatowym na poziomie lokalnym.

e) Wskaźniki monitoringu:

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania
<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia oraz liczba zmodernizowanych (odrestaurowanych) lub nowopowstałych obiektów kultury; - liczba wybudowanych obiektów – powierzchnia w m², - liczba zmodernizowanych pomieszczeń – powierzchnia w m², - liczba wyposażonych obiektów i pomieszczeń, - ilość zakupionego sprzętu 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby odwiedzających obiekty kultury i dziedzictwa kulturowego; - zwiększenie liczby przedsięwzięć kulturalnych w instytucjach otrzymujących wsparcie; - wzrost liczby uczniów pochodzących z terenów wiejskich rozpoczynających naukę w szkołach ponadgimnazjalnych, - wzrost powierzchni użytkowej, pomieszczeń dydaktycznych na jednego użytkownika (ucznia), 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby nowych i utrzymanych miejsc pracy związanych z odnowionym dziedzictwem kulturowym oraz obszarów bezpośrednio z nim związanych; - zwiększenie liczby turystów i inwestorów w regionie; - wzrost współczynnika skolaryzacji w szkolnictwie ponadobowiązkowym, - zmniejszenie bezrobocia wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, - polepszenie warunków socjalno – bytowych w placówkach oświatowo – wychowawczych.

3) Działanie I.6 Modernizacja bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej.

a) Cele działania:

- 1) Poprawa poziomu życia mieszkańców, jak również dostępność do dobrej jakości usług medycznych i socjalnych poprzez:
 - podwyższenie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy i opieki społecznej,
 - rozbudowę i modernizację lokalnej i ponadlokalnej infrastruktury pomocy i opieki społecznej (w tym poprawa stanu i modernizacja obiektów zabytkowych),
 - zapewnienie odpowiedniego wyposażenie placówek w sprzęt i wyposażenie zapewniające wysoki poziom usług.

b) Uzasadnienie:

Na terenie województwa dolnośląskiego w 2004r. działać będzie 291 placówek pomocy społecznej (są to dane jedynie dla placówek utrzymywanych ze środków publicznych), w których zaplanowano 14.299 miejsc. Grupując placówki według typów świadczonej pomocy na terenie województwa znajduje się 68 domów pomocy społecznej, 50 ośrodków wsparcia, dwie jednostki specjalistycznego poradnictwa, 7 mieszkań chronionych, 6 ośrodków interwencji kryzysowej, 153 placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz 5 ośrodków adopcyjno-opiekuńczych.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej placówki te muszą spełniać ściśle określone kryteria. Niezwykle ważne jest tutaj zarówno przygotowanie merytoryczne personelu jak i przede wszystkim stan techniczny obiektów oraz ich wyposażenie w sprzęt specjalistyczny przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002r. na Dolnym Śląsku 15% ogółu mieszkańców to osoby niepełnosprawne. Blisko połowa osób niepełnosprawnych osiągnęła wiek 60 lat i więcej. Z uwagi na obserwowany od wielu już lat proces starzenia się społeczeństwa polskiego można przypuszczać, że zjawisko niepełnosprawności dotykać będzie coraz większej ilości osób. W związku z tym konieczne będzie zintensyfikowanie działań zarówno instytucjonalnych, jak i poza instytucjonalnych na rzecz tej kategorii ludności.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na coraz większe zapotrzebowanie na pomoc społeczną jest ubóstwo i bezrobocie. Trudną sytuację życiową zgłasza aż 9,1% mieszkańców Dolnego Śląska, natomiast niewiele mniej – 8,9% mieszkańców skorzysta z pomocy z powodu bezrobocia. Staje się to zrozumiałe w sytuacji, gdy wskaźnik bezrobocia jest wysoki, a zdecydowana większość bezrobotnych pozbawiona jest prawa do zasiłku.

c) Rodzaje realizowanych projektów.

W ramach tego działania realizowane będą projekty dotyczące m.in. :

- modernizacji (remontów) istniejących oraz budowa i rozbudowa nowych regionalnych i lokalnych obiektów związanych z pomocą społeczną (w tym poprawa stanu i modernizacja obiektów zabytkowych),
- zakupu i modernizacji wyposażenia (w tym przede wszystkim sprzętu medycznego i urządzeń specjalistycznych) do placówek o charakterze regionalnym ze szczególnym uwzględnieniem sprzętu do diagnozowania i leczenia najniebezpieczniejszych chorób (np. rak) oraz powodujących trwałe kalectwo (np. choroby i urazy kości),
- rozbudowę i modernizację lokalnej i ponadlokalnej infrastruktury pomocy i opieki społecznej
- zakup wyposażenia i sprzętu podwyższającego poziom świadczonych usług.

Zadania zakwalifikowane do realizacji	Zakres obszaru wyboru zadań wg. Załącznika 1 do Programu Wsparcia na 2004 r.	Obszary wsparcia – podregiony (NTS 3) wg Załącznika nr 2 do Programu Wsparcia na 2004 r.
Zadania z tego działania będą wybierane po podpisaniu kontraktu wojewódzkiego.	852 POMOC SPOŁECZNA 85201 placówki opiekuńczo – wychowawcze, 85202 domy pomocy społecznej, 85203 ośrodki wsparcia, 85218 ośrodki pomocy społecznej, 85219 powiatowe centra pomocy rodzinie	Wszystkie podregiony województwa: - jeleniogórsko – wałbrzyski, - legnicki, - wrocławski, - - m. Wrocław

d) Finansowanie działania.

Środki przeznaczone na realizację działania: 20.000 tys. zł z tego 10.000 tys. zł z budżetu państwa co stanowi 50 % nakładów zaplanowanych na realizację działania.

Kwota z budżetu państwa w wys. 10 mln zł zostanie przeznaczona na współfinansowanie zadań z zakresu pomocy społecznej (dział 852 klasyfikacji budżetowej).

Dofinansowanie zadań środkami w ramach tego działania z budżetu państwa może wynosić do 50 % kosztów inwestycji zaplanowanych do poniesienia w 2004 r. (w przypadku gmin leżących na obszarze powiatów uznanych, na podstawie odrębnych przepisów, za szczególnie zagrożone bezrobociem strukturalnym, dofinansowanie z budżetu państwa nie może przekroczyć poziomu 75 %).

e) Spodziewane rezultaty:

- poprawa warunków socjalno – bytowych osób korzystających z placówek pomocy społecznej,
- wzrost liczby miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej,
- skrócenie czasu oczekiwania na miejsce w placówkach pomocy społecznej,
- podniesienie jakości i ilości świadczonych usług przez placówki objęte kontraktem,
- obniżenie poziomu śmiertelności mieszkańców na terenach wiejskich i oddalonych od specjalistycznych centrów opieki społecznej.

f) Wskaźniki monitoringu:

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania
liczba placówek objętych projektami, ilość urządzeń zakupionych w ramach projektów, powierzchnia zmodernizowanych (wyremontowanych) i nowo wybudowanych obiektów,	wzrost liczby osób korzystających z usług placówek pomocy społecznej	- wzrost poziomu jakości świadczonych usług, - liczba osób i rodzin, które poradziły sobie z sytuacją kryzysową

4) Działanie II.1 - Tworzenie oraz dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych.

a) Cele działania:

- 1) Wzrost przedsiębiorczości poprzez wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób podejmujących i rozwijających działalność gospodarczą. Cele szczegółowe obejmują:
- rozwój MŚP, szczególnie działających poza sektorami tradycyjnymi,
 - zwiększenie skłonności do podejmowania ryzyka działalności gospodarczej przez pracowników sektorów poddawanych restrukturyzacji oraz przez absolwentów,
 - wspieranie wszelkich inicjatyw sprzyjających rozpoczynaniu działalności gospodarczej i jej utrzymaniu przez mieszkańców na poziomie lokalnym.

b) Uzasadnienie.

Zwiększająca się stopa bezrobocia w województwie, która na koniec lutego 2004 r osiągnęła poziom 24,4% (w kraju 20,6%) jest wynikiem wpływu różnych czynników, do których zaliczyć można z całą pewnością z jednej strony niewystarczające działania promocyjne w zakresie inicjatywy podjęcia działalności gospodarczej, natomiast z drugiej - pasywność osób pozostających bez pracy w wyniku likwidacji schyłkowych branż, bądź procesu upadłościowego firm. Brak tej inicjatywy tłumaczyć można brakiem wiedzy, doświadczenia, jak również brakiem gotowości do podejmowania ryzyka w związku z rozpoczęciem samodzielnej działalności gospodarczej.

Istotą tego działania będzie:

- stworzenie szerokiej gamy pomocy dla aktualnie pozostających bez pracy, jak również dla tych, którzy zagrożeni są jej utratą, bez względu na sektor zatrudnienia, bowiem w województwie źródłem bezrobocia są niemalże wszystkie branże,
- wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz mikroprzedsiębiorstw.

Sektor małej i średniej przedsiębiorczości odgrywa znaczącą rolę w gospodarce Dolnego Śląska stanowiąc tym samym podstawowy element gospodarki rynkowej. Rozwój tej kategorii przedsiębiorstw ściśle koreluje z rozwojem gospodarki województwa, bowiem zatrudniają one znaczącą liczbę osób. Przedsiębiorstwa tego typu w zdecydowany sposób wpływają na dynamikę zatrudnienia oraz udział firm w rynku pracy i stymulują wzrost gospodarczy naszego województwa. Na ogólną liczbę podmiotów gospodarczych we wrześniu 2003 roku wynoszącą 303,0 tys. firm, mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 1 do 9 pracowników stanowiły znaczący udział (ok. 96 % ogólnej liczby podmiotów).

W ramach działania realizowane będą projekty dotyczące m.in.:

- tworzenia i dokapitalizowania funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych wspierających MŚP.

Zadania zakwalifikowane do realizacji	Zakres obszaru wyboru zadań wg. Załącznika 1 do Programu Wsparcia na 2004 r.	Obszary wsparcia – podregiony (NTS 3) wg Załącznika nr 2 do Programu Wsparcia na 2004 r.
Zadania z tego działania będą wybierane po podpisaniu kontraktu wojewódzkiego.	150 PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE 15011 Rozwój przedsiębiorczości	Wszystkie podregiony województwa: - jeleniogórsko – wałbrzyski, - legnicki, - wrocławski, - m. Wrocław

d) Finansowanie działania.

Środki przeznaczone na realizację działania: 3,916 mln zł, z tego 2,937 mln zł z budżetu państwa co stanowi 75 % planowanych nakładów.

e) Spodziewane rezultaty:

- powstanie nowych firm, szczególnie usługowych,
- przedłużenie okresu funkcjonowania podmiotów gospodarczych,
- powstanie nowych firm wykorzystujących nowe technologie, w tym teleinformatyczne,
- rozwój firm doradczych,
- zmniejszenie ryzyka podejmowania działalności gospodarczej;

f) Wskaźniki monitoringu:

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania
liczba osób lub podmiotów, którym udzielono wsparcia (fundusze poręczeń)	liczba udzielonych poręczeń, liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą w wyniku realizacji projektów liczba nowych mikroprzedsiębiorstw utworzonych w wyniku realizacji projektów	- liczba przedsiębiorstw lub miejsc pracy jakie powstały lub zostały utrzymane po 2 latach od realizacji projektu, - spadek liczby bezrobotnych w obszarze objętym projektami,

Załącznik nr 2 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego

**Priorytety i działania realizowane w ramach kontraktu
(poziom współfinansowania)**

Część A. Poziom współfinansowania priorytetów.

Numer i nazwa priorytetu korespondującego z priorytetem NPR	Numer i nazwa działania programu wojewódzkiego	% środków przeznaczonych na wsparcie działania zawartego w kontrakcie
I. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz społecznej w regionie.	4. Unowocześnienie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia.	47,67
	5. Restrukturyzacja i unowocześnienie bazy: oświatowo – wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno – sportowo - rekreacyjnej i kulturalnej.	31,78
	6. Modernizacja bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej.	15,89
	RAZEM PRIORYTET I	95,34
II. Pobudzanie inicjatyw gospodarczych i społecznych służących podnoszeniu jakości życia mieszkańców regionu.	1. Tworzenie oraz dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych.	4,66
	RAZEM PRIORYTET II	4,66
OGÓLEM		100 % 62.937.000 zł

Część B. Poziom współfinansowania działań.

w %

Priorytety/działania	Razem	Strona rządowa	Strona samorządowa
Priorytet I	100 %	78,23%	21,77 %
Działanie 4 Unowocześnienie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia.	100 %	100 %	0
Działanie 5 Restrukturyzacja i unowocześnienie bazy: oświatowo – wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno – sportowo -rekreacyjnej i kulturalnej.	100 %	75 %	25 %
Działanie 6 Modernizacja bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej.	100 %	50 %	50 %
Priorytet II	100 %	75 %	25 %
Działanie 1 Tworzenie oraz dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych.	100 %	75 %	25 %

Załącznik nr 3 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego

Plan finansowy

Przewidywane zobowiązania finansowe Stron w roku 2004 w podziale na priorytety i działania

w tys. zł

<i>Priorytety/działania</i>	Razem	Środki udostępnione przez stronę rządową	Środki udostępnione przez stronę samorządową
Priorytet I Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz społecznej w regionie.	76.700	60.000	16.700
Działanie 4 Unowocześnienie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia, w tym:	30.000	30.000	0
1. Szpital „Latawiec” w Świdnicy	10.000	10.000	0
2. Szpital w Miliczu	3.000	3.000	0
3. Adaptacja z rozbudową Dolnośląskiego Centrum Onkologii	3.000	3.000	0
4. Budowa pawilonu szpitalnego i bloku operacyjnego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. J.Gromkowskiego we Wrocławiu	14.000	14.000	0
Działanie 5 Restrukturyzacja i unowocześnienie bazy: oświatowo – wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno – sportowo -rekreacyjnej i kulturalnej, w tym:	26.700	20.000	6.700
1. Modernizacja obiektu Opery Dolnośląskiej	10.000	10.000	0
Działanie 6 Modernizacja bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej.	20.000	10.000	10.000
Priorytet II Pobudzenie inicjatyw gospodarczych i społecznych służących podnoszeniu jakości życia mieszkańców regionu.	3.916	2.937	979
Działanie 1 Tworzenie oraz dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych.	3.916	2.937	979
OGÓLEM Priorytety I – II	80.616	62.937	17.679

Załącznik nr 4 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego

Sposoby realizacji praw i obowiązków Stron kontraktu

Rozdział 1 Zarządzanie i nadzór

§ 1. Do zadań Samorządu Województwa Dolnośląskiego należy:

- 1) zawieranie umów o realizacji zadań ze wszystkimi podmiotami uprawnionymi,
- 2) bieżąca koordynacja realizacji strategii rozwoju Województwa Dolnośląskiego w zakresie priorytetów i działań zapisanych w kontrakcie,
- 3) pełnienie funkcji instytucji uczestniczącej we wdrażaniu ZPORR,
- 4) przygotowanie listy zadań, których wybór nastąpi po podpisaniu kontraktu, zgodnie z procedurą opisaną w rozdziale 1 załącznika nr 5 z uwzględnieniem postanowień art. 3 kontraktu,
- 5) monitorowanie i sprawozdawczość w zakresie realizacji kontraktu,
- 6) upowszechnianie informacji na temat kontraktu.

§ 2. Do zadań Wojewody Dolnośląskiego należy:

- 1) zawieranie umów wykonawczych,
- 2) przekazywanie środków budżetowych przeznaczonych na realizację kontraktu do jednostek samorządu terytorialnego,
- 3) nadzór nad sposobem wykorzystania dotacji i przebiegiem realizacji zadań, na które dotacja została przyznana,
- 4) bieżące monitorowanie i kontrola finansowa kontraktu,
- 5) pełnienie roli przewodniczącego Wojewódzkiego* Komitetu Monitorującego Programy Rozwoju Regionalnego,
- 6) organizowanie prac Wojewódzkiego* Komitetu Monitorującego Programy Rozwoju Regionalnego,
- 7) przygotowywanie kwartalnych i rocznego sprawozdania z realizacji kontraktu,
- 8) pełnienie funkcji instytucji pośredniczącej w realizacji ZPORR w ramach kompetencji przekazanej przez Instytucję Zarządzającą.

Rozdział 2 Płatności

§ 3. Wszelkie kwestie dotyczące płatności, wnioskowania i uruchomienia lub przesunięcia środków, sposobu ich przekazywania i rozliczania podlegają szczegółowym przepisom ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm) oraz ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966).

§ 4. Przepływy środków angażowanych we współfinansowanie projektów realizowanych w ramach ZPORR odbywają się zgodnie z procedurami przyjętymi dla tego programu i określonymi w odrębnych dokumentach.

§ 5. Przepływy środków angażowanych we współfinansowanie projektów realizowanych w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III odbywają się zgodnie z procedurami przyjętymi dla tego programu i określonymi w odrębnych dokumentach.

Rozdział 3 Monitorowanie i ocena realizacji kontraktu

§ 6. Kontrakt jest przedmiotem monitorowania i oceny, pozwalających w razie potrzeby na przeprowadzanie niezbędnych działań korygujących w trakcie procesu realizacji oraz umożliwiających ocenę efektywności i skuteczności wykorzystania środków finansowych po jego zakończeniu.

§ 7. Monitorowanie przebiegu realizacji kontraktu i ocena skuteczności wykorzystania środków jest wspólnym zadaniem Stron.

§ 8. System monitorowania realizacji kontraktu obejmuje monitorowanie:

- 1) rozwoju sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie pod wpływem realizacji kontraktu,
- 2) priorytetów, działań oraz zadań realizowanych w ramach kontraktu,

- 3) działań instytucji zarządzających, pośredniczących i podmiotów uprawnionych biorących udział w realizacji kontraktu.
- § 9. Monitorowanie przebiegu realizacji oraz ocena skuteczności kontraktu prowadzone będą na podstawie wskaźników finansowych i rzeczowych określonych w kontrakcie w odniesieniu do ustalonych priorytetów, działań oraz zadań, a także na podstawie innych informacji uzyskanych od instytucji zarządzających, pośredniczących i podmiotów uprawnionych.
- § 10. Ocena realizacji kontraktu obejmuje przede wszystkim:
- 1) wpływ realizowanych priorytetów i działań kontraktu na sytuację społeczno-gospodarczą województwa,
 - 2) efektywność i skuteczność wykorzystania środków.
- § 11. Ocena w zakresie skuteczności i efektywności realizacji kontraktu będzie dokonana po zakończeniu jego realizacji.
- § 12. Za monitorowanie realizacji kontraktu (zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w tym inwestycji wieloletnich jednostek samorządu terytorialnego, projektów w ramach ZPORR, projektów w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG) odpowiedzialny jest Wojewoda.
- § 13. Oceny po zakończeniu realizacji kontraktu dokonuje Wojewoda i przedkłada ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego.

Rozdział 4

Wojewódzki* Komitet Monitorujący Programy Rozwoju Regionalnego

- § 14. Przy Wojewodzie Dolnośląskim funkcjonuje powołany przez Wojewodę Wojewódzki* Komitet Monitorujący Programy Rozwoju Regionalnego objęte Kontraktem wojewódzkim, zwany dalej „Komitetem”.
- § 15.1. Komitetowi przewodniczy Wojewoda, zwany dalej Przewodniczącym, a funkcję Zastępcy Przewodniczącego pełni Marszałek Województwa.
2. W skład Komitetu wchodzi ponadto przedstawiciele:
- 1) ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego (Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej jako instytucji zarządzającej ZPORR),
 - 2) instytucji pośredniczącej w zarządzaniu ZPORR,
 - 3) właściwych miejscowo samorządów powiatowych i gminnych,
 - 4) Wojewódzkich Urzędów Pracy oraz innych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za wdrażanie działań w ramach Kontraktu wojewódzkiego,
 - 5) partnerów społecznych i gospodarczych z obszaru województwa.
3. Do udziału w pracach Komitetu Wojewoda może dodatkowo zapraszać, z prawem głosu, przedstawiciele ministrów właściwych do spraw innych niż rozwój regionalny.
4. Przewodniczący zapewnia zachowanie w składzie Komitetu równej proporcji pomiędzy przedstawicielami administracji rządowej, samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych.
- § 16. Do zadań Komitetu należy m.in.:
- 1) monitorowanie oraz ocena efektywności i skuteczności realizacji priorytetów i działań podejmowanych w ramach Kontraktu ich zgodności z celem Programu wsparcia,
 - 2) zatwierdzanie kwartalnych i rocznych raportów z przebiegu realizacji kontraktu,
 - 3) opiniowanie i zatwierdzanie, przed przekazaniem ministrowi właściwemu ds. rozwoju regionalnego, informacji z wykonania Kontraktu, przygotowanej przez Wojewodę.
- § 17. 1. Posiedzenia Komitetu zwołuje Przewodniczący przynajmniej cztery razy w roku.
1. Przewodniczący może zwoływać częściej posiedzenie Komitetu, z własnej inicjatywy lub na pisemny wniosek co najmniej 1/3 członków Komitetu.
 2. W przypadku, gdy wymaga tego zakres omawianych spraw, w obradach Komitetu na pisemne zaproszenie Przewodniczącego, mogą uczestniczyć bez prawa do głosu, eksperci oraz przedstawiciele innych instytucji, grup społecznych i zawodowych.
- § 18.1. Szczegółowy regulamin Komitetu opracowuje właściwy miejscowo Wojewoda i przedkłada go do akceptacji członkom na pierwszym posiedzeniu Komitetu.
2. Obsługę prac Komitetu zapewnia Sekretariat Komitetu.
 3. Funkcję Sekretariatu Komitetu pełni Wydział Rozwoju Regionalnego Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego.
- § 19. Komitet jest powoływany na czas realizacji programów objętych Kontraktem wojewódzkim.

Rozdział 5

Partnerstwo i promocja

- § 20. W celu urzeczywistnienia w trakcie realizacji kontraktu zasady partnerstwa tworzy się Regionalny Komitet Sterujący, zwany dalej „RKS”, który jest ciałem opiniodawczo - doradczym, działającym przy Zarządzie Województwa Dolnośląskiego.
- § 21.1. RKS powołuje i jego pracom przewodniczy Marszałek Województwa, lub wyznaczony przez Marszałka przedstawiciel Zarządu Województwa, zwany dalej Przewodniczącym, a funkcję Zastępców Przewodniczącego pełni Wojewoda, lub osoba przez niego wyznaczona oraz członek Zarządu Województwa nadzorujący problematykę rozwoju regionalnego.
2. W skład RKS-u wchodzi ponadto przedstawiciele:
- 1) ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego (Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako instytucji zarządzającej ZPORR),
 - 2) Zarządu Województwa,
 - 3) samorządów powiatowych,
 - 4) samorządów gminnych,
 - 5) organizacji pracodawców,
 - 6) związków zawodowych,
 - 7) organizacji pożytku publicznego, w tym organizacji pozarządowych,
 - 8) innych instytucji mających znaczenie dla rozwoju regionu.
- § 22. RKS jest odpowiedzialny w szczególności za:
- 1) opiniowanie i rekomendowanie Zarządowi Województwa dokumentów programowych ważnych dla polityki rozwoju województwa,
 - 2) opiniowanie i rekomendowanie Zarządowi Województwa propozycji zmian w postanowieniach Kontraktu,
 - 3) opiniowanie i rekomendowanie Zarządowi Województwa wniosków o dofinansowanie zadań, niezbędnych dla skutecznej realizacji działań.
- § 23. W przypadku, gdy wymaga tego zakres omawianych spraw, na wniosek członka podstawowego składu RKS-u, Przewodniczący może zaprosić inne osoby do udziału w posiedzeniu bez prawa do głosowania.
- § 24. Regulamin RKS-u przyjmowany jest uchwałą na pierwszym jego posiedzeniu.
- § 25.1. Obsługę prac RKS-u zapewnia Sekretariat.
2. Funkcję Sekretariatu RKS pełni Wydział Funduszy Europejskich i Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Rozdział 6

Zakres i tryb sprawozdawczości (raportowania)

- § 26.1. Podmioty uprawnione składają do Zarządu Województwa, do 15 dnia miesiąca następującego po upływie każdego kwartału, raporty kwartalne na temat realizowanych przez nie zadań.
2. Do dnia 15 stycznia roku następującego po roku budżetowym i roku realizacji kontraktu podmioty uprawnione składają do Zarządu Województwa raporty roczne na temat realizowanych przez nie zadań.
3. Raporty sporządza się według wzoru stanowiącego załącznik nr 8 do kontraktu. Raporty te podlegają weryfikacji przez Zarząd Województwa.
- § 27.1. Zarząd Województwa zobowiązuje się do sporządzania raportów rzeczowo-finansowych kwartalnych i rocznych o stanie realizacji działań objętych kontraktem oraz do przedkładania ich Wojewodzie.
2. Raporty kwartalne są przedkładane do końca miesiąca następującego po upływie każdego kwartału, a sprawozdania roczne, do dnia 5 lutego roku następującego po roku budżetowym i roku realizacji kontraktu .
3. Zarząd Województwa sporządza raporty rzeczowo-finansowe na podstawie raportów przygotowanych przez podmioty uprawnione, według wzoru stanowiącego załącznik nr 9 do kontraktu.

- § 28. Wykorzystując raporty rzeczowo-finansowe złożone przez Zarząd Województwa oraz wyniki kontroli finansowych, Wojewoda przygotowuje, do dnia 31 marca roku następującego po roku budżetowym roczne sprawozdanie na temat stanu realizacji kontraktu, zgodnie z zapisami § 19 ust. 2 Programu wsparcia.
- § 29.1. Raporty, o których mowa w § 27 ust. 3 przedkładane są do zatwierdzenia *Wojewódzkiemu** Komitetowi Monitorującemu Programy Rozwoju Regionalnego. Następnie raporty wymienione w ust. 3 przekazywane są do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
2. W przypadku, gdy *Wojewódzki** Komitet Monitorujący Programy Rozwoju Regionalnego nie zaakceptuje sprawozdania wskazując jednocześnie zakres koniecznych poprawek, Wojewoda przygotowuje poprawioną wersję sprawozdania w terminie 14 dni od dnia posiedzenia Komitetu.

Rozdział 7

Zasady i tryb zaspokajania roszczeń oraz rozwiązywania sporów

- § 30. Roszczenia finansowe strony rządowej wobec jednostek samorządu terytorialnego zaspokajane są w trybie przepisów dotyczących dotacji celowych na tzw. zadania własne jednostek samorządu terytorialnego, a także wykorzystywania środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. W szczególności zwrot do budżetu państwa środków krajowych odbywa się w trybie przewidzianym dla dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranych w nadmiernej wysokości, przy czym przeznaczenie środków i ich wysokość określają zapisy niniejszego kontraktu.
- § 31. W razie nie wywiązania się przez Stronę rządową ze swoich zobowiązań zawartych w kontrakcie, roszczenia Strony samorządowej wobec Strony rządowej ograniczone są do wysokości poniesionych strat i będą dochodzone na ogólnych zasadach prawa cywilnego.
- § 32. W przypadku zagrożenia realizacji ustawy budżetowej i podjęcia przez Radę Ministrów decyzji o blokowaniu na czas oznaczony planowanych wydatków z budżetu państwa Strona rządowa odpowiada wobec podmiotów uprawnionych, przez cały okres blokowania wydatków, jedynie za koszty, które zostały poniesione przez nie w celu minimalizowania strat własnych i na poniesienie których podmioty te uzyskały *pisemną zgodę Wojewody*.
- § 33. Strony ustalają, że wysokość odsetek podlegających zwrotowi wraz z kwotami pobranymi nienależnie równa jest wysokości stopy redyskontowej weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez NBP.
- § 34.1. Jeżeli jednostka samorządu terytorialnego podjęła działania mające na celu zapobieżenie powstaniu strat spowodowanych wstrzymaniem lub zaprzestaniem finansowania zadania realizowanego ze środków budżetu państwa, z tego tytułu przysługują mu roszczenia wobec Strony rządowej. W razie zaistnienia sporu co do zasadności tych działań, każda ze Stron może zażądać powołania rzeczoznawcy w celu uzyskania ekspertyzy. Koszty sporządzenia ekspertyzy ponoszą solidarnie obie Strony.
2. Roszczenia, o których mowa w ust.1 mogą przysługiwać jednostce samorządu terytorialnego wyłącznie wtedy, gdy wstrzymanie lub zaprzestanie finansowania zadania realizowanego ze środków budżetu państwa nie jest skutkiem naruszenia przez tę jednostkę postanowień kontraktu lub umowy o dofinansowanie zadania.
- § 35. Z roszczeniami wynikającymi z kontraktu Strona samorządowa występuje do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
- § 36. W przypadku zmiany lub rozwiązania kontraktu roszczenia podmiotów uprawnionych wynikające z tego tytułu zaspokaja się jeżeli zmiana lub rozwiązanie było oczywiście niezasadne. W takim przypadku roszczenia zaspokaja ta Strona, która spowodowała zmianę lub rozwiązanie kontraktu. Jeżeli jednak zmiana lub rozwiązanie kontraktu są następstwem zmniejszenia przewidzianych w ustawie budżetowej środków, roszczeń takich nie zaspokaja się.
- § 37. Strony będą dążyć do ustanowienia systemu rozstrzygania sporów z uwzględnieniem procedur sądownictwa polubownego.

Załącznik nr 5 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego**Procedury wyboru i realizacji zadań****Rozdział 1****Wybór zadań w ramach kontraktu**

- § 1.1. Do realizacji w ramach kontraktu przewidziane są zadania, których wyboru dokonuje Zarząd Województwa po podpisaniu kontraktu, na podstawie procedury określonej w § 2 – 9.
2. Zadania wybrane zgodnie z procedurą, o której mowa w ust. 1 umieszcza się w załączniku nr 6 (po dokonaniu czynności, o których mowa w art. 3 kontraktu).
 3. Kontynuowane w ramach kontraktu inwestycje wieloletnie jednostek samorządu terytorialnego nie podlegają procedurze wyboru, o której mowa w ust. 1.
 4. Projekty realizowane w ramach ZPORR i IW INTERREG nie podlegają procedurze wyboru, o której mowa w ust. 1.
- § 2. W celu uzyskania wsparcia z budżetu państwa zainteresowane podmioty składają wnioski do Urzędu Marszałkowskiego.
- § 3.1. Formę wniosku ustala Zarząd Województwa.
2. Wniosek musi zawierać kartę zadania określoną w załączniku nr 7 do kontraktu.
- § 4.1. Urząd Marszałkowski dokonuje oceny kompletności złożonych wniosków.
2. W przypadku stwierdzenia braków lub nieprawidłowości wnioski zostają zwrócone wnioskodawcom w celu dokonania stosownych poprawek w terminie 7 dni od daty otrzymania zawiadomienia.
- § 5.1. Zarząd Województwa po dokonaniu oceny formalnej wniosków przekazuje je Regionalnemu Komitetowi Sterującemu w celu zasięgnięcia opinii.
2. Po zasięgnięciu opinii Regionalnego Komitetu Sterującego, Zarząd Województwa dokonuje wyboru zadań w drodze uchwały, w oparciu o następujące kryteria:
 - a) zgodność z priorytetami Strategii i Programów wojewódzkich,
 - b) realność współfinansowania przez podmiot(y) uprawniony(e),
 - c) gotowość realizacyjna (w tym kompletność dokumentacji technicznej, finansowej i innej),
 - d) komplementarność z innymi zadaniami realizowanymi lub zrealizowanymi.
- § 6.1. Zarząd Województwa niezwłocznie informuje Wojewodę, jako organ odpowiedzialny za płatności oraz jako Przewodniczącego *Wojewódzkiego** Komitetu Monitorującego Programy Rozwoju Regionalnego, o dokonanych wyborze zadań.
- § 7. Kwoty określone w ramach niniejszego kontraktu, które nie zostały wykorzystane ze względu na niższe niż przewidziane kontraktem koszty realizacji zadań (tzw. oszczędności poprzetargowe), mogą być przeznaczone na inne zadania wynikające z programu wojewódzkiego, z zastrzeżeniem, że decyzja Zarządu Województwa w takim przypadku wymaga uzyskania pisemnej zgody ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a wyboru zadania dokonano zgodnie z procedurą wyboru zadań opisaną w § 1-6.

Rozdział 2**Podmioty uprawnione**

- § 8. Podmiot uprawniony jest odpowiedzialny za realizację zadania, a w szczególności za:
- 1) wybór w drodze zamówienia publicznego (lub w inny sposób określony przepisami) bezpośrednich wykonawców inwestycji i dostawców usług i towarów dla realizacji poszczególnych zadań finansowanych w ramach kontraktu,
 - 2) wybór ostatecznych odbiorców usług finansowanych z programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz projektów rozwoju zasobów ludzkich,
 - 3) wykonanie wszelkich zaplanowanych i finansowanych działań niezbędnych do osiągnięcia zaplanowanych etapów realizacji zadań,
 - 4) przygotowanie harmonogramów płatności, nadzorowanie bezpośrednich wykonawców zadania, gromadzenie dokumentacji i danych pozwalających na pełną kontrolę sposobu realizacji zadania, składanie informacji o stanie realizacji zadań.
- § 9. Podmioty odpowiedzialne za realizację zadań wyszczególnionych w kontrakcie wymienione są w § 10 Programu wsparcia na rok 2004 oraz w załączniku nr 6 i 7 do kontraktu.

Rozdział 3

Umowy o dofinansowanie zadań realizowanych w ramach kontraktu.

- § 10. 1. Marszałek Województwa zawiera umowy o realizacji zadań ze wszystkimi podmiotami uprawnionymi, w których określone zostaną zobowiązania tych podmiotów w związku z realizacją postanowień kontraktu oraz harmonogramy realizacji zadań.
2. W przypadku, gdy podmiotem uprawnionym jest samorząd województwa Marszałek składa oświadczenie o zobowiązaniach i harmonogramie realizacji zadań.
3. Marszałek Województwa może zawrzeć umowę, która uwzględni okoliczności nieznane w momencie składania przez podmiot uprawniony wniosku o dofinansowanie zadania, niewielką modyfikację zakresu rzeczowego zadania, terminu jego rozpoczęcia lub zakończenia, względnie innych warunków jego realizacji, pod warunkiem, że umowa taka:
- 1) nie zmienia skali realizowanego zadania, ani jego charakteru,
 - 2) nie zwiększa wielkości finansowania zadania ze strony budżetu państwa,
 - 3) nie ma znacznego wpływu na efekty realizacji działań mierzone ze pomocą wskaźników określonych w kontrakcie,
 - 4) nie prowadzi do zmniejszenia proporcjonalnego udziału w finansowaniu zadania środków innych niż środki z budżetu państwa.
- § 11.1. Uwzględniając postanowienia kontraktu oraz umowy, o których mowa w § 13 lub oświadczenia o zobowiązaniach i harmonogramie realizacji zadań składanego przez Samorząd Województwa jako podmiot uprawniony, Wojewoda zobowiązany jest zawrzeć z każdą jednostką samorządu terytorialnego, realizującą zadania wynikające z kontraktu lub przekazującą do innych podmiotów środki na realizację tych zadań, umowę do kontraktu o dofinansowaniu zadania ze środków pochodzących z budżetu państwa, zwaną dalej „umową wykonawczą”. Umowa wykonawcza zawierana pomiędzy Wojewodą a jednostką samorządu terytorialnego jest parafowana przez Marszałka Województwa i sporządzana z dodatkowym egzemplarzem dla Samorządu Województwa.
2. Środki z budżetu państwa przeznaczone na dofinansowanie zadania nie mogą być przekazywane w innym trybie, niż na podstawie zawartej umowy o dofinansowanie.
3. Umowę wykonawczą zawiera się według wzoru stanowiącego załącznik nr 10 do kontraktu.
- § 12.1. Środki z budżetu państwa przeznaczone na dofinansowanie zadania wynikającego z kontraktu przekazywane są do podmiotu uprawnionego, nie będącego jednostką samorządu terytorialnego, za pośrednictwem Samorządu Województwa, w oparciu o umowę wykonawczą zawartą przez Wojewodę z Samorządem województwa.
2. Środki, o których mowa w ust. 1 przekazywane są przez Wojewodę na rachunek bankowy Samorządu Województwa, na zasadach określonych w kontrakcie i w umowie wykonawczej.
3. Tryb przekazywania środków do podmiotu uprawnionego określa Samorząd Województwa.
- § 13. Umowy wykonawcze zawierane są w terminie do 21 dni kalendarzowych od daty przekazania Wojewodzie kopii umowy, o której mowa w § 10, a w przypadku, gdy podmiotem uprawnionym jest Samorząd Województwa w terminie do 21 dni kalendarzowych od daty przedstawienia Wojewodzie przez Marszałka Województwa oświadczenia określającego zobowiązania i harmonogram realizacji zadań Samorządu Województwa jako podmiotu uprawnionego.
- § 14.1. Umowa wykonawcza nie może zawierać zapisów niezgodnych z postanowieniami kontraktu, z wyjątkiem zapisów ust. 2.
2. Wojewoda może zawrzeć umowę wykonawczą, która uwzględni okoliczności nieznane w momencie składania przez podmiot uprawniony wniosku o dofinansowanie zadania, niewielką modyfikację zakresu rzeczowego zadania, terminu jego rozpoczęcia lub zakończenia, względnie innych warunków jego realizacji, pod warunkiem, że umowa taka:
- 1) nie zmienia skali realizowanego zadania, ani jego charakteru,
 - 2) nie zwiększa wielkości finansowania zadania ze strony budżetu państwa,
 - 3) nie ma znacznego wpływu na efekty realizacji działań, mierzone za pomocą wskaźników określonych w kontrakcie,
 - 4) nie prowadzi do zmniejszenia proporcjonalnego udziału w finansowaniu zadania środków innych niż środki z budżetu państwa.
- § 15. 1. Umowa wykonawcza zawierać musi harmonogram rzeczowo-finansowy i plan finansowy realizacji zadania, określając w szczególności terminy realizacji kolejnych etapów zadania oraz związane z tym terminy i wysokość przekazywanych środków, jak również kwoty środków własnych i kwotę środków z innych źródeł, które mają być przeznaczone na finansowanie zadania w danym okresie.

2. Zapisy umowy wykonawczej dotyczące harmonogramu rzeczowo-finansowego i planu finansowego mogą ulec zmianie w wyniku rozstrzygnięć przetargowych. Zmiana taka ma postać aneksu do umowy wykonawczej, podpisanego przez obie strony tej umowy, którego kopia przekazywana jest samorządowi województwa.

Rozdział 4

Współfinansowanie zadań kontraktu

- § 16.1. Poziom współfinansowania określa się dla poszczególnych zadań, których wybór następuje po podpisaniu kontraktu w trybie określonym w art. 2.
2. Poziom współfinansowania zadań określa się w wykazie zadań stanowiącym załącznik nr 6 pkt 5 do kontraktu oraz umowach wykonawczych (załącznik nr 10).
 3. Poziom współfinansowania określony dla poszczególnych zadań musi być taki sam w zbiorczym wykazie zadań (załącznik nr 6) oraz w jednostkowych umowach wykonawczych.
 4. Współfinansowanie poszczególnych inwestycji wieloletnich jednostek samorządu terytorialnego przyjmuje się do poziomu określonego w załączniku nr 7 do ustawy budżetowej na rok 2000.
- § 17. Poziom współfinansowania przyjęty dla konkretnego zadania obowiązuje przez cały okres jego realizacji w ramach kontraktu.
- § 18.1. Strona samorządowa może zwiększyć swój udział w finansowaniu zadania, przy czym zmiana taka nie skutkuje automatycznym zwiększeniem udziału w finansowaniu zadania ze strony budżetu państwa.
2. Strona samorządowa może zmniejszyć swój udział w finansowaniu zadania, przy czym zmiana taka skutkuje automatycznym, proporcjonalnym zmniejszeniem udziału w finansowaniu zadania ze strony budżetu państwa.
- § 19. Wprowadzenie zmian, o których mowa w § 18 wymaga zastosowania procedur określonych w art. 21 i 22 ustawy o zasadach wspierania rozwoju regionalnego.
- § 20.1. W przypadku zaniechania finansowania inwestycji wieloletniej jednostki samorządu terytorialnego, bądź ograniczenia tego finansowania, należy dokonać rozliczenia tej inwestycji w części obejmującej kwotę zaniechania lub kwotę zmniejszenia.
2. Standardowy wzór deklaracji – w załączeniu.

Rozdział 5

Przekazywanie dotacji celowych na realizację zadań kontraktu

- § 21. Wypłata dotacji celowej może być dokonywana jedynie po przedłożeniu Wojewodzie przez jednostkę samorządu terytorialnego kserokopii: faktur, rachunków lub innych dokumentów finansowych potwierdzonych za zgodność z oryginałem (łącznie z kserokopiami protokołów odbioru wykonanych robót, a w przypadku zakupu urządzeń, które nie zostały zamontowane - z kserokopiami protokołów odbioru urządzeń, przyjęcia materiałów na magazyn z podaniem miejsca ich składowania oraz kserokopiami innych dokumentów uzasadniających i potwierdzających wykonanie dotowanego zadania) potwierdzających wykonanie zadania lub jego części oraz wniosku o wypłatę dotacji na formularzu stanowiącym załącznik nr 11.
- § 22.1. Środki z budżetu państwa przekazywane są w ramach umów wykonawczych do kontraktu zawartych pomiędzy Wojewodą i jednostkami samorządu terytorialnego i muszą być zgodne ze szczegółowym planem finansowym zawartym w tych umowach.
2. Środki te Wojewoda przekazuje na rachunek bankowy tej jednostki w terminie 14 dni kalendarzowych od daty przedłożenia ksero kopii faktury, kserokopii rachunku lub kserokopii innego dokumentu finansowego, potwierdzonych za zgodność z oryginałem (łącznie z kserokopiami protokołów odbioru wykonanych robót, a w przypadku zakupu urządzeń, które nie zostały zamontowane - z kserokopiami protokołów odbioru urządzeń, przyjęcia materiałów na magazyn z podaniem miejsca ich składowania oraz kserokopiami innych dokumentów uzasadniających i potwierdzających wykonanie dotowanego zadania).
 3. Kwota zawarta we wniosku o wypłatę dotacji nie może być wyższa od kwoty wynikającej z planu finansowego zawartego w umowie wykonawczej do kontraktu.
 4. Wypłata dotacji następuje po stwierdzeniu faktycznie wykonanego zakresu rzeczowego zadania i weryfikacji przedłożonego przez podmiot uprawniony wniosku o wypłatę dotacji i kserokopii dokumentów, o których mowa w ust. 2, pod warunkiem przebiegu realizacji zadania zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym.

5. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości czy braków w złożonym wniosku o wypłatę dotacji lub załączonych do niego kserokopii dokumentów, podmiot uprawniony zobowiązany jest do usunięcia tych nieprawidłowości czy braków, bądź udzielenia w wyznaczonym terminie niezbędnych dodatkowych informacji.
- § 23. 1. W razie stwierdzenia przez Wojewodę nieterminowej realizacji zadania (lub jego etapu), bądź nie wywiązania się podmiotu uprawnionego z przyjętego obowiązku współfinansowania zadania środkami własnymi, wynikającymi z harmonogramu rzeczowo-finansowego i planu finansowego, Wojewoda wstrzymuje wypłatę dotacji na realizację danego etapu zadania, a także wypłatę kolejnych rat dotacji, do czasu złożenia przez podmiot uprawniony odpowiednich wyjaśnień lub usunięcia przyczyn wstrzymujących wypłatę dotacji. O wstrzymaniu wypłaty dotacji Wojewoda zawiadamia podmiot uprawniony na piśmie.
2. Wojewoda o wstrzymaniu wypłaty dotacji - o której mowa w ust. 1 – informuje Zarząd Województwa oraz *Wojewódzki** Komitet Monitorujący Programy Rozwoju Regionalnego na jego najbliższym posiedzeniu.
- § 24. Ze środków dotacji z budżetu państwa mogą być finansowane jedynie koszty uzasadnione, tj. z wyłączeniem :
- 1) pozycji – „VAT” naliczony - jeżeli podatek ten nie jest kosztem podmiotu uprawnionego,
 - 2) opłat z tytułu kar i odsetek za zwłokę.
- § 25. Ostateczne rozliczenie dotacji następuje w terminie 30 dni od daty odbioru końcowego zadania, a w przypadku nie zakończenia realizacji zadania w okresie objętym kontraktem - do dnia 15 stycznia 2005 r.
- § 26.1. W przypadku niezachowania w roku budżetowym przez jednostkę samorządu terytorialnego warunków umowy wykonawczej do kontraktu, a w szczególności wykorzystania dotacji lub jej części niezgodnie z przeznaczeniem określonym w harmonogramie rzeczowo-finansowym, Wojewoda żąda, po upływie wyznaczonego terminu usunięcia nieprawidłowości, zwrotu całości lub części dotacji przekazanej jednostce samorządu terytorialnego.
2. O żądaniu zwrotu dotacji Wojewoda informuje niezwłocznie na piśmie, z podaniem szczegółowej przyczyny tego żądania jednostkę samorządu terytorialnego, Zarząd Województwa oraz ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
- § 27. 1. Zwrot dotacji następuje w terminie i na zasadach określonych w art. 93 ustawy o finansach publicznych.
2. Podmiot uprawniony, który nie przeznaczy na finansowanie dotowanego zadania środków własnych w wysokości określonej w harmonogramie rzeczowo-finansowym obowiązany jest zwrócić przyznaną dotację w danym roku, w części proporcjonalnej do poniesionych wydatków.
- § 28. Środki z budżetu Wspólnoty Europejskiej oraz towarzyszące im współfinansowanie z budżetu państwa przekazywane są zgodnie z procedurami zawartymi w odpowiednich programach operacyjnych ujętych w Narodowym Planie Rozwoju.

Rozdział 6

Kontrola

- § 29. Kontrolę realizacji kontraktu wojewódzkiego sprawują: minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, Wojewoda oraz Zarząd Województwa.
- § 30. W przypadku projektów finansowanych ze środków Wspólnoty Europejskiej prawo do kontroli posiadają także przedstawiciele uprawnionych instytucji.
- § 31. Do zadań Wojewody Dolnośląskiego należy kontrola finansowa, dotycząca zwłaszcza prawidłowości wykorzystania środków oraz przestrzeganie obowiązku ich zwrotu w razie wykrycia nieprawidłowości polegających w szczególności na wykorzystywaniu środków niezgodnie z przeznaczeniem.
- § 32. Do zadań Zarządu Województwa Dolnośląskiego należy kontrola zrealizowanych zadań zwłaszcza w kontekście ich zgodności z kontraktem i zapisami wniosku o realizację zadania przyjętego po podpisaniu kontraktu.
- § 33. Umowy z podmiotami włączonymi w realizację zadań zapewnią dostęp odpowiednio upoważnionych przedstawicieli wyżej wymienionych podmiotów do dokumentów i do projektów. Podmioty uprawnione do kontroli, wymienione w § 32, informują się nawzajem o wynikach przeprowadzonych przez siebie kontroli.
- § 34. W celu prawidłowego przeprowadzania kontroli zadań realizowanych na podstawie kontraktu, Zarząd Województwa Dolnośląskiego może żądać od podmiotów uprawnionych realizujących zadania niezbędnych informacji, odnoszących się do postępów w realizacji i efektywności wdrażania zadań.

- § 35. Informacje, o których mowa w § 34, muszą zostać przekazane Zarządowi Województwa Dolnośląskiego w terminie 7 dni od dnia otrzymania przez podmiot uprawniony żądania takich informacji od tych organów.
- § 36. W przypadku, gdy informacje te nie zostaną dostarczone w przewidzianym terminie, Wojewoda wstrzymuje przekazywanie dalszych środków przeznaczonych na realizację zadania.
- § 37. Przedstawiciele ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, Wojewody i Zarządu Województwa mogą przeprowadzać kontrole i inspekcje w miejscu realizacji zadania w celu zapewnienia właściwego nadzoru i kontroli.
- § 38. Przedstawiciele ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, Wojewody i Zarządu Województwa sporządzają raporty z wyników kontroli lub inspekcji i przekazują je odpowiednio: ministrowi właściwemu ds. rozwoju regionalnego, Wojewodzie, Marszałkowi Województwa, podmiotowi uprawnionemu i *Wojewódzkiemu** Komitetowi Monitorującemu Programy Rozwoju Regionalnego.
- § 39. W przypadku, gdy z raportu, o którym mowa w § 38, wynika, iż zadanie realizowane jest niezgodnie z ustaleniami kontraktu, Wojewoda wstrzymuje przekazywanie środków przeznaczonych na to zadanie.
- § 40. Wojewoda wzywa podmiot uprawniony do usunięcia nieprawidłowości w terminie 30 dni od dnia ich wykrycia.
- § 41. W przypadku, gdy po upływie przewidzianego terminu, podmiot uprawniony nie usunie nieprawidłowości dotyczących wykonywania zadania, Wojewoda rozwiązuje umowę finansową zawartą z tym podmiotem na realizację zadania i żąda zwrotu udzielonej dotacji w terminie i na zasadach określonych w art. 93 ustawy o finansach publicznych oraz informuje o tym Zarząd Województwa oraz *Wojewódzki** Komitet Monitorujący Programy Rozwoju Regionalnego na jego najbliższym posiedzeniu.

Rozdział 7 **Postępowanie szczególne**

- § 42. 1 W przypadku, gdy w toku realizacji kontraktu zaistnieje okoliczność, która spowoduje uzasadnione działanie samorządu na rzecz dofinansowania środkami z budżetu państwa określonymi w limicie dla danego województwa w Programie wsparcia, zadania ministra właściwego innego niż ds. rozwoju regionalnego lub też minister taki zgłosi zamiar udostępnienia samorządowi środków z części budżetu państwa, której jest dysponentem, na wsparcie finansowe zadania realizowanego w ramach kontraktu, wówczas wymagane jest sporządzenie stosownego porozumienia pomiędzy samorządem a właściwym ministrem.
2. Porozumienie, o którym mowa w ust. 1 jest podstawą dokonania zmian w kontrakcie w trybie i na zasadach określonych w art. 21 i 22 ustawy o zasadach wspierania rozwoju regionalnego.
3. Standardowy wzór porozumienia – w załączeniu.

Wzór Deklaracji do załącznika nr 5.

Deklaracja Strony Samorządowej
(wzór)

Miejscowość,.....dnia.....

Deklaracja Samorządu Województwa

Pkt. 1. Samorząd Województwa oświadcza, że rezygnuje / ogranicza finansowanie inwestycji wieloletniej(ich) jednostki samorządu terytorialnego wymienionych w pkt. 2.

Pkt. 2.

Wykaz inwestycji wieloletnich jednostek samorządu terytorialnego z terenu Województwa , których finansowanie ograniczono lub zaniechano	Przewidywany wkład budżetu państwa do ukończenia inwestycji wieloletniej jst	Kwota środków przeznaczonych w kontrakcie na finansowanie inwestycji wieloletnich jst (wym. w kolumnie 1) w roku 2004	Kwota zmniejszenia w stosunku do której nie będą zgłaszane roszczenia przez stronę samorządową
1	2	3	4
1.			
2.			
3.			
4.			

Pkt. 3. Samorząd Województwa oświadcza, iż pokryje zobowiązania ciążące na inwestycji(ach) wymienioncj(ych) w pkt. 2 niniejszej deklaracji i nie będzie w przyszłości zgłaszał roszczeń wobec Skarbu Państwa z tego tytułu.

Marszałek Województwa.....

Wzór Porozumienia do załącznika nr 5.

Porozumienie

z dnia

w sprawie realizacji następujących zadań zapisanych w Kontrakcie dla województwa

- 1).....
- 2).....

itd.

zawarte pomiędzy **Samorządem Województwa** zwanym dalej Samorządem,
reprezentowanym przez Marszałka Województwa
a **Ministrem** zwanym dalej Ministrem.

§ 1.

Zakres rzeczowy, wielkość środków oraz podmioty uprawnione określa Kontrakt dla Województwa
..... zawarty dnia 2004 r. w Warszawie pomiędzy Radą Ministrów
a Samorządem Województwa

§ 2.

Minister wystąpi do Ministra Finansów o przeniesienie środków na realizację wymienionych zadań z rezerwy
celowej budżetu państwa przeznaczonej na Kontrakty wojewódzkie do budżetu ministra.

§ 3.

Samorząd zawrze porozumienie z podmiotami uprawnionymi w sprawie kontroli i monitoringu realizacji
zadania, zgodnie z zapisami załączników 4 i 5 do Kontraktu wojewódzkiego, zawartego dnia
2004 r.

§ 4.

Zmiany Kontraktu wojewódzkiego będą podstawą zmiany postanowień niniejszego porozumienia.

.....

.....

Minister

Marszałek

Województwa

Załącznik nr 6 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego

Wykaz zadań wybranych do realizacji w ramach kontraktu ^{*)}
(każde zadanie opisane wg poniższej matrycy)

1. Numer i nazwa zadania: *nr priorytetu (cyfra rzymska) - nr działania - kolejny numer zadania.*
2. Podmiot(y) uprawiony(e).
3. Okres realizacji zadania.
4. Ogólna wartość zadania (wartość kosztorysowa całego zadania).
5. Łączne nakłady na realizację zadania w roku 2004, w tym: środki udostępnione przez stronę rządową i środki udostępnione przez stronę samorządową.

^{*)}aneksem do załącznika nr 6 jest uchwała Zarządu Województwa w sprawie wyboru zadań.

Załącznik nr 7 do kontraktu dla województwa dolnośląskiego

KARTA ZADANIA

1. Numer zadania: *nr priorytetu (cyfra rzymska) - nr działania – nr kolejny zadania*

– – –

2. Pełna nazwa zadania
3. Obszar, w którym zadanie jest realizowane (*wg klasyfikacji budżetowej: działy np. 630 -. turystyka;801 - oświata i wychowanie; 900 -gospodarka komunalna i ochrona środowiska itd.*)
4. Podmiot(y) uprawniony(e)
5. Dane ogólne:
- a. Opis zadania (*m.in. wartość kosztorysowa całego zadania i – jeżeli zachodzi taka sytuacja – etapu realizowanego w danym roku budżetowym*),
 - b. Kryteria wyboru zadania:
zgodność z priorytetami Strategii i Programów wojewódzkich,
realność współfinansowania przez podmiot (y) uprawniony (e)
gotowość realizacyjna (w tym kompletność dokumentacji technicznej, finansowej i innej),
komplementarność z innymi zadaniami realizowanymi lub zrealizowanymi.
 - c. Uzasadnienie wyboru zadania,
 - d. Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku realizacji zadania (*wskaźnik produktu – P*).
6. Dane techniczne (*w formie opisowej należy określić podstawowe parametry techniczne, jeśli w przypadku konkretnego zadania jest to niemożliwe (zadanie ma charakter nie inwestycyjny) należy opisać dane merytoryczne*).
7. Tabela finansowa – harmonogram finansowania zadania w podziale na kwartały.
8. Planowany termin zakończenia zadania (*całego lub/i etapu/etapów o ile ich realizacja wykracza poza dany rok budżetowy*).

Działanie/ Zadanie...																				
Ogółem kontrakt																				

Objaśnienia:
 W kolumnach 3-6 jako dane wyjściowe należy wpisywać wartości (dane i sumy) określone w kontrakcie
 W kolumnach 8-9 symbole Z, W i % oznaczają:
 Z- zobowiązania na realizację działania/ projektu, wynikające z kontraktu wojewódzkiego,
 W- wydatki poniesione przez beneficjenta w okresie do ostatniego dnia kwartału (roku) objętego raportem
 % - stopień realizacji (iloraz W/Z * 100%)

Tabela 2 Postęp realizacji planu rzeczowego działania/ projektu

1 Nazwa działania/ projektu	Wskaźniki produktu											
	2				3				4			
	P	Px	%		P	Px	%		P	Px	%	
Działanie												
Projekt 1												
Projekt ...												
Ogółem												

Objaśnienia:
 W kolumnach 2-4 należy wpisać nazwy uzgodnionych w kontrakcie najważniejszych wskaźników produktu
 P- wartość wskaźnika produktu określona w kontrakcie
 Px- osiągnięta wielkość w toku realizacji
 % stopień realizacji określonych w kontrakcie wskaźników rzeczowych

Część 2 Opis sytuacji w zakresie wdrażania kontraktu

W części opisowej raportu należy przedstawić analizę stopnia realizacji działania/ projektu, skuteczności stosowania instrumentów realizacyjnych (w tym oceny instytucji pośredniczących), problemów powstałych na etapie wdrażania projektu/działania (w tym przyczyny opóźnień), środków podjętych w celu ich przezwyciężenia i ewentualne rekomendacje dotyczące ich usunięcia.

Opracował.....(imię, nazwisko, stanowisko, numer telefonu, e-mail)»

(miejscowość i data).....

Objaśnienia:

W kolumnach 4-7 jako dane wyjściowe należy wpisywać wartości (dane i sumy) określone w kontrakcie.

W kolumnach 9-10 symbole Z, W i % oznaczają:

Z - zobowiązania na realizację działania/zadania, wynikające z kontraktu,

W - wydatki poniesione przez podmiot(y) uprawniony(e) w okresie do ostatniego dnia kwartału (roku) objętego raportem

% - stopień realizacji (iloraz W/Z x 100%)

Tabela 2. Postęp realizacji planu rzeczowego

Nazwa działania/ zadania 1	Podmiot uprawniony 2	Rodzaj działania, zadania 3	Wskaźniki produktu							
			4		5		6			
			P	Px	%	P	Px	%		
Działanie I										
Zadanie I										
Zadanie ...										
Ogółem										

W kolumnach 4 – 6 należy wpisać nazwy uzgodnionych w kontrakcie najważniejszych wskaźników.

P - wartość wskaźnika produktu określona w kontrakcie

Px - osiągnięta wielkość w toku realizacji

% stopień realizacji określonych w kontrakcie wskaźników rzeczowych

Część 2. Opis sytuacji w zakresie wdrażania kontraktu

W części opisowej raportu należy przedstawić: kompleksowe oddziaływanie realizacji kontraktu wojewódzkiego na osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej z krajami i regionami Wspólnoty Europejskiej oraz osiągnięcie celów zdefiniowanych w strategii i programie wojewódzkim, skutki oddziaływania realizacji kontraktu wojewódzkiego na sytuację społeczno-gospodarczą województwa oraz skutki oddziaływania na środowisko.

Opracował.....(imię, nazwisko, stanowisko, numer telefonu, e-mail)

(miejscowość i data).....

Załącznik nr 10 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego

UMOWA WYKONAWCZA

(wzór)

Nr z dnia

o dofinansowanie środkami pochodzącymi z budżetu państwa zadania, realizowanego w ramach działania ujętego w Kontrakcie wojewódzkim zawartym pomiędzy Radą Ministrów a Samorządem Województwa dnia, zwana dalej umową, zawarta pomiędzy Wojewodą reprezentowanym przez a Samorządem Województwa, Powiatu, Gminy (*niepotrzebne skreślić) zwanym dalej Samorządem, reprezentowanym przez

§ 1.

1. Wojewoda, w oparciu o przepisy ustawy o finansach publicznych i postanowienia Kontraktu wojewódzkiego, przekazuje Samorządowi dotację celową z budżetu państwa na dofinansowanie zadania będącego treścią niniejszej umowy, w łącznej kwocie zł (słownie:.....), co stanowi % wartości zadania.

2. Kwotę przekazywanej dotacji, o której mowa w ust. 1, pomniejsza się o wysokość dotacji udzielonych w 2004 roku na realizację zadania, przekazanych Samorządowi przed podpisaniem niniejszej umowy.

§ 2.

Samorząd - zgodnie z zapisem zawartym w kontrakcie - zobowiązuje się do przekazania na realizację zadania środków w łącznej kwocie zł, (słownie), co stanowi % wartości zadania.

§ 3.

1. Terminy i kwoty przekazywania dotacji na realizację zadania określa plan finansowy, o którym mowa w § 4.

2. Zasady i tryb przekazywania dotacji celowej z budżetu państwa określa § 5.

§ 4.

Strony umowy określają w oparciu o odpowiednie zapisy kontraktu wojewódzkiego:

- 1)
....(harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadania)
- 2)
....(plan finansowy realizacji zadania)

precyzujące w szczególności terminy realizacji kolejnych etapów zadania oraz odpowiadające im terminy i wysokość przekazywanych środków (w ratach lub w całości).

Przy określaniu kwot dotacji w danym roku budżetowym należy uwzględnić:

- a) kwotę zobowiązań Samorządu, które wymagają uregulowania w danym okresie,
- b) kwotę dotacji przyznanych przed podpisaniem kontraktu.

§ 5.

1. Dotacja celowa z budżetu państwa może być przekazana po złożeniu przez Samorząd pisemnego wniosku o wypłatę dotacji w kwocie nie wyższej niż wynikająca z planu finansowego i pod warunkiem przedstawienia kserokopii: faktur, rachunków lub innych dokumentów finansowych potwierdzonych za zgodność z oryginałem (łącznie z kserokopiami protokołów odbioru wykonanych robót, a w przypadku zakupów urządzeń, które nie zostały zamontowane - z kserokopiami protokołów odbioru urządzeń, przyjęcia materiałów na magazyn z podaniem miejsca ich składowania) uzasadniających i potwierdzających wykonanie dotowanego zadania lub jego części zgodnie z harmonogramem, o którym mowa w § 4.
2. Wniosek o wypłatę dotacji łącznie z dokumentami, o których mowa w ust. 1, Samorząd składa Wojewodzie po zakończeniu realizacji zadania bądź jego etapu.
3. Wypłata dotacji następuje po uprzednim stwierdzeniu przez Wojewodę lub inne podmioty, upoważnione do kontroli realizacji kontraktu wykonanego zakresu rzeczowego zadania i weryfikacji przez Wojewodę przedłożonego przez Samorząd wniosku o wypłatę dotacji oraz załączonych do niego dokumentów, o których mowa w ust. 1.

4. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w złożonym wniosku o wypłatę dotacji lub w załączonych do niego dokumentach, Samorząd zobowiązany jest do ich usunięcia albo udzielenia niezbędnych dodatkowych informacji w wyznaczonym przez Wojewodę terminie.
5. Dotacja przekazywana jest na rachunek bankowy Samorządu w terminie 14 dni kalendarzowych od daty przedłożenia przez Samorząd wniosku wraz z wymaganymi dokumentami, o których mowa w ust. 1, lub w terminie 21 dni od daty usunięcia nieprawidłowości, o których mowa w ust. 4, stwierdzonych podczas weryfikacji wniosku.
6. W razie stwierdzenia przez Wojewodę nieterminowej realizacji zadania (lub jego etapu), bądź nie wywiązania się Samorządu z przyjętego obowiązku współfinansowania zadania środkami, o których mowa w § 2 ust. 1, wynikających z harmonogramu rzeczowo-finansowego i planu finansowego, o których mowa w § 4, Wojewoda wstrzymuje wypłatę dotacji na realizację danego etapu zadania, a także wypłatę kolejnych rat dotacji, do czasu złożenia przez Samorząd odpowiednich wyjaśnień lub usunięcia przyczyn wstrzymujących wypłatę dotacji. O wstrzymaniu wypłaty dotacji Wojewoda zawiadamia Samorząd na piśmie. Powiadomienie takie przekazywane jest także do Zarządu Województwa.
7. Ostateczne rozliczenie dotacji przyznanych na zadanie następuje po zakończeniu jego realizacji, w terminie 21 dni od daty odbioru końcowego zadania, tj. do dnia, a w przypadku nie zakończenia realizacji zadania w okresie objętym kontraktem - do dnia 15 stycznia 2005 r.
8. W przypadku niezachowania terminów rozliczeń, o których mowa w ust. 6 i 7 skutki nie wypłacenia dotacji obciążają Samorząd.
9. Ze środków dotacji mogą być finansowane jedynie koszty uzasadnione, tj. bez podatku „VAT” oraz opłat z tytułu kar i odsetek za zwłokę.

§ 6.

Samorząd zobowiązuje się do przekazywania informacji o postępach rzeczowych i wysokości zaangażowanych środków finansowych na realizację zadania zgodnie z postanowieniami Kontraktu wojewódzkiego w zakresie i trybie przewidzianym w kontrakcie - wg wzoru określonego w załączniku nr 9. Niedopełnienie tego obowiązku powoduje wdrożenie trybu postępowania określonego w § 5 ust. 6 oraz skutki, o których mowa w § 5 ust. 8.

§ 7.

1. W przypadku niezachowania w roku budżetowym przez Samorząd warunków umowy, a w szczególności wykorzystania dotacji lub jej części niezgodnie z przeznaczeniem określonym w harmonogramie rzeczowo-finansowym, Wojewoda żąda - po upływie wyznaczonego terminu usunięcia nieprawidłowości - zwrotu całości lub części kwoty dotacji przekazanych Samorządowi na realizację zadania.
2. Samorząd, który nie przeznaczy na finansowanie dotowanego zadania środków własnych w wysokości określonej w harmonogramie rzeczowo-finansowym obowiązany jest zwrócić dotację przyznaną w danym roku w części proporcjonalnej do poniesionych wydatków.
3. Zwrot dotacji, o których mowa w ust. 1 i 2, następuje w terminie i według zasad określonych w art. 93 ustawy o finansach publicznych.

§ 8.

1. Wojewoda/ Przedstawiciel Wojewody jest uprawniony do przeprowadzania kontroli finansowej i rzeczowej realizowanego zadania, a także do przeprowadzania inspekcji w celu kontroli realizacji zadania.
2. Samorząd jest zobowiązany do zapewnienia odpowiednio upoważnionemu przedstawicielowi, o którym mowa w ust. 1, dostępu do dokumentów i do projektów odnoszących się do postępów w realizacji zadania i jego finansowania.

§ 9.

W sprawach nie uregulowanych niniejszą umową mają zastosowanie przepisy ustawy o finansach publicznych.

§ 10.

1. Niniejsza umowa może zostać zmieniona na skutek zmiany Kontraktu wojewódzkiego.
2. Wszelkie zmiany umowy, o których mowa w ust. 1 wymagają formy pisemnej.

§ 11.

Umowę niniejszą sporządzono w jednobrzmiących egzemplarzach, z których każdy stanowi dowód jej zawarcia.

Załącznik nr 11 do kontraktu dla Województwa Dolnośląskiego

Wojewoda.....
.....

Samorząd
.....

WNIOSEK O WYPŁATĘ DOTACJI
(wzór)

z budżetu państwa na dofinansowanie zadania realizowanego w ramach Kontraktu wojewódzkiego

1. Nazwa zadania i jego lokalizacja.

2. Dane dotyczące podmiotu(ów) uprawnionego(ych).

(Nazwa, forma organizacyjna, adres, osoba odpowiedzialna za realizację zadania, telefony kontaktowe, numer rachunku bankowego, NIP, ew. REGON).

3. Szczegółowy opis zadania.

(należy opisać zadanie i podać nr podpisanej umowy o dofinansowanie zadania ze środków budżetu państwa).

3 a. Ewentualne powiązania z innymi zadaniami.

(Rodzaj i status powiązań należy wyraźnie określić).

4. Harmonogram realizacji zadania.

(data rozpoczęcia, data zawarcia umowy z wykonawcą, rozliczenie realizacji zadania za okres (od do), którego dotyczy wniosek o wypłatę dotacji, rzeczowy i finansowy zakres realizacji zadania we wnioskowanym okresie.

Następujące informacje wymagane są przy rozliczaniu kolejnych etapów realizacji zadania, w tym: data zakończenia, data zamknięcia finansowego, data osiągnięcia pełnego efektu zadania).

5. Wydatki i ich finansowanie:

1) planowane nakłady na realizację zadania od początku realizacji zadania, tj. od dniado dnia tj. terminu zakończenia realizacji zadania,

2) poniesione nakłady od początku realizacji zadaniazł.

3) nakłady do poniesienia w następnym okresie (poz. 1 - 2)zł.

Szczegółowa kalkulacja nakładów:

4) nakłady poniesione od początku realizacji (poz. 2)zł.

5) nakłady rozliczone w poprzednim okresiezł.

6) nakłady do rozliczenia (kwota zobowiązań, które wymagają uregulowania w okresie wnioskowanym poz. 4 - 5)zł.

6. Źródła finansowania zadania:

1) Środki własne wnioskodawcyzł. (środki udostępnione przez stronę samorządową),

2) Wnioskowana dotacja z budżetu państwazł (środki udostępnione przez stronę rządową).

7. Informacja czy jednocześnie z wnioskiem o wypłatę dotacji wnioskodawca występuje o finansowanie z innych źródeł publicznych (podać szczegóły).

8. Oświadczenie wnioskodawcy, że wniosek i inne dokumenty zostały sporządzone zgodnie z najlepszą wiedzą, a wnioskowana dotacja jest na minimalnym poziomie umożliwiającą realizację zadania.

Dane uzupełniające:

1. Nakłady poniesione na zadanie od początku realizacji do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym składany jest wniosek.

2. Stopień zaawansowania realizacji zadania (inwestycji) - relacja wartości nakładów od początku realizacji zadania do kosztu całkowitego (wartości kosztorysowej) - w %.

3. Suma dotacji otrzymanej z budżetu państwa na dofinansowanie zadania od początku jego realizacji.

4. Dotychczasowy udział dotacji z budżetu państwa w finansowaniu zadania (%).
5. Dotychczasowy udział środków własnych w zł i w %.
6. Dotychczasowy udział innych źródeł w finansowaniu zadania w zł i w %.

2463

POSTANOWIENIE

KOMISARZA WYBORCZEGO W LEGNICY

z dnia 22 lipca 2004 r.

o przeprowadzeniu referendum gminnego w sprawie odwołania Wójta Gminy Żukowice

Na podstawie art. 24a ust. 2 i art. 25 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. Nr 88, poz. 985, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055), w związku z uchwałą nr XIV/78/2004 Rady Gminy Żukowice z dnia 3 czerwca 2004 r. w sprawie przeprowadzenia referendum o odwołanie Wójta Gminy Żukowice, postanawiam:

§ 1

1. Przeprowadzić referendum gminne w sprawie odwołania Wójta Gminy Żukowice.
2. Datę referendum, o którym mowa w ust. 1, wyznaczyć na niedzielę 19 września 2004 r.

§ 2

1. Wzór i treść karty do głosowania stanowi załącznik nr 1 do postanowienia.
2. Karty do głosowania należy wydrukować na papierze koloru białego, jednostronnie w formacie A-6.

§ 3

Dni, w których upływają terminy wykonania czynności związanych z przeprowadzeniem referendum, określa kalendarz stanowiący załącznik nr 2 do postanowienia.

§ 4

Postanowienie wchodzi w życie z dniem podpisania i podlega opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego oraz rozplakatowaniu na terenie gminy.

KOMISARZ WYBORCZY
W LEGNICY

LECH MUŻYŁO

**Załącznik nr 1 do postanowienia
Komisarza Wyborczego w Legnicy
z dnia 22 lipca 2004 r. (poz. 2463)**

Wzór i treść karty do głosowania

Karta do głosowania
w referendum gminnym w sprawie odwołania
Wójta Gminy Żukowice zarządzonym przez
Komisarza Wyborczego w Legnicy
na dzień 19 września 2004 r.

Czy Pan(i) jest za odwołaniem
Wójta Gminy Żukowice ?

TAK

NIE

Informacja:

Głosować można stawiając znak „x” w kratce obok odpowiedzi „TAK” lub „NIE”.
Postawienie znaków „x” w więcej niż jednej kratce lub niepostawienie znaku „x” w żadnej kratce powoduje nieważność głosu.

(miejsce na pieczęć
komisji obwodowej)

(pieczęć Komisarza
Wyborczego w Legnicy)

**Załącznik nr 2 do postanowienia
Komisarza Wyborczego w Legnicy
z dnia 22 lipca 2004 r. (poz. 2463)**

Kalendarz czynności związanych z przeprowadzeniem referendum

Termin wykonania czynności	Treść czynności
do 6 sierpnia 2004 r. r.	<ul style="list-style-type: none">podanie do wiadomości mieszkańców przez rozplakatowanie na terenie gminy postanowienia Komisarza Wyborczego w Legnicy o przeprowadzeniu referendum
do 25 sierpnia 2004 r.	<ul style="list-style-type: none">powołanie przez Komisarza Wyborczego w Legnicy Gminnej Komisji ds. Referendum Lokalnego w Żukowicach
do 29 sierpnia 2004 r.	<ul style="list-style-type: none">podanie do wiadomości mieszkańców, w formie obwieszczenia, informacji Wójta Gminy Żukowice o granicach i numerach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji ds. referendumpowołanie przez Komisarza Wyborczego w Legnicy obwodowych komisji ds. referendum
do 5 września 2004 r.	<ul style="list-style-type: none">sporządzenie w Urzędzie Gminy w Żukowicach spisu osób uprawnionych do udziału w referendum
17 września 2004 r. godz. 24 ⁰⁰	<ul style="list-style-type: none">zakończenie kampanii referendalnej
do 18 września 2004 r.	<ul style="list-style-type: none">przekazanie spisu osób uprawnionych do udziału w referendum przewodniczącym obwodowych komisji ds. referendum
19 września 2004 r. od godz. 6 ⁰⁰ do 20 ⁰⁰	<ul style="list-style-type: none">głosowanie

2464

**OBWIESZCZENIE
KOMISARZA WYBORCZEGO W LEGNICY**

z dnia 21 lipca 2004 r.

Na podstawie art. 182 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547, z 2004 r. Nr 25, poz. 219 i Nr 102, poz. 1055), Komisarz Wyborczy w Legnicy podaje do publicznej wiadomości wyniki wyborów **uzupełniających do Rady Gminy w Radwanicach** przeprowadzonych w dniu 18 lipca 2004 r.

Wybory do Rady Gminy w Radwanicach

1. Wybory przeprowadzono w okręgu wyborczym nr **1**, w którym wybierano **1** radnego.
2. Wybory odbyły się.
3. Głosowania nie przeprowadzono (zarejestrowana liczba kandydatów na radnych była równa liczbie mandatów do obsadzenia).
4. Radnymi zostali wybrani:
z listy nr **1 KWW „Nasza Wieś”**
ŁASZEWSKI ZBIGNIEW

KOMISARZ WYBORCZY
W LEGNICY

LECH MUŻYŁO

Egzemplarze bieżące i z lat ubiegłych oraz załączniki można nabywać:

- 1) na podstawie nadesłanego zamówienia w Zakładzie Obsługi Urzędu Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1, tel. 0-71/340-62-02,
- 2) w punktach sprzedaży:
 - Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1, tel. 0-71/340-64-74,
 - Oddziału Zamiejscowego w Jeleniej Górze, 58-560 Jelenia Góra, ul. Hirszfelda 15A, tel. 0-75/764-72-99,
 - Oddziału Zamiejscowego w Legnicy, 59-220 Legnica, ul. F. Skarbka 3, tel. 0-76/856-08-00 w. 401,
 - Oddziału Zamiejscowego w Wałbrzychu, 58-300 Wałbrzych, ul. Słowackiego 23a-24, tel. 0-74/849-40-70.

Zbiory Dziennika Urzędowego wraz ze skrośnikami wyłożone są do powszechnego wglądu w Bibliotece Urzędowej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1, tel. 0-71/340-62-54, oraz dostępne w Internecie na stronie: <http://www.duw.pl/dzienn.htm>

Wydawca: Wojewoda Dolnośląski

Redakcja: Redakcja Dziennika Urzędowego Województwa Dolnośląskiego,
Dolnośląski Urząd Wojewódzki, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1, tel. 340-66-21

Skład, druk i rozpowszechnianie: Zakład Obsługi Urzędu Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1

Dystrybucja: tel. 340-62-02

Tłoczono z polecenia Wojewody Dolnośląskiego w Zakładzie Obsługi Urzędu
50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1